

♦ CAPÇALERA ♦

REVISTA DEL COL·LEGI DE PERIODISTES DE CATALUNYA

Juny 2021 · Núm. 187 · 8 €

AUTOCENSURA

Molts periodistes es veuen condicionats pel temor a un linxament digital i pels interessos empresarials

Compromesos

amb la societat

i amb tu

Gràcies als nostres clients i empleats, hem pogut reforçar el compromís amb les persones i la societat en aquest context tan difícil. Avui, més que mai, tots els que fem CaixaBank continuarem compromesos amb la societat i amb tu.

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

05

CARTA DEL DEGÀ
QÜESTIÓ DE JUSTÍCIA

TEXT Joan Maria Morros

06

REPORTATGE
TRENTA-CINC ANYS DE LLUITA

TEXT Eudald Coll

12

ENTREVISTA
"ELS ESTUDIANTS ACTUALS
NO SERIEN ELS MÉS BEN
PREPARATS DEL MÓN"

TEXT Jordi Rovira
FOTO Sergi Reboredo

16

REPORTATGE
LA MEMÒRIA DE LA COVID

TEXT Jordi Rovira

22

REPORTATGE
DESMENTIR O IGNORAR?

TEXT Nereida Carrillo

26

REPORTATGE
LA RÀDIO ES CONJUGA EN FEMENÍ

TEXT Sandra Balagué

32

REPORTATGE
HISTÒRIES QUE CAPTIVEN

TEXT Elisabet Carvajal
IL·LUSTRACIÓ Anna Falcó

36

MÉS ENLLÀ DELS TRACTORS

TEXT Laura Saula

40

REPORTATGE
HÍBRIDS

TEXT Carme Escales
IL·LUSTRACIÓ Edmon de Haro

44

DOSSIER
POR AL LINXAMENT DIGITAL

TEXT Marga Durá

48

DOSSIER
PIULAR AMB EL FRE DE MÀ

TEXT Adrián Caballero

52

DOSSIER
NO PUC PUBLICAR AIXÒ

TEXT Francesc Ponsa

56

REPORTATGE
APRENDRE FENT NOTÍCIES

TEXT Susana Pérez-Soler
FOTOS José Luis Gómez Galarzo

60

NOVETAT EDITORIAL
INTRIGUES AL VATICÀ

TEXT Vicenç Lozano

66

REPORTATGE
IMAGINARIS ESTEREOTIPATS

TEXT David Benito

DOSSIER
PERIODISME I AUTOCENSURA

70

REPORTATGE
L'HUMOR CORROSIU
DE LA REPÚBLICA

TEXT Josep Maria Figueres
FOTOS ARCA (Biblioteca
Nacional de Catalunya)

76

PERIODISME AL MÓN
DESERT, INTERNET I REVOLUCIÓ

TEXT Albert Lladó Romero

82

WEBS / LA XARXA
Àlex Barnet

84

LLIBRES
Joan Palomes

86

LA FOTO
Anònim

88

OBITUARIS

90

DIA A DIA
Francesc Farré

98

COM ENS VEU...
Carles Ponsi

· Ç ·

REVISTA CAPÇALERA
Núm. 187

EDITOR Col·legi de Periodistes de Catalunya

DIRECTOR Jordi Rovira

CONSELL EDITORIAL Francesc Canosa, Joan
Maria Morros, Ismael Nafria, Núria de José,
Xavier Puig

CORRECTOR Jordi Sales

DOCUMENTACIÓ Elisabet Cassà

DIRECCIÓ D'ART I MAQUETACIÓ Laia Guarro

SECRETÀRIA Alicia Llamazares

PUBLICITAT Martí Calsapeu / Xavier Puig

FOTO PORTADA Unsplash

REDACCIÓ

Col·legi de Periodistes de Catalunya

Rambla de Catalunya 10, principal

08007 Barcelona

t 933 171 920

comunicacio@periodistes.cat

www.periodistes.cat

DEMARCACIONS

Nou del Teatre, 1, 1r, 1a · 17004 Girona,

t 972 209 162

Rbla. Ferran, 21, 8è A · 25007 Lleida,

t 973 240 044

August, 5, 1r, 1a · 43003 Tarragona,

t 977 245 454

Ramon Berenguer IV, 26, prl · 43500

Tortosa, t 977 442 490

Plana de l'Om, 6, 1r · 08241 Manresa

t 938 723 720

JUNTA DE GOVERN

DEGÀ Joan Maria Morros

VICEDEGANS Enric Badia, Coia Ballester,
Josep Baubí, Rafà Gimena, Núria de José
i Joan Ventura

SECRETARI Francesc Canosa

TRESORER Rafà Gimena

VOCALS David Badia, Josep Baiges, Estela
Busoms, Laia Forès, Esteve Giralt, Jordi Grau,
Mar Martí, Xavier Masachs, David Melgarejo,
Ismael Nafria, Carles Prats, Cristina Salvador,
Laura Saula, Pipo Serrano, Marc Vicens i
Xavier Vilà

GERENT Martí Calsapeu

DIPÒSIT LEGAL GI.358-89

ISSN 1135-1047

IMPRESSIÓ Litografia Rosés

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

CENTRE DE FORMACIÓ I DESENVOLUPAMENT

Programem cursos que tracten les habilitats professionals i l'emprenedoria, el periodisme digital, la comunicació corporativa i les tècniques de periodisme i comunicació

- » Com gestionar les crisis en xarxes socials
- » Eines, apps i plugins per a periodistes
- » Aplicacions de content curation
- » Aprèn a fer el teu pla de comunicació
- » Tècniques d'Esriptura Creativa
- » Flourish: comunica de manera creativa amb infografies en línia
- » Oratòria eficaç per a entorns digitals
- » Eines per relacionar-se amb els mitjans de comunicació
- » Recursos per produir contingut gràfic
- » Com realitzar amb èxit un reportatge escrit
- » Edita vídeos professionals amb el mòbil
- » Com monetitzar el teu propi contingut
- » Coneix tik tok i twitch, les xarxes del moment
- » Com mesurar els resultats amb OKR
- » Xarxes socials per a docents i centres educatius
- » Fotografia amb el mòbil: millora i retoca les teves creacions!
- » Comunicació interna en l'entorn professional
- » Com es crea una newsletter d'èxit
- » Periodisme immersiu en realitat augmentada
- » Com comunicar eficaçment a Twitter i a Facebook
- » Iniciació al SEO
- » Verificació digital per a periodistes
- » Com aconseguir subscriptors per al teu mitjà digital
- » Educstorytelling: el relat aplicat a la comunicació en entorns educatius
- » Tècniques i claus de l'entrevista
- » Com gestionar els Riscos Reputacionals
- » Claus per a la redacció digital i de marca
- » Com gestionar la comunicació política
- » Dissenya un pla de màrqueting digital
- » Com resoldre una crisi de forma eficaç
- » Iniciació al Wordpress per a periodistes
- » Instagram, reforça el disseny del teu perfil
- » Com fer una campanya publicitària a les xarxes socials
- » Taller en línia de podcast
- » Millora la gestió de subscriptors a Mailchimp
- » Utilitza Canva de forma professional
- » Educar en temps de desinformació
- » Combatre les fake news des de l'aula: aprendre i ensenyar a verificar
- » Redacció de crítiques i reportatges gastronòmics
- » Taller de periodisme esportiu
- » Claus del periodisme científic

QÜESTIÓ DE JUSTÍCIA

Aquest número del CAPÇALERA es podria definir com un número que fa justícia. I per partida triple. El denominador comú és que els destinataris són persones i col·lectius que potser a vegades els tenim oblidats, però que es mereixen que ens aturem a reflexionar sobre què és el que han fet i el que fan. I que gràcies a la seva feina, ara tenim un recorregut que no sempre ha estat fàcil, si bé és imprescindible per a la societat.

En primer lloc, per als fotoperiodistes. Ha estat un dels col·lectius essencials que hi ha hagut en el pitjor moment de la pandèmia. Ara, quan fa un any que va començar la desescalada, és just reconèixer la feina que han fet i que fan.

Foto: Sergio Ruiz / Arxiu

Aquesta època que ens ha tocat viure potser serà la més important de la nostra vida i, com sempre, el periodisme ajudarà a les generacions futures a veure i a analitzar què va passar amb cròniques i imatges. De fet, un any i mig després de l'inici del coronavirus, les imatges ens posen al davant tota la cruesa del que hem viscut. Per això, el reportatge sobre l'Arxiu Covid és impor-

"EL PERIODISME AJUDARÀ, AMB CRÒNIQUES I IMATGES, A LES GENERACIONS FUTURES A VEURE I A ANALITZAR QUÈ VA PASSAR AMB LA COVID"

tant per tal de reconèixer la tasca dels fotoperiodistes i també per recordar, un cop més, que realitzen una feina imprescindible per a tota la societat. I és tota la societat, i nosaltres els primers, els que ho hem de fer.

També és important, i ho veureu en la crònica que teniu en aquest número, l'acte de reconeixement a les persones que han estat degans o deganes del Col·legi de Periodistes de Catalunya des de 1985. Aquell any, el Parlament de Catalunya va aprovar la

lleï de creació del Col·legi, i des de llavors deu persones n'han ocupat el deganat. L'acte que vam fer a l'abril va ser un acte de justícia no només als degans o deganes, també a les juntes que hi hagut al llarg dels trenta-cinc anys i al conjunt de la professió. El

vestíbul d'entrada de la seu del Col·legi té, des d'ara, una galeria de fotografies dels degans i deganes, fetes per fotògrafs de primera línia, que vol recordar el llegat per tenir el millor futur.

Un consell: fixeu-vos en la fotografia de Manel Armengol que il·lustra la crònica. És de 1976 i les demandes dels periodistes d'aquell moment no han variat. Les pancartes que hi veieu avui serien vàlides per a les reivindicacions actuals de la professió.

Finalment, també és just reconèixer la feina que han fet les pioneres del món de la ràdio a Catalunya. El projecte "Dones a les ones" ho ha fet els últims mesos i ho podreu veure aquí reflectit. Uns noms que hem de tenir molt en compte perquè és gràcies a elles que la ràdio ha anat creixent i ha agafat la importància i la implantació que té.

Espero que gaudiu d'aquest número!

Ben cordialment,

Joan Maria Morros

Degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya

deganat@periodistes.cat

TRENTA-CINC ANYS DE LLUITA

El Col·legi de Periodistes homenatja els degans i les deganes que han encapçalat la institució

TEXT EUDALD COLL

FOTOS JORDI SALINAS / IGNASI R. RENOM

D'esquerra a dreta, Josep Maria Martí, Sebastià Serrano, Joan Brunet, Neus Bonet, Salvador Alsius, Josep Carles Rius i Joan Maria Morros amb la fotografia de Manel Armengol de la manifestació de periodistes de 1976. Foto: Jordi Salinas

Enmig d'una pandèmia i de les pertinents restriccions sanitàries, el Col·legi de Periodistes va celebrar el trenta-cinquè aniversari, un llarg camí recorregut d'ençà que, el 1985, va ser creada la institució. Els set degans vius van recordar els respectius períodes al capdavant de l'entitat i també van recordar els degans que ja no hi són. Un viatge per la història en què queda clar que s'ha fet molta feina –sovint en moments convulsos–, que hi ha reptes pendents i que la professió, més viva que mai, no para de reinventar-se.

La imatge, presa el 18 de març de 1976 durant la primera manifestació legal a Espanya, és del fotògraf Manel Armengol. Els set degans envolten i agafen amb les mans l'ampliació de la instantània. Encara faltaven nou anys perquè naixés l'entitat que han liderat en diferents etapes, però les demandes que mostren les pancartes de la fotografia –“Llibertat d'expressió” i “No més agressions a periodistes”– són encara vigents, quaranta-cinc anys després. Prova d'això és que quan es fotografien amb la imatge d'Armengol només fa unes hores que s'ha sabut l'assassinat dels periodistes David Beriain i Roberto Fraile, a mans de grups gihadistes a Burkina Faso.

La creació del Col·legi de Periodistes de Catalunya va tenir lloc el 1985. La celebració dels trenta-cinc anys de la institució es va ajornar diferents vegades –havia de celebrar-se el novembre de

L'ACTE, QUE S'HAVIA AJORNAT PER LA PANDÈMIA, ES VA PODER SEGUIR A TRAVÉS DEL CANAL DE YOUTUBE DEL COL·LEGI

l'any passat– a causa de la pandèmia. Finalment, va tenir lloc el 27 d'abril a la seu de Barcelona amb una important limitació d'aforament, tot i que es va poder seguir a través del canal de YouTube del Col·legi.

L'acte va ser un homenatge als degans i a les deganes que han encapçalat la institució en les tres dècades i mitja de vida del Col·legi. Per això es va inaugurar una galeria amb retrats de tots ells durant un acte al qual van assistir tots els degans vius: Salvador Alsius, Joan Brunet, Sebastià Serrano, Josep Carles Rius, Josep Maria Martí, Neus Bonet i Joan Maria Morros. Tothom va intervenir en l'acte per valorar els respectius deganats i els d'aquells

que ja no hi són, com Carles Sentís, Josep Pernau, Montserrat Minobis i Josep Maria Huertas Claveria. També hi van intervenir Laura Borràs, presidenta del Parlament, i Ester Capella, consellera de Justícia, mentre que Janet Sanz, segona tinenta d'alcaldia de l'Ajuntament de Barcelona, es va excusar per l'absència.

CONSOLIDAR LA INSTITUCIÓ

La creació del Col·legi va agafar el relleu de les antigues associacions de la premsa, de caràcter gremial i provincial, que van quedar aglutinades en la nova institució. “Ha estat un cas únic a tot l'estat”, va recordar Joan Maria Morros, actual degà, durant la intervenció inicial.

Carles Sentís va ser el primer degà i va liderar el projecte de creació del Col·legi en temps complicats i després de mesos de converses amb els principals partits en què van col·laborar professionals de diferents tendències. Salvador Alsius es va referir a Sentís com un “home de la transició”, tot i que sobretot va parlar de Josep Pernau. “L'home del Codi deontològic i del Consell de la Informació”, va definir-lo. Va ser durant el seu deganat que es va presentar el Codi deontològic, proclamat per primer cop en el segon Congrés de Periodistes de Catalunya, l'1 de novembre de 1992. Cinc anys després, el 12 de març de 1997, es va crear el Consell de la Informació de Catalunya, organisme independent que vetlla pel compliment del Codi. “Pernau va ser un patriarca de la professió i un gran degà”, va resumir Alsius, que va substituir-lo al capdavant de l'entitat durant un mandat.

Alsius va destacar que la seva candidatura estava formada per diferents sensibilitats –ja es començaven a formar grups amb tendència política– i que, per tant, el seu deganat va ser de consens. Va ser llavors, a final dels anys noranta, quan “es va iniciar tímidament el procés de digitalització del Col·legi”. També és

Al llarg de la seva història, el Col·legi de Periodistes ha organitzat nombroses activitats relacionades amb la professió. Foto: Ignasi R. Renom / Arxiu

quan es va materialitzar una antiga reivindicació, la demarcació de les Terres de l'Ebre.

Quinze anys després de la creació de la institució, encara era vista amb estranyesa des de molts àmbits. “Els Col·legis són una raresa. A tot el món els periodistes estan en sindicats”, va recordar Alsius, que va defensar la neutralitat i la independència a ultrança de la institució.

LA TEMPESTA PERFECTA

Tot seguit, Joan Brunet va parlar de Montserrat Minobis –la primera dona que ocupava el deganat–, que el va precedir en el càrrec i per qui va tenir paraules de “felicítació, record i reconeixement”. El deganat de Brunet va ser continuista del de Minobis. Per això, ho va definir com “quatre anys de mandat d’un mateix projecte” en el qual, segons ell, va donar-se “la tempesta perfecta” en referència a la doble crisi econòmica i tecnològica i a les discrepàncies al voltant de l'Estatut del periodista amb el rerefons sobre qui era periodista i qui no, en un moment que els gabinets de premsa cada cop prenen més importància.

Després de Brunet, va prendre la paraula Sebastià Serrano, tot i que ell no va arribar a exercir el càrrec, ja que va dimitir dues setmanes després per la impossibilitat de governar una Junta amb membres de les dues candidatures enfrontades. Per això, va con-

fessar la seva reticència a assistir-hi. Durant el seu breu parlament, va posar en valor la necessitat del Col·legi per fer front a la precarietat que s’ha escampat pel sector i per afrontar les mentides en l’era de la posteritat.

El context de confrontació que va provocar la dimissió de Serrano va marcar el deganat de Josep Maria Huertas Claveria, que va estar menys d’un any en el càrrec a causa d’una mort sobtada, només deu mesos després de l’elecció. Josep Carles Rius –degà després de la mort d’en Huertas– va recordar els moments de

ALS ANYS NORANTA ES VAN ACONSEGUIR VICTÒRIES COM EL Codi DEONTOLÒGIC I LA CREACIÓ DEL CONSELL DE LA INFORMACIÓ DE CATALUNYA

tensió al Col·legi per “la bel·ligerància d’un sector de la Junta”. “Havia de ser la seva última batalla del periodisme”, va dir Rius en referència al deganat d’en Huertas, a qui Rius va recordar com un defensor de la llibertat d’expressió i amb la concepció d’un periodisme lliure, incòmode per a alguns, honest i mai neutral amb les injustícies.

Rius va recordar com les prioritats van ser preservar la neutralitat, protegir els llocs de treball o la creació del programa “La

AL CAPDAVANT DE LA INSTITUCIÓ

En els seus trenta-cinc anys de vida, el Col·legi de Periodistes de Catalunya ha tingut fins a onze degans. Uns han ocupat el deganat en períodes de transformació política, altres en èpoques més tranquil·les i uns quants en períodes convulsos.

Laura Guerrero

CARLES SENTÍS I ANFRUNS

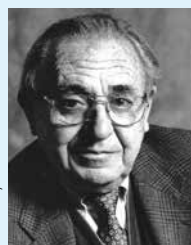
(1986-1991)

El 6 de juny de 1986, Carles

Sentís és escollit

primer degà del Col·legi de Periodistes per aclamació en presentar-se una sola candidatura a les eleccions.

Pilar Aymerich

JOSEP PERNAU I RIU

(1991-1997)

L'1 de febrer de 1991, Josep Pernaú

substitueix Sentís després

d'imposar-se a la

candidatura encapçalada per Montserrat Minobis en les primeres eleccions de la història del Col·legi.

SALVADOR ALSIUS I CLAVERA

(1997-2001)

El 27 d'octubre de 1997, Salvador Alsius és escollit degà per aclamació en ser una candidatura única presentada.

Guillem Huertas

MONTSE- RAT MINOBIS I PUNTONET

(2001-2004)

El 9 de desembre de 2001, Montserrat

Minobis es converteix en la primera degana de la història del Col·legi en

imposar-se en les eleccions a Martí Anglada. El 25 de març de 2004, dimiteix per haver estat designada directora de Catalunya Ràdio.

JOAN BRUNET I MAURI

(2004-2006)

Arran de la dimissió de Minobis, Joan Brunet –fins llavors vicedegà– exerceix com a degà en funcions fins que, el 2 de juny de 2004, és proclamat degà per aclamació.

SEBASTIÀ SERRANO MUNUERA

(2006)

Les eleccions del 12 de desembre de 2006, donen la victòria a Sebastià Serrano, per un estret marge de vots davant de Pilar Antillach. Dues setmanes després, Serrano dimiteix en no veure's capaç de governar una Junta dividida entre dues candidatures enfrontades.

Ana Jiménez

JOSEP MARIA HUERTAS CLAVERIA

(2006-2007)

La crisi oberta per la dimissió de Serrano es

comença a tancar amb les eleccions del 15 de maig de 2006, en què Josep Maria Huertas Claveria s'imposa a Pilar Antillach per un marge més ample que a les anteriors eleccions. El 4 de març de 2007, Huertas Claveria mor sobta-

dament, víctima d'un infart cerebral. És la primera mort d'un degà en l'exercici del càrrec.

JOSEP CARLES RIUS I BARÓ

(2007-2010)

Després de la mort de Huertas Claveria, la Junta del Col·legi escull Josep Carles Rius, com a degà, de manera extraordinària i per unanimitat el fins llavors vicedegà de la institució.

JOSEP MARIA MARTÍ I MARTÍ

(2010-2014)

En unes noves eleccions, el 12 de març de 2010, Josep Maria Martí s'imposa a la llista liderada per Salvador Cot.

NEUS BONET I BAGANT

(2014-2019)

El 4 de març de 2014, Neus Bonet és escollida degana després que la seva candidatura sigui l'única que es presenta a les eleccions. El 8 de març de 2018, revalida el càrrec quan, de nou, lidera l'única candidatura que es presenta als comicis. El 20 de novembre de 2019, presenta la dimissió al·legant motius personals.

JOAN MARIA MORROS I CUADRAS

(2019 fins a l'actualitat)

La dimissió de Bonet provoca que Joan Maria Morros –fins llavors vicedegà–, ocupi el càrrec de degà fins a la convocatòria de noves eleccions.

XIFRES PER RESUMIR UNA HISTÒRIA

Al llarg de la seva història, el Col·legi de Periodistes ha acumulat un munt d'activitats. Aquí oferim algunes dades que permeten resumir-ne la dilatada trajectòria.

Un dels molts cursos del Centre de Formació i Desenvolupament, que fa quasi deu anys que està en funcionament. Foto: Oriol Clavera / Arxiu

6

El Col·legi disposa de sis demarcacions territorials. Quan va ser fundat, tenia les quatre provincials (Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona). El 2001, es va crear la demarcació de Terres de l'Ebre, amb seu a Tortosa, i el 2014 la de la Catalunya Central, amb seu a Manresa.

11

En trenta-cinc anys de vida, el Col·legi ha tingut un total d'onze degans (vegeu desglossament).

5

La institució ha celebrat fins a cinc processos electorals per escollir-ne el degà. Els comicis es van celebrar els anys 1991, 2001, 2005, 2006 i 2010.

4.250

Aquests són els periodistes col·legiats avui dia. Una dada que no ha parat de créixer en els darrers anys. El 2014, per exemple, n'eren 3.858 i el 2018 ascendien fins a 4.027.

8.000

El Centre de Documentació Montserrat Roig disposa d'un fons d'uns 8.000 documents, sumant-hi els de les demarcacions. D'aquests, uns 7.400 poden ser oferts en préstec als col·legiats.

6

El Col·legi ha organitzat sis congressos de periodistes catalans. El primer va ser l'any 1978, en plena Transició. Els altres van tenir lloc els anys 1992, 1996, 2000, 2004 i 2016. Tots a Barcelona.

993

El Centre de Formació i Desenvolupament va ser creat l'any 2012. Fins al 2020 ha programat 993 cursos.

25.156

Aquest és el nombre de seguidors de Twitter que té el Col·legi de Periodistes en el moment de tancar aquesta edició. També compta amb 4.910 seguidors a Facebook, 4.892 a Instagram, 359 a YouTube, 263 a LinkedIn i 14.632 usuaris al web.

premsa a les escoles”, i com va tenir lloc la crisi econòmica. “Van ser uns temps molt durs i no sabíem fins a quin punt”, va assegurar. Però la crisi econòmica convivia amb la de la institució. “Va haver-hi una bel·ligerància sense treva dins de la Junta”, va assegurar Rius. “Va ser l’inici de la polarització extrema que després hem vist en la societat”, va afegir.

MESURES DRÀSTIQUES

“Aquí he viscut els moments més apassionants i interessants de la meua vida”, va admetre Josep Maria Martí, el degà que va substituir Rius. “El Col·legi havia viscut una època turbulenta i la crisi econòmica feia estralls. La nostra professió passava per hores baixes, amb més d’un 30% d’atur”, va apuntar.

Martí va encarregar la primera auditoria del Col·legi, que va mostrar una “situació terrible”. El Centre Internacional de Premsa —que depenia del Col·legi— estava en fallida, i els tretze quioscs propietat del Col·legi no generaven el negoci que calia. Martí va haver de prendre mesures dràstiques. “Algú ho havia de fer”, va admetre. Es van tancar el Centre Internacional de Premsa i el consultori mèdic. “Gestionar deutes i pocs recursos va requerir el treball de molta gent”, va reconèixer.

També es van reformar i modernitzar els estatuts del Col·legi, es va crear el Centre de Formació, es va reforçar la digitalització, es va crear la demarcació de la Catalunya Central i es va establir una

EL COL·LEGI NO VA ESTAR EXEMPT DE CONFRONTACIÓ. VA SER L’INICI DE LA POLARITZACIÓ QUE DESPRÉS S’HA VISCAT EN LA SOCIETAT

quota jove. Uns canvis que van estabilitzar l’entitat i, com va recordar Martí, el Col·legi de Periodistes es va convertir en “l’únic col·legi de col·legiació no obligatòria que va créixer en afiliats”.

Neus Bonet va substituir Martí al capdavant del deganat. Va ser amb ella de degana que va tenir lloc el sisè Congrés de Periodistes de Catalunya, després de dotze anys sense celebrar-ne cap. Calia proposar molts debats i parlar de problemes nous a la professió com la implantació de les xarxes socials, la postveritat o les *fake news*. També va ser sota el deganat de Bonet que es van acabar els blocs electorals, una antiga reivindicació. Tot i això, va destacar,

encara quedaven molts reptes pendents com la precarietat o l’accés de la gent jove a un mercat laboral digne. “Cal seguir lluitant en la desgovernamentalització dels mitjans públics”, va apuntar.

També va recordar que les dones periodistes segueixen tenint un sostre de vidre. Les facultats de Periodisme estan plenes de dones, però els mitjans tenen poques directives. Al final del seu parlament, va reivindicar els professionals que la van acompanyar durant el deganat. “Sols no som res”, va dir en referència a les juntes de govern, els treballadors del Col·legi i tota la gent que defensa el periodisme.

"VACUNA" INFORMATIVA

“La premsa ens fa millors perquè si no volem sortir als diaris, ho hem de fer bé”, va dir Ester Capella en la seva intervenció institucional. També va recordar que el Col·legi de Periodistes va ser el primer d’Espanya, el més antic dels nou que ara hi ha a l’Estat.

HI HA REPTES PENDENTS COM LA PRECARIETAT, LA DESPOLITITZACIÓ DELS MITJANS PÚBLICS O L’ACCÉS DELS JOVES A UN MERCAT LABORAL DIGNE

“Sense informació no podem prendre bones decisions; i és salut, sense exigència i capacitat de traduir la complexitat, la societat estaria més desamparada”, va dir Laura Borràs.

La presidenta del Parlament va criticar la infoxicació” i va admetre que “si la informació és poder, cal que tots ens vacunem d’un ús indegut”. “La professió periodística té més sentit que mai”, va dir, ressaltant-ne la importància en temps de Covid-19. “No hem pogut anar allà on hi havia la notícia —havia admès Morros en referència a la pandèmia— si bé hem pogut fer ràdio, televisió i diaris des de casa. “I ho hem fet respectant els codis deontològics”, la millor eina per lluitar contra les mentides, les *fake news*”, va afegir.

Quedava clar que, tot i els reptes aconseguits en tres dècades i mitja del Col·legi de Periodistes, encara queda molta feina a fer, molta lluita. “La defensa de la llibertat d’informació és més important que mai”, havia admès Morros en la intervenció inicial. “La fotografia de l’Armengol continua sent més vigent que mai”, va concloure. Ç

Més informació a:

www.youtube.com/watch?v=5VTcU5EZidQ › Vídeo de l’acte d’homenatge als degans en els trenta-cinc anys del Col·legi

*Entrevista a Maria José Recoder, degana de Ciències
de la Comunicació de la UAB*

"ELS ESTUDIANTS CATALANS SE'N SURTEN MILLOR QUE ELS D'ALTRES LLOCS D'ESPANYA"

Sovint es parla de les noves generacions de periodistes des de la distància o des del desconeixement. Maria José Recoder, degana de la facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB i presidenta de l'Associació espanyola d'universitats amb Titulacions d'Informació i Comunicació, es passa el dia envoltada dels futurs professionals de la informació. Per tant, parla amb coneixement de causa.

TEXT JORDI ROVIRA
FOTO SERGI REBOREDO

Venim d'un any en pandèmia. Com ho heu portat a la facultat en aquest temps?

Ens n'hem sortit, tenint en compte que ens van confinar un divendres i, tres dies després, continuàvem la universitat en línia. Aquell cap de setmana el professorat es va posar les piles per veure com tirar-ho endavant. La nostra universitat, com la majoria, té campus virtuals pensats per penjar-hi contingut. I això ja era un recurs. I ens vam acostumar a eines com Teams, Zoom, Meet, etc. No va ser fàcil, perquè la nostra docència és molt presencial, però ens en vam sortir.

I les pràctiques externes?

Han estat el pitjor. De cop i volta, molts mitjans anul·laven les pràctiques perquè

no podien tenir els estudiants ni a la redacció ni a casa. Va ser una situació molt complexa que vam anar resolent de la millor manera possible. Per als estudiants, les pràctiques de quart curs són un primer contacte molt clar amb el mercat laboral. Triar el mitjà o el gabinet de premsa depèn de la nota i, per tant, s'han esforçat molt. Hi havia estudiants que no ho entenien. I això explotava, com sempre, a les xarxes socials.

Presideixes l'Associació espanyola d'universitats amb Titulacions d'Informació i Comunicació (ATIC). Aquests problemes també els han tingut la resta de facultats de l'Estat?
Cada universitat és un món. En Comunicació, no és el mateix la Complutense

de Madrid, amb gairebé 7.000 alumnes, que universitats petites privades amb 30 matriculats. I el problema amb les pràctiques, a moltes universitats espanyoles no el van tenir perquè no tenen pràctiques externes. A Catalunya som molt envejats en aquest sentit.

Parlem de milers d'estudiants. L'excés d'oferta alimenta la precarietat.

Al grau de Periodisme de la UAB enguany teníem 160 places. I n'havíem tingut moltes més. El 2012, teníem 340 places de Periodisme, si bé fa tres anys amb el Col·legi de Periodistes vam decidir que hi havia massa oferta. I de les 340 vam passar a les 280, i ara en tenim 120. Per quina raó? Perquè vam agafar aquestes 120 places i vam crear dos graus nous. Ens adonàvem que

PERFIL

María José Recoder és llicenciada en Periodisme, doctora en Ciències de la Informació per la UAB i Diplôme d'Études Approfondies en Història i Civilització Contemporània per l'École des Hautes Études en Sciences Sociales de París. Des de l'època d'estudiant ha estat vinculada a la premsa de proximitat. Ha treballat en mitjans com Ràdio Palafrugell, Mataró Ràdio, les revistes *El Maresme* i *Mataró Escrit* i els diaris *El Punt* o *La Vanguardia*. En l'àmbit polític, va ser regidora a l'oposició per CiU a Mataró. Des de 1985, exerceix la docència a la UAB, on ha ocupat càrrecs institucionals com el vicerectorat de Relacions Institucionals o la coordinació del Campus virtual. Des del 2016, és degana de la facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB i, des del 2019, és presidenta de l'Associació Espanyola d'Universitats amb Titulacions d'Informació i Comunicació (ATIC).

el mercat laboral demanava uns perfils que no existien a la facultat. Hi havia estudiants que acabaven Periodisme i se n'anaven a fer un màster en Comunicació corporativa.

Ara bé, si vosaltres decidiu reduir places i les altres comunitats autònomes no ho fan... A l'ATIC no ho heu debatut per unificar criteris?

L'ATIC fa una mica de *lobby* en els temes que preocupen a tothom. Amb tot, quan parlem de places, no hi ha acord, ja que hi ha facultats on han posat estudis de Comunicació perquè el professorat tingui alguna cosa a fer.

Això sona una mica dur.

Sí, però ens trobem que en moltes facultats els estudis de Periodisme, de Publicitat o de Comunicació audiovisual són a titulacions de Lletres. No tenen prou es-

tudiants perquè el Grau aguanti i als professors d'Història o Llengua els deriven a fer classes dels graus de Comunicació. I, a part, contracten professors associats que sàpiguen de periodisme. Això passa a uni-

"FA TRES ANYS, AMB EL COL·LEGI DE PERIODISTES, VAM DECIDIR QUE HI HAVIA MASSA OFERTA. TENÍEM 340 PLACES I ARA EN TENIM 120"

versitats públiques catalanes i en moltes d'espanyoles. I, és clar, aquests estudis de Periodisme s'omplen, a diferència del que passa amb els graus de Lletres. I les universitats no hi volen renunciar.

Segons l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya un 86,5% dels llicenciats de la UAB tenen feina i un 61,8% diuen que és una feina de qualitat. Mirant com està el mercat laboral, ho veig poc realista...

No t'ho pensis. La gent treballa. Els meus estudiants de Periodisme majoritàriament treballen de periodistes. Potser no als grans mitjans de comunicació, en canvi, hi ha molta premsa de proximitat, ràdios, televisions, digitals, etc. I n'hi ha que ja van directament a treballar a gabinets de comunicació.

Per tant, en aquest aspecte ets optimista.

Jo sí. Em preocuparia més tenir un fill que, per exemple, estudiés Veterinària, en

"HI HA FACULTATS DE LLETRES QUE HAN OFERT ESTUDIS DE COMUNICACIÓ PERQUÈ EL PROFESSORAT TINGUI ALGUNA COSA A FER"

què el mercat laboral és molt més reduït. La gent de Comunicació sap moltes coses i es pot col·locar més fàcilment a molts llocs. Solen ser gent amb empena, que se sap moure i amb habilitats demandades com l'oratoría, el treball en equip, etc. De totes maneres, quan parlo amb degans

d'altres facultats m'adono que els estudiants catalans se'n surten millor que els d'altres llocs d'Espanya. Aquí tenim una estructura de mitjans de comunicació forta, i de proximitat, i moltes empreses tenen gabinets de comunicació. Una altra cosa és el que cobren. En molts casos subsisteixen perquè viuen a casa dels pares.

El 2016, a CAPÇALERA vam publicar una anàlisi dels plans d'estudi de les facultats de Periodisme catalanes. Només un 28% de les assignatures tenien alguna cosa a veure amb els gabinets i les agències de premsa, tot i que la majoria dels llicenciats acaba treballant en aquest sector. Això ha canviat o encara és així?

Els plans d'estudi, malauradament, sempre van més enrere que el mercat laboral. Per això, a la UAB, hem creat un Grau de comunicació corporativa (Comunicació de les organitzacions), el primer d'Espanya. I també en tenim un sobre Comunicació Interactiva. I ara ens copien altres facultats. I no em fa cap il·lusió, perquè si nosaltres retirem cent vint places de Periodisme per crear-ne seixanta en aquests graus, i ara totes les facultats volen crear aquests graus, tornarem a estar igual! La Universitat de Barcelona, per exemple, ha muntat Comunicació audiovisual a la facultat de Biblioteconomia i Documentació. A Biblioteconomia no s'hi apuntava ningú, però tenen Comunicació audiovisual plena. I tots els professors de Biblioteconomia reciclant-se per fer classes a Comunicació!

Des de dalt, s'hauria de limitar i elaborar un pla global que evités això, no?

És clar. No pots anar fent créixer les universitats a base de títols que tenen èxit. En aquests moments, no hi ha professors

de català, tot i haver-hi dotze facultats a Catalunya que cursen els estudis de Filologia catalana. Però resulta que no tenen gent. A Catalunya calen set graus de Criminologia? Com que hi ha moltes sèries, doncs fem Criminologia! Però si això no és el Bronx!

Les noves generacions són les més ben preparades de la història?

Jo si hagués de defensar un pla d'estudis defensaria el de 1992 perquè els estudiants s'estaven sis hores a classe i feien set assignatures al semestre. Aquell pla d'estudis em semblava molt bo i hi havia molt coneixement. Després, amb el Pla Bolonya –del qual no en soc una detrac-

"AMB EL PLA BOLONYA ES PASSA DE SET A TRES HORES A CLASSE. ELS ESTUDIANTS ACTUALS NO SERIEN ELS MÉS BEN PREPARATS DEL MÓN"

tora– es passa de set a tres hores a classe i la resta de la feina la fan pel seu compte. I, evidentment, això implica que no sigui el mateix. Des d'aquest punt de vista, els estudiants actuals no serien els més ben preparats del món, si no és que ells facin l'esforç personal de realitzar el que els han dit a classe.

Fa uns anys, la Gemma Nierga explicava en aquesta revista com en una xerrada d'un màster de Periodisme ningú coneixia en Manuel Vázquez Montalbán. I el fotògraf Kim Manresa em deia que en una facultat de Periodisme no sabien qui era Centelles o els Pérez de Rozas.

Espero que els estudiants de la UAB ho sàpiguen, encara que sigui perquè a l'assignatura d'Història de la comunicació, de primer curs, els fem llegir llibres de memòries de periodistes. Però és cert que aquests referents els queden lluny. Són una generació molt de la immediata. Quan ara els preguntes pels referents periodístics et diuen que en Ricard Ustrell perquè, per edat, és el periodista que veuen més proper.

El 2015, un professor uruguaià, Leonardo Haberkorn, va fer escriure un text que es va viralitzar. "Cada cop és més difícil explicar el periodisme a gent que no el consumeix ni li veu sentit a estar informat", deia. Això em fa pensar que fa un parell d'anys va tancar el quiosc de la facultat de Periodisme de la UAB perquè els estudiants ja no compraven el diari...

No compren el diari en paper, això ja t'ho ben asseguro. S'estan tot el dia amb el mòbil a la mà. I crec que sí que estan informats. El que em plantejo és si les notícies que els interessen són les mateixes notícies que ens interessen a nosaltres.

Acostumen a estar molt preocupants pels temes socials, tot i així, tinc la impressió que la política internacional els sembla un malbaratament d'esforços, en què tot s'ho maneguen

nord-americans, russos i xinesos, i tenim oblidada la resta del món.

Ja fa estona que parlem de les carències dels estudiants de Periodisme. Digues tres coses bones que tinguin, més enllà del domini tecnològic.

Del tema tecnològic hi ha molta literatura. Tothom dona per fet que al ser radiis digitals són boníssims en tecnologia i no ho són pas tant! El tema no és que siguin bons en tecnologia, el més important és saber quin ús en fan. Respecte de les coses

"A LES FACULTATS HI HA MÉS DONES I ELS SEUS EXPEDIENTS ACADÈMICS SÓN MILLORS, PERÒ ELS FALTA L'EMPENTA"

en què són bons, a part de la tecnologia, en destacaria el treball en equip, que són bons oradors i que són empàtics. Se'ls ha de reforçar molt el tema de l'ètica perquè entre influenciadors, "gran hermanos" i periodistes que fan anuncis, etcètera, se'ls ha d'acabar aclarint què és una cosa i què és una altra.

Mesos enrere, al portal Somos Periodismo deies que, a part de les estructures patriarcals i la maternitat, hi ha el problema de la covardia de les dones.

Quan era vicerectora de la UAB, vaig haver de buscar algú per dirigir l'Observatori de la Igualtat. No pots ni imaginar-te la quantitat de negatives que vaig col·leccionar. Eren professores titulars amb un currículum considerable, però em deien que volien quedar-se en un segon pla. Et diuen: "És que em fa por", "No sé si ho sabré fer bé", "És que no estic preparada", etc. A les facultats, hi ha més dones i els seus expedients acadèmics són millors, en canvi, els falta l'empenta. I els homes no tenen cap mena de problema a l'hora de llançar-s'hi. Això potser passa perquè els models de lideratge han sigut molt masculins, en el sentit de l'agressivitat, i els líders reproduïen els lideratges masculins: Margaret Thatcher, Condolezza Rice, Indira Gandhi, Golda Meir, Christine Lagarde... Ens falta el lideratge femení.

La facultat de Periodisme de la UAB compleix cinquanta anys. Parlar del periodisme de mig segle enrere i el d'ara és com comparar el cinema mut amb Netflix, però l'essència és la mateixa, no?

L'essència és la mateixa: la idea de servei públic, ser el cronista de la societat, donar eines d'interpretació del que succeeix...

El que han canviat són les eines amb què s'expliquen les coses. L'editor del *New York*

Times, quan va anunciar que un dia el diari ja no s'imprimirà en paper, va recordar que el que venen són notícies. Per tant, les notícies és igual

com es rebin sempre que es mantingui la qualitat, el rigor, la serietat i el contrast. Tot això no pot canviar. Ç

LA MEMÒRIA DE LA COVID

Quasi quatre-cents fotògrafs de tot l'Estat cedeixen imatges per crear un arxiu sobre la pandèmia i els seus efectes

TEXT JORDI ROVIRA

Un grup de fotògrafs de l'Estat –molts d'ells catalans– han impulsat l'Arxiu Covid, un repositori digital de fotografia i vídeo sobre la pandèmia amb l'objectiu que quedin registrades el màxim d'imatges de tot el que està passant. El projecte, concebut com un gran llegat documental, ha estat un èxit de participació i ha permès crear una memòria visual i col·lectiva sobre la crisi de la Covid-19 a Espanya.

L'Emma –que el dia de la foto complia onze anys– i en Bruno afronten la tercera setmana de confinament. Són cosins, però estan plegats perquè la mare d'ell és doctora d'UTCI a la Vall d'Hebron. Foto: Xavier Bertral

El 13 de març de 2020, el Govern espanyol va decretar l'estat d'alarma a tot el país.

Començava un confinament domiciliari per frenar la transmissió de la Covid mentre la població, astorada, veia com un virus que dos mesos abans s'havia detectat a la localitat xinesa de Wuhan es convertia en una pandèmia planetària. Enmig d'aquest context excepcional, el fotògraf Santi Palacios arribava a Barcelona procedent d'Indonèsia. Faltava poc perquè tornés a marxar, aquest cop a Kenia, però el viatge es va suspendre per causa de tot això i Palacios va decidir començar a fotografiar els efectes de la pandèmia.

Havent nascut a Madrid i residint a Barcelona, Palacios centra el seu treball en l'àmbit internacional. Col·labora amb l'Associated Press i amb mitjans com *El País* i *The New York Times*, i el seu treball ha estat reconegut amb guardons com el Picture of the Year International o el Premi Nacional de Fotoperiodisme. El 2018, la Fundació World Press Photo el va seleccionar com un dels sis talents d'Europa. Però ni l'experiència ni els guardons van ajudar-lo quan va sortir a fotografiar

L'ABRIL DEL 2020, EL FOTÒGRAF SANTI PALACIOS VA ESCRIURE UNA CARTA A MOLTS FOTÒGRAFES EXPOSANT LA IDEA QUE HAVIA TINGUT

el que estava passant. “Les dues primeres setmanes em vaig dedicar a vagar com una ànima en pena pels carrers de Barcelona. Després dels carrers buits, volia fotografiar els hospitals, però no deixaven entrar els mitjans de comunicació a les UCI. No hi havia imatges. Quan trucaves, ningú responia al telèfon. Va ser desesperant, intolerable”, assegura.

Palacios, sociòleg de formació, reflexionava sobre el que estava passant: “Em vaig plantejar que ens trobàvem en un experiment sociològic: paralitzes un país i poses tots els documentalistes a fer un mateix tema, perquè la Covid ho va afectar tot”. Per això, recorda Palacios, era tan

greu que moltes coses que passaven no les poguessin fotografiar.

Finalment, a mitjan abril l'ONG Open Arms –amb qui col·labora aquest fotògraf– va iniciar una intervenció amb l'Institut Català de la Salut per fer tests massius a les residències catalanes i Palacios hi va

LA RESPOSTA VA SER MASSIVA. UN TOTAL DE 385 PROFESSIONALS VAN ENVIAR MÉS DE 9.000 IMATGES DE LA PANDÈMIA

poder accedir i immortalitzar el que estava succeint allà dins. Unes imatges que es van publicar a *5W* i que mesos després va fer-lo mereixedor del Premi Internacional de Fotografia Humanitària Luis Valtueña, atorgat per Médicos del Mundo.

UNA IDEA COMPARTIDA

Però tot i les imatges a les residències, Palacios era conscient que molta gent estava produint un treball que no es publicaria “perquè la indústria periodística

no absorbeix tot el que es produeix. La majoria d'aquestes fotos no sortien del disc dur dels autors”. Això, sumat als efectes d'una actualitat

trepidant. “No hi ha temps per reflexionar sobre les imatges d'ahir”, afegix.

Per tot plegat, Palacios va decidir actuar. “A final d'abril, quan ja estava més tranquil, vaig escriure una carta que vaig enviar a molts companys fotògrafs per

LA UNIVERSITAT D'ALCALÀ DE HENARES PRESERVARÀ I DIVULGARÀ L'ARXIU, QUE SERÀ DE LLIURE CONSULTA I D'ACCÉS GRATUÏT PER A LA CIUTADANIA

veure com respiraven”, recorda. A la carta proposava la creació d'un arxiu digital sense ànim de lucre que aglutinés el mate-

rial documental sobre la pandèmia durant el 2020 i que fos de lliure consulta per a tothom. És a dir, es tractava de crear una memòria fotogràfica de la pandèmia i dels seus efectes en la població. “Era un repte bestial, i s'havia de fer per amor a l'art”, admet Palacios, conscient que ningú financaria una idea com aquella

“En Santi –recorda la fotògrafa Sandra Ballells– em va trucar per explicar-me la idea i em va proposar implicar-m'hi. Li

vaig dir que sí a l'instant. La idea era crear una mena de teranyina entre tots els nostres contactes per implicar-hi al màxim de fotògrafs. Immediatament, vaig contactar amb un grup de companys de diverses zones geogràfiques per si es volien sumar al projecte i amb exalumnes de la meua facultat, molt implicats i ben connectats. De mica en mica, vam anar detectant fotògrafs que podien mobilitzar certes comunitats geogràfiques. I tothom va acceptar a l'instant”.

GESTIÓ, TERRITORIS I EDICIÓ

Quan una bona part de fotògrafs van confirmar la participació, els impulsors van crear un grup de gestió, el nucli dur del projecte, en el qual hi havia Palacios, Ballells i altres companys. Després, van fer un grup de territoris que treballés per aconseguir imatges de tots els indrets perquè l'arxiu no es limités a Barcelona i Madrid. També van crear una mesa d'edició de fotografia i una altra de vídeo, en les quals editors professionals seleccionarien les imatges definitives.

El pas següent va ser aconseguir implicar una institució. Per les característiques del projecte, buscaven una universitat

pública, ja que centenars de fotògrafs cedien gratuïtament les imatges sense cap vocació comercial (tot i que la propietat

intel·lectual i els drets d'exploració seran sempre dels autors). “De seguida, vam estar en sintonia amb la Universitat d'Alcalá de Henares que, a més, té experiència amb arxius”, afirma Palacios. No en va, aquesta ciutat és la seu, entre altres, de l'Arxiu General de l'Administració, el tercer arxiu més voluminós del món.

Així, aquesta universitat seria l'encarregada de preservar i divulgar un llegat que vol ser de lliure consulta i d'accés gratuït

"SENSE IMATGES NO TENIM PASSAT, NI HISTÒRIA NI MEMÒRIA. CAL PODER MIRAR EL QUE HA PASSAT, REFLEXIONAR-HI I COMPRENDRE-HO" *Silvia Omedes*

per a la ciutadania. I també proveirà el marc acadèmic i institucional que possibilita l'exploració no lucrativa de l'arxiu per a investigadors, que desenvolupi acti-

vitats acadèmiques i que preservi l'esperit del projecte.

RESPOSTA MASSIVA

La convocatòria es va obrir al desembre i es va tancar a final de gener. En total hi van participar 385 professionals del fotoperiodisme, del videoperiodisme, de la fotografia i del vídeo documental de les disset comunitats autònomes, a més de Ceuta i Melilla, que van enviar més de nou mil d'imatges. Després d'un acurat procés d'edició, en van quedar 8.367 i 256 reportatges temàtics.

“La resposta va ser brutal. Hi havia consens entre tothom que hi participava que no s'havien pogut veure les conseqüències de la pandèmia”, explica Palacios.

“Estem molt contents del material rebut, perquè ens ha arribat de totes les comunitats autònomes i això reforça el projecte i la seva missió”, explica Sílvia Omedes, membre de la mesa d'edició. “M'ha agradat comprovar —afegeix— que la comunitat amb més nombre d'autors participants és Catalunya. La tradició i el vincle del nostre país amb el fotoperiodisme de qualitat ve de lluny i ha creat amb els anys una molt bona cantera de professionals”. “És un èxit sense precedents, per la quantitat de professionals que s'han sumat al projecte i per la qualitat i varietat del material presentat. La implicació de tothom ha estat impressionant”, apunta Balsells.

“És una radiografia bestial de com s'ha fotografiat a Espanya”, assenyala Palacios. “El material rebut està molt marcat per la naturalesa de la convocatòria, destinada a fotògrafs amb carnet de premsa”, afirma Omedes. “Com a temàtiques principals i

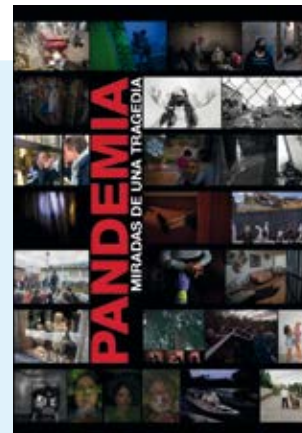

Una infermera de la clínica Girona s'emociona amb els aplaudiments dels veïns confinats. Foto: David Aparicio

VINT-I-QUATRE MIRADES SOLIDÀRIES

El 23 de març, es va presentar al CCCB el llibre *Pandemia. Miradas de una tragedia* (Blume), una obra coordinada pels fotoperiodistes Gervasio Sánchez i Ricard García Vilanova. El llibre, amb unes 300 fotografies i 300 pàgines, mostra l'obra de 24 fotògrafs de renom –dotze homes i dotze dones– d'Espanya i de Llatinoamèrica. Les instantànies mostren els efectes i les conseqüències de la Covid-19. Entre els fotògrafs escollits, hi ha els espanyols Cristina García Rodero, Juan Manuel Castro Prieto, Santi Palacio o Sandra Balsells, l'argentí Rodrigo Abd o la peruana Silvia Izquierdo. A més, el llibre conté pròlegs de les escriptores Elena Poniatowska i Irene Vallejo, dels coordinadors de l'obra, de l'editor Leopoldo Blume, així com de Guzmán Palacios Fernández, director de Relacions culturals i científiques de l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament. *Pandemia. Miradas de una tragedia* és una projecte solidari. Els beneficis obtinguts es destinen a les famílies dels fotògrafs que han perdut la vida mentre informaven de la Covid-19.

comunes a totes les comunitats autònomes –detalla Omedes– es poden detectar clarament els grans temes centrals de la pandèmia i els seus efectes: els carrers buits, els hospitals i les UCI desbordats, les funeràries, els funerals, els aplaudiments de la ciutadania, les residències, les mascaretes, els guants, els seguiment a sanitaris i tècnics de la salut, la vida confinada i les noves relacions intrafamiliars, el teletreball, la natura guanyant terreny sense fre...”

“Em sento privilegiada de poder haver vist tant i tant material, i de tot l'Estat. Per als editors que hem format part del projecte ha estat una gran oportunitat de coneixement. Veure, a més a més, com s'està fotografiant, no només el què, és d'un valor incalculable per als que ens dediquem a la docència fotoperiodística. Cal afegir que el nivell de qualitat, tècnic i expressiu de l'arxiu és molt alt, cosa que ens confirma, de nou, que tenim molts fotògrafs amb molt de talent al país”, afirma Omedes.

ASPECTES DIFERENCIALS

La voluntat dels fotògrafs per documentar i fer accessibles imatges de moments històrics no és nou. A Espanya, per exemple,

el 2008, Jessica Murray va idear un arxiu multidisciplinari digital –Cronica 21– que acollia treballs fotoperiodístics que havien tractat la crisi econòmica i social.

“El que aquest cop sí que és diferencial –ressalta Omedes– és que Arxiu Covid neix d'una convocatòria a nivell estatal. Es crea una base de dades de més de vuit-cents professionals, gràcies a contactes de contactes. També és important i diferen-

“MAI ABANS UN CONGLOMERAT SIMILAR DE FOTÒGRAFS I VIDEOGRAFS HAVIA DOCUMENTAT UN MATEIX TEMA AL MATEIX MOMENT” Sandra Balsells

cial que, des de l'inici, el contingut estarà en una entitat acadèmica, degudament conservat i posat a disposició del públic”. “Mai abans en aquest país, i crec que enlloc, s'havia vist un conglomerat similar de tants fotògrafs i videografs documentant un mateix tema al mateix moment, posant en comú el material gràfic d'un esdeveniment històric tan transcendent com la pandèmia”, afegeix Balsells.

I per què cal disposar d'un arxiu d'aquest tipus? “Per què hem congelat un fragment

del temps, si no és per reflexionar sobre això?”, es pregunta Palacios. “Sense imatges no tenim passat, ni història ni memòria. Com a societat, cal poder mirar el que ha passat, reflexionar-hi i comprendre-ho. Necessitem no oblidar i tenir les eines per revisar, millorar i preveure”, explica Omedes. “I complint les funcions bàsiques del fotoperiodisme en democràcia –prosegueix– fer accessible els relats dels professionals és un deure. Un

deure de fer-ho i un dret de tenir-hi accés. Aquest arxiu protegeix el dret d'estar informats de tota la societat, i el que és extraordinari, és que

ha nascut dels mateixos fotògrafs que són els que més entenen i defensen el valor de la seva feina”. Per Balsells, la utilitat de l'arxiu és “posar-lo a l'abast de la ciutadania i deixar al futur una memòria històrica d'un moment transcendent, inaudit per la dimensió global, planetària”.

UN LLEGAT ÚTIL

Per finançar el web que acull l'arxiu no es volia comptar amb institucions polítiques, així que es va aconseguir la implicació

En ple confinament, la María, una persona gran, intenta trucar a una cosina seva de Saragossa, l'única familiar que li queda en vida. Foto: Núria Prieto

d'empreses com Fujifilm, DKV, Mémora i entitats del sector com Photographic SocialVision o Fundació Foto Colectania.

En el moment d'escriure aquest article, un equip de l'Aula de fotografia de la Universitat treballa en la descripció i registre

"ÉS UNA MANERA DE CEDIR A LA CIUTADANIA UNES IMATGES D'UNA REALITAT QUE HAN VISCUT, PERÒ QUE NO HAN VIST" Santi Palacios

de les imatges i vídeos que formaran part del repositori digital (<https://archivocovid.com>), que permetrà als usuaris realitzar cerques temàtiques, per autors i per territoris. Està previst enllestir-lo a mitjan juny, data prevista pel llançament.

L'arxiu permetrà fer recerques concretes d'imatges i històries per tot el territori,

per comunitats, per municipis, per pobles, per temes, per autors, per conceptes claus i saber en quin moment, per exemple, es van fer les primeres fotos a les UCI com a dada important que permetrà veure quan va començar el bloqueig i la censura que van viure els reporters. També serà una

eina molt útil per a investigadors universitaris de diverses disciplines. "Serà un complet retrat de l'any 2020, i seria

molt adient fer una segona convocatòria per tenir testimonis gràfics també del 2021", assegura Omedes.

Els impulsors del projecte se senten orgullosos de la feina feta. "Ha estat una experiència increïble, molt engrescadora i il·lusionant. La suma de molts esforços individuals. Tothom s'ha implicat en un projecte conjunt impressionant, una

experiència grupal que jo no havia vist mai", admet Balsells. "El que en un primer moment em va transmetre el Santi —una mena de somni, potser difícil d'assolir— s'ha convertit en una realitat", afegeix. "És una manera de cedir a la ciutadania unes imatges d'una realitat que han viscut, però que no han vist", conclou Palacios. Ç

Més informació a:

<https://archivocovid.com> › Web d'Archivo Covid

www.pandemia.com.es › Web del projecte Pandemia. Miradas de una tragedia

GAUDEIX DEL SABOR DEL MOMENT

SENT EL GUST®

DESMENTIR O IGNORAR?

Debat a les redaccions sobre com informar dels negacionistes de la Covid

TEXT NEREIDA CARRILLO

Un grup de negacionistes sense mesures de seguretat durant una protesta al centre de Barcelona el passat mes de desembre, en plena pandèmia. Foto: Alamy

La cobertura del negacionisme de la Covid i de les diferents teories “conspiranoiques” sobre el virus generen controvèrsia a les redaccions dels mitjans de comunicació. Els periodistes, a grans trets, es debaten entre ignorar-les o parlar-ne. El repte és alertar sense amplificar i esperar el pensament crític, així com les converses constructives. En un context més que delicat –amb desenes de milers de morts als hospitals degut a un virus que és entre nosaltres des fa més d’un any–, el debat sobre com actuar és tan necessari com complex.

El negacionisme es fa present als murs orfes del barri. A canals de Telegram, a determinades etiquetes (*hashtag*) de Twitter, a grups de WhatsApp i a converses a l’aire lliure filtrades per mascaretes. En molts d’aquests espais, competeix o s’hibrida amb altres postulats com ara els antivacunes, les teories de la conspiració o les pseudociències. Tot i que són grups molt diversos entre ells i, també, amb molta complexitat i heterogeneïtat interna, la pregunta que emergeix a les redaccions coincideix: els ignorem o els donem cobertura? I, si ho fem, com podem ser curosos per alertar sense amplificar? En temps de polarització, els experts consultats no responen amb contundència, sinó amb matisos. Subratllen la complexitat del debat, demanen prudència i analitzar-ne cada cas.

“És una discussió que tenim de manera contínua. L’hem tinguda durant tota la

EL DEBAT ÉS VIU A LES REDACCIONS. ALS ESTATS UNITS, FA ANYS QUE ES PLANTEGEN COM INFORMAR DE LES TEORIES DE LA CONSPIRACIÓ DE QANON

pandèmia i la continuarem tenint. Crec que hem de seguir un únic criteri”, reflexiona Cristina Sáez, periodista especialitzada en ciència i salut a *La Vanguardia*, on coordina la secció de Ciència en línia Big Vang. En el cas d’influenciadors i de famosos que donen suport al negacionisme, Sáez

es mostra diàfana: “Quan dones cobertura a una barbaritat d’aquest tipus, d’alguna manera, també li estàs donant veu”.

En aquesta mateixa línia es pronuncia Jordi Farré, doctor en Comunicació i

"HEM DE SER MOLT CONSCIENTS QUE, SI ENTREM EN LA BATALLA, ELS ESTEM DONANT UN ESPAI QUE NO MEREIXEN" Jordi Farré, URV

professor a la Universitat Rovira i Virgili, on dirigeix el grup de recerca ASTERISC, que investiga en comunicació política i comunicació de risc. “Practicaria un periodisme especialment crític amb donar veu a segons quines opinions que no aporten, sinó que el que fan és confondre, atordir o generar por”, apunta Farré. “No els hem d’ignorar, perquè evidentment cal confrontar-los, però hem de ser molt conscients que, si entrem en la batalla, els estem donant un espai que no mereixen. És complex i caldria analitzar-ho cas per cas. Ara bé, en

la lluita contra la desinformació, si entres al fang, pot ser contraproductiu”, afegeix.

El debat professional és ben viu a totes les redaccions, també les internacionals. Per exemple, als EUA, on des de fa anys es plantegen dilemes sobre com informar de

Qanon, una teoria de la conspiració que creu que hi ha un estat profund per lluitar contra Trump, o altres teories com ara que Bill Gates vol utilitzar les vacunes de la Covid per implantar microxips i controlar el món. Brandy Zadrozny, reporter d’investigació a NBC News, reflexionava així en un article publicat a Poynter a principi de 2021 sobre el tema: “Quan les teories de la

conspiració es traslladen des de l’en línia fins a la vida real, sentim que necessitem explicar qui són aquestes persones. No volem que la gent vegi aquestes coses a la vida real o a la televisió i després ho “googlegin” i no trobin cap peça de periodisme responsable sobre això”.

ALERTA SENSE AMPLIFICAR

Els criteris i les postures són diverses entre les diferents seccions, entre les versions en línia i en paper; entre els caps i els redactors o entre col·legues. Cal desmentir només quan allò és absolutament viral i no abans? I si es consensua donar cobertura al negacionisme, l’altra gran pregunta és: com fer-ho? El novembre de l’any passat, *El País* publicava la peça “Negacionismo con rostro” en què el periodista posava nom i cognom, a més de conversar amb persones que neguen l’evidència científica. Altra gent que, després de més de 2,8 milions de morts –segons dades de

Negacionistes italians amb un cartell de Bill Gates, al qual acusen de liderar una conspiració per inocular vacunes amb microxips. Foto: Riccardo De Luca (Alamy)

la Universitat Johns Hopkins—, continuen negant el coronavirus, empraven com a fonts al reportatge *Negar la pandèmia* del programa *30 minuts* que tv3 va emetre al març, en què també es recollien testimonis de científics i experts en desinformació.

ELS COL·LEGIS DE PERIODISTES I DE METGES, EL CAC I SALUT RECOMANEN NO DONAR EL MATEIX PES A LES VEUS CIENTÍFIQUES QUE ALS NEGACIONISTES

La pregunta és insistent: com els cobrim? Els desmentim? Els esmentem? Utilitzem la paròdia? Maria Victoria Mas, professora a la UIC i investigadora sobre desinformació, té clar que no es poden tancar els ulls davant la seva presència. “Hem d’alertar d’allò que està circulant per xarxes, què hi ha de cert i el que no és comprovable. El que caldria és arribar a més gent; a persones que no hi són tant a xarxes socials o que els arriben aquestes teories per vies secundàri-

es. Als mitjans tradicionals i fora de línia hi hauria d’haver una major presència del que és la verificació”, argumenta.

Mas posa com a exemple les cobertures de Verifica Radio Televisión Española: “Alertaven d’una manera molt gràfica de les etiquetes en què s’estava parlant i dels comptes amb més difusió. Alertaven i ajudaven el lector; encara que els deien “no ho difongueu”. Feien un exercici molt pedagògic i crec que és el que hem de fer ara mateix”.

EVITAR L’ESPECTACLE

Per tal d’encarar el repte de cobrir aquest tipus d’informacions, el Col·legi de Periodistes, el Col·legi de Metges, el CAC i el Departament de Salut van divulgar, el desembre de 2020, algunes recomana-

cions, entre les quals hi destaquen donar veu a persones expertes, ser curosos amb el contrast de la informació o no elevar a categoria d’anècdotes o de casos concrets de persones. En el cas del negacionisme, el document advertia que “una informació equilibrada no significa posar a la mateixa alçada les veus científiques i les veus del negacionisme, sinó donar-los el pes que es deriva de l’aval científic que tenen”. També en aquesta línia, sobre rumors i desinformacions, el document aconsella “valorar molt detingudament si el fet de reproduir-los, fins i tot des d’un punt de vista crític, contribueix al debat lliure i democràtic sobre la vacunació o no”.

Les recomanacions a quatre bandes també demanen evitar l’espectacularització. Precisament, això és el que Farré considera que es va fer amb cobertures com les declaracions de Miguel Bosé o Victòria Abril. Des de *La Vanguardia*, Cristina Sáez assenyalava que en el cas de Bosé van decidir

UN FENOMEN ANTIC

El negacionisme no és un fenomen nou. Podem recordar el negacionisme de l'Holocaust o de la Sida. També les teories de la conspiració tenen anys d'història, si bé la pandèmia i els acceleradors de les xarxes han fet més globals unes teories infundades que ofereixen respostes simples a interrogants complexos, que exploten l'emocionalitat, que culpen de tots els mals plans secrets de poderosos com els governs o les farmacèutiques i que, també, ofereixen un al·licient de cohesió social. El 2020, un estudi del Centre de Polítiques Públiques d'Annenberg, Pensilvània, establí que un 28% dels enquestats pensava que el virus havia estat creat pel govern xinès i gairebé un 15% que darrere hi ha la indústria farmacèutica que vol lucrar-se encara més. El biaix de confirmació i altres biaixos cognitius estan darrere de la persistència de moltes persones en aquestes creences. La informació –i la desinformació– són sovint processos emocionals.

no cobrir-ho; però, per contra, sí que creu que “té sentit” desmentir algunes informacions sobre les vacunes a partir d'una notícia que es feia ressò d'una enquesta sobre confiança en la vacunació. “Vam creure convenient reforçar el missatge que les vacunes són segures i efectives desmuntant alguns punts que vèiem en aquella enquesta que feien por”, afegí.

En aquest tipus de cobertures, el negacionisme o els antivacunes no són ni el tema principal ni els protagonistes; tampoc no s'esmenten els seus canals o els caps visibles; es desmunten mentides que es repeteixen i que molta gent ha sentit. Sáez tampoc és partidària de la burla. “Ho veig molt perillós, ja que només estàs reafirmant tota aquesta gent que no se sent representada o acollida i fas que tinguin

un sentiment encara més de rebuig cap al mitjà de comunicació”, afirma.

CONVERSES AMB EMPATIA

“Amb els negacionistes i els antivacunes no hi ha res a fer –assegura Sáez. Només pots incidir amb gent que té dubtes; persones que no estan ni a favor ni en contra, en canvi, tenen por”. Maria Victoria Mas hi coincideix; aposta perquè siguin les persones informades les que parlin amb els seus pares, mares, fills, filles o cunyats negacionistes o antivacunes: “Podem aspirar a inspirar que les converses siguin de major qualitat, més constructives i menys tòxiques”. En aquest sentit, es pronuncia també Claire Wardle, cofundadora de First Draft i investigadora veterana en desinformació. “Necessitem usar l'empatia. El pitjor que podem fer és dir “no hauries de creure't això, ara t'envio un article del

eficaç parlar-los sobre les fonts que sobre el contingut”.

Farré aposta per solucions a mig termini basades en l'alfabetització mediàtica i el periodisme que s'allunyi de la polarització, al mateix temps que lamenta que, en determinats casos, tant periodistes com polítics, i fins i tot científics, hagin contribuït a la desinformació, al soroll i a la confusió. Ningú no surt indemne d'una pandèmia, que també ha posat en relleu la necessitat de comptar amb periodistes especialitzats en salut i ciència, i d'abocar recursos en unes seccions sovint minvades.

Les presses, la incertesa i els errors han estat altres dificultats. Farré reflexiona sobre els reptes. “La pandèmia –conclou– ha estat l'exemple màxim de com vam ser incapaços de preveure alguna cosa que científics, periodistes i pensadors de molt diversa mena tenien clar que succeiria. A banda de fer un periodisme de seguiment de l'actualitat científica, el periodista científic ha d'estar

"NECESSITEM L'EMPATIA. ENTENDRE PER QUÈ AQUESTES INFORMACIONS SÓN ATRACTIVES I PARLAR SOBRE PORS I ANGOIXES" Claire Wardle, First Draft

New York Times”. En comptes d'això, hauríem de dir-los “escolta, jo també tinc por com tu, parla amb mi”. Hem d'escoltar i entendre per què aquests tipus d'informacions són atractives per a ells i parlar sobre les seves pors i angoixes. És molt més

pendent de les discussions prospectives, hauria de fer comprendre els diferents reptes que té la ciència i que recauran sobre la responsabilitat dels polítics i de la ciutadania. Té una feina completament apassionant”. Ç

Més informació a:

www.periodistes.cat/sites/default/files/public/continguts/actualitat/2020/12/documents/recomanacion-vacuna-covid-cat.pdf › Recomanacions sobre continguts relacionats amb les vacunes de la Covid-19, del Col·legi de Periodistes, el Col·legi de Metges, el CAC i el Departament de Salut

www.poynter.org/reporting-editing/2021/embedded-within-a-mass-delusion-the-challenge-of-reporting-on-qanon › Article del Poynter Institute sobre el repte de la cobertura de Qanon

www.sciencedirect.com/science/article/pii/S027795362030575X?via%3Dihub › Estudi del Centre de Polítiques Públiques d'Annenberg

LA RÀDIO ES CONJUGA EN FEMENÍ

Un repàs a les dones que han exercit a les ones al darrer segle

TEXT SANDRA BALAGUÉ

Francina Boris es va iniciar el 1933 a Ràdio Girona, on va presentar un dels primers programes radiofònics en català de la postguerra.

El greuge històric que arrossegaven quan, als anys vint del segle passat, arriba l'invent de la ràdio a casa nostra, sumat al moment polític en què sorgeix el mitjà –la dictadura de Primo de Rivera–, fa que les dones comencin en la història de les ones amb un clar desavantatge respecte dels homes. Després, amb el pas dels anys, ha anat oscil·lant segons l'etapa historicopolítica. Però les dones, amb més o menys visibilitat, hi han estat des del començament. Rescatar-les de l'oblit del gairebé un segle d'història del mitjà és la missió del projecte “Dones a les ones”.

“Dones a les ones” és un projecte que vam engegar ara ja fa quatre anys un petit equip de tres persones sota la direcció d'Elvira Altés i que consta de diverses potes. La primera, ara ja pretèrita, és l'exposició que es va poder veure al Museu d'Història de Catalunya la passada tardor-hivern. La segona, la revista número 50 de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya, que va fer també de catàleg de l'exposició. En tercer lloc, el banc de veus, un projecte interactiu que avui encara treballem per ampliar. I, finalment, el més recent: el llibre *Dones a les ones* (Pagès

LA PRIMERA VEU DE LA RÀDIO CATALANA
VA SER MARIA SABATÉ, ASSISTENT DE DIRECCIÓ
DE L'EMISSORA, QUE VA FER-NE LES PROVES DE SO

Editors) que acaba de publicar l'*alma mater* del projecte, en què Altés recull tota la història de la ràdio a Catalunya en veu de

les dones. Un reportatge que combina la història de Catalunya, la història particular de la ràdio a casa nostra i també de les dones que n'han format part.

MARIA CINTA BALAGUÉ, QUE VA FER LA "SECCIÓ FEMENINA" DE RÀDIO BARCELONA, VA SER LA PRIMERA LOCUTORA DE RÀDIO A TOT L'ESTAT

I és que ben aviat farà una centúria que la ràdio va arribar a casa nostra i les dones hi han estat des del començament, però no sempre de la mateixa manera ni amb la mateixa presència. L'invent arriba a Barcelona el 1924 amb tot el pes d'una història que, com a

col·lectiu, no ens ha anat a favor. A la llosa històrica, s'hi ha de sumar el moment històric i polític concret: la dictadura de

Primo de Rivera, que durarà fins al 1930 i que a Catalunya serà representada pel govern del general Losada, primer, i pel de Milans del Bosch, després.

En aquell començament, les dones arriben a la ràdio, sobretot, com a actrius, locutores i secretàries. L'arribada

s'explica per diferents causes, ara bé, segons documenta Altés, “també per una idea que es va anar imposant pel que fa a les sonoritats de la veu de les dones”. De fet, la primera veu que parla a la ràdio catalana, Ràdio Barcelona EAJ-1, és una dona: Maria Sabaté, assistent de direcció de l'emissora, en què va fer les proves de so abans de l'acte d'inauguració.

Elles, que des del començament són objecte primordial de la creació de continguts, aviat arriben, doncs, també

EL BANC DE VEUS

El banc de veus és un projecte que van començar un petit equip de tres persones, l'Elvira Altés, el Josep Maria Adell i qui signa aquestes línies, ara fa prop de tres anys. Avui, ja són gairebé tres-centes les dones amb una trajectòria reconeguda a la ràdio que formen part d'aquest interactiu, que continuem treballant per ampliar i que penja del web de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya, que ens ha donat suport en tot moment.

El banc de veus recull les veus de les dones que han treballat a la ràdio a Catalunya amb una trajectòria destacada, i pot ser consultada en línia per la ciutadania (<https://bancdeveus.adpc.cat>). En cada fitxa, trobem la fotografia, el currículum i un o més àudios de la professional en qüestió. Si ets o has estat radiofonista, o si coneixes una professional del mitjà amb una trajectòria prou consolidada a la ràdio, et pots posar en contacte amb nosaltres o enviar-nos directament el material a: bancdeveus@adpc.cat.

EL GRAN IMPULS DE LA REPÚBLICA ES VA TALLAR EN SEC AMB L'ARRIBADA DEL FRANQUISME, QUAN LA RÀDIO S'OMPLE DE VEUS MASCULINES

a ser professionals del mitjà. Entre els primers noms destacats, hi trobem Maria Cinta Balagué, que, segons la investigadora Sílvia Espinosa, pot ser considerada la primera locutora de ràdio a tot l'estat i, a més, va ser al capdavant de la "Sección femenina" de Ràdio Barcelona fins al 1929.

Caiguda la dictadura de Primo de Rivera, i després de gairebé dos anys de la "dictablanda" del general Berenguer, arriba la República. En aquest sentit,

María Matilde Almendros (centre) amb Amanda Camps, Juana Trullás, Pilar Morales i Mari Carmen García Lecha, totes elles radiofonistes

i com a nou moment historicopolític, els anys republicans suposen un pas endavant molt important per a l'avenç de les dones a la ràdio. I és que, en un moment en què la ràdio es consolida com a instrument polític, a més de com a eina d'entreteniment, afermant-se com a mitjà de comunicació de masses, les dones agafen embranzida també en aquest mitjà.

Un nom clau de la ràdio republicana és Maria Carme Nicolau, vinculada primer a Ràdio Associació i després a Ràdio Barcelona, així com

Rosalía Rovira, que es convertirà en la veu més popular de Ràdio Associació durant els anys de la República.

Si la República suposa un glop d'aire fresc per a la presència femenina a la ràdio, els quaranta anys de franquisme, i molt especialment el primer franquisme, van significar de nou una reculada en tota regla. No pas perquè les dones no hi fossin, que hi eren, sinó perquè queden sovint relegades, de nou, a un paper secundari.

"Així com en la República la presència femenina als micròfons assoleix un impuls extraordinari, amb l'arribada dels feixistes, la ràdio s'omple de veus masculines", explica Elvira Altés. "Les dones –prosegueix– perden l'estatus professional i els

Classes de ràdio a Ràdio Juventut als anys seixanta

NOMS PER A LA HISTÒRIA

Avui dia, les dones a la ràdio ocupen pràcticament tots els rols, però això no sempre ha estat així. A continuació, repassem el perfil d'algunes professionals destacades al llarg de la història del mitjà a casa nostra:

MARIA CARME NICOLAU, una pionera

Ho va ser perquè va treballar als anys trenta i, en aquella època, la pràctica totalitat de dones que es posaven davant del micròfon ho feien com a locutores i prou. En canvi, ella, que ja feia de periodista en la premsa escrita, també redacta les notícies que llegeix per antena. Treballa, primer, a Ràdio Associació i, després a Ràdio Barcelona, en el programa *La paraula*. L'any 1934, és retirada del micròfon, però més endavant tornarà a ser admesa a la ràdio degana.

ADELINA CASTILLEJO, l'editora inquieta

S'inicia a Ràdio Sabadell, el 1969, amb la presentació del magazín *Adelina y sus cosas*. Poc temps després, fitxa per RNE i, més tard, per Radio Miramar, on posa en marxa, juntament amb Julia Bustamante i Claudia Torres, un dels primers espais feministes: *Nosotras*. A final de la dècada dels 70, passa a Radio Barcelona, on fa d'editora (és a dir, que decideix continguts i, a més, presenta) de programes innovadors com *La respuesta* o *La radio al sol*. El 1994, passa a Catalunya Ràdio, on fins el 2002 presenta i dirigeix, entre altres, *Adelina Boulevard* o *La solució*.

MARI CARMEN GARCÍA LECHA, guionista premiada

Nascuda a Barcelona el 1922, va treballar com a redactora i locutora a RNE i com a guionista del Teatre invisible d'aquesta emissora que va rebre el premi Ondas de guió l'any 1954. Traductora al castellà de Cesare Pavese, en la dècada dels

seixanta va fer de corresponsal, des de Roma, per a Radio Barcelona. Va morir el 2016.

DOLORS BUSQUETS, d'actriu a productora i locutora

Comença com a actriu a Ràdio Barcelona i, després, protagonitza a RNE la primera radionovel·la en català, *Entre dos silencis*. Al començament dels vuitanta, li encarreguen un espai poètic a Radio Cadena. Del 1983 al 1987, treballa com a productora i locutora a Cadena 13 i de 1987 fins a la jubilació exerceix de locutora i productora a Catalunya Música.

ESTHER BAGES, tècnica de so a RNE

S'inicia a Radio Cadena Española el 1983. Va fer oposicions a RNE i treballà dos anys a Tarragona. El 1995, va assistir a uns cursos per formar-se en tecnologia digital i, el 1998, els posà en pràctica, ja que RNE a Barcelona era, juntament amb Toledo, una emissora pilot en suport digital.

MARTA PUJANTELL, directora a RàdioSeu

Tot i que, encara avui dia, no hi ha directives a les grans emissores del país, sí que, en canvi, n'estan farcides les emissores municipals. És el cas, per exemple, de l'emissora de La Seu d'Urgell, RàdioSeu, que té, des de fa anys, Marta Pujantell al capdavant. Llicenciada en Ciències de la Informació per la UAB, va començar en aquesta ràdio com a col·laboradora, l'any 1991, i anys més tard l'acabarà dirigint.

costarà unes quantes dècades recuperar l'autonomia que havien tingut fins aleshores davant el micròfon". A més, les que s'aniran incorporant a les emissores hauran de passar un examen en què, a més dels aspectes pertinents a la professió, també es valorarà la vinculació personal o familiar al Règim. Un exemple d'aquesta vinculació, per posar-ne només un, és el de Maria Esther Jaumot, nascuda a Barcelona el 1919 i pertanyent a la "Sección Femenina" de la Falange, que

va treballar a RNE després de passar per diverses emissores.

MILLORES CONSTANTS

Després d'uns anys cinquanta en què s'inicia un període expansiu d'una ràdio bàsicament d'entreteniment, adreçada a sufocar el malestar derivat de l'escassetat de recursos i la manca de llibertat, arriben els anys seixanta, en què sembla que tot comença a

La periodista Mari Carmen García Lecha (al centre)

MEMÒRIA I RECONeixEMENT

Per què formular una nova història de la ràdio quan ja n'hi ha tantes i tan ben fetes? La resposta és senzilla, per posar en valor la contribució de les dones al fenomen de la radiodifusió i per orientar el focus cap a la presència femenina i equilibrar, així, l'absència de noms i de trajectòries en la historiografia existent.

Reescriure la història des de la perspectiva de gènere, és a dir, tenint en compte que en qualsevol projecte i realització humana hi han intervingut, si bé de manera diferent, homes i dones, és el camí que els estudis de gènere han emprés des de fa uns quants decennis. El llibre proposa un recorregut pels esdeveniments polítics i socials de Catalunya i per la història de la ràdio com a mitjà de comunicació, mentre s'expliquen les experiències de les dones que en cada època han fet de la ràdio un ofici i una passió.

El projecte "Dones a les ones" (que mesos enrere va presentar l'exposició al Museu d'Història de Catalunya, ara la publicació del llibre i el web del Banc de veus) és una eina de memòria i un exercici de reconeixement a totes les radiofonistes que han treballat de manera professional a les emissores del país i que, massa sovint, han quedat en l'anonimat. Estic convençuda que fer visible la presència de les dones i fer-ne audibles les veus és un pas necessari cap a la justícia democràtica.

Elvira Altés

Periodista i autora del llibre *Dones a les ones* (Pagès Editors)

canviar una mica. Tanmateix, en el panorama radiofònic, segueixen encara els formats que han aconseguit interessar el públic fins aleshores. En clau femenina, sobretot cal destacar els serials radiofònics, que mantenen les dones enganxades a l'aparell, i els consultoris femenins, en què hi destaquen sens dubte el de Montserrat Fortuny, presentat per Mercedes Laspra i Ernestina Guillén, i el d'Elena Francis, amb Maruja Fernández i Pilar Morales al capdavant.

Als anys setanta, amb el franquisme a les acaballes, s'inicia ja un període d'obertura, que culminarà amb la Transició espanyola de 1978. Aquesta dècada destaca, entre altres, per l'aparició dels primers programes feministes. El primer apareix l'any 1974 sota el nom de *Punto y aparte*, a Radio Juventud, amb Maribel Álvarez al capdavant, i anirà seguit d'altres com el *Nosotras*, a Radio Miramar, amb Adelina Castillejo, Clàudia Torres i Júlia Bustamante o el *Bruja más que bruja*, també a Ràdio Miramar, amb Júlia Otero i Montserrat Boix al capdavant.

A partir de la Transició espanyola, la història de la ràdio en clau femenina tan sols ha anat millorant. Avui, les dones ocupen totes les categories professionals a la ràdio, des de periodistes, guionistes o productores fins a tècniques de so o editors. "Es pot constatar que, actualment, existeix a Catalunya tot un estol de radiofonistes que lideren espais i formats diferents, hi trobem dones que condu-

Unitat mòbil als anys vuitanta amb Paloma Soler

eixen espais i programes informatius, al costat de dones que fan producció, realització i guions", afirma Altés al seu llibre *Dones a les ones*. Pel que fa a les directives

i les executives, tanmateix, i com també explica Altés, trobar-les "ha estat cercar una agulla en un paller". Vet aquí el principal repte pendent. Ç

TRICICLIC! E!

GEST · HUMOR · LLENGUATGE

PALAU ROBERT
Catalunya en valor

PALAU ROBERT
Passeig de Gràcia, 107
08008 Barcelona
Tel. 932 388 091

palaurobert.gencat.cat

Segueix-nos a:

FOTOGRAFIA: POLCO FORNÉS

EXPOSICIÓ DES DEL 03.05.2021 FINS AL 03.10.2021 ENTRADA LLIURE

Catalunya
2030

Generalitat
de Catalunya

HISTÒRIES QUE CAPTIVEN

La narració d'històries o *storytelling* ofereix al periodisme tècniques narratives que sedueixen la ment

TEXT ELISABET CARVAJAL
IL·LUSTRACIÓ ANNA FALCÓ

“Mai no ha existit un poble sense relats. Són arreu, com la vida”, afirmava el semiòleg Roland Barthes. Formen part de l'essència humana. De les pintures rupestres a les tragèdies gregues, de les llegendes i els miracles a les sèries de Netflix i l'anunci de la Loteria. El relats desafien la lògica, ens vinculen amb els altres, donen respostes i emocionen. L'*storytelling* sorgeix d'aquest tret humà universal, i perfecciona tècniques narratives per seduir la ment. El seu ús ha arribat contundentment al periodisme, a la comunicació corporativa i política, a la publicitat i a les xarxes socials, a l'ensenyament i a la divulgació científica.

Imaginem que ens traslladem, en un viatge en el temps a la Grècia del segle IV ac, tot just a la ciutat d'Atenes. Eren temps convulsos i difícils en el cor del món grec que patia les conseqüències de la guerra del Peloponès i de la invasió del regne de Macedònia. No obstant això, aquells moments de crisi social van propiciar també el naixement de nous gèneres literaris. A la tragèdia i a la història, s'hi van sumar els diàlegs i el tractat filosòfic.

Imaginem ara que el nostre viatge fa una parada al Liceu d'Atenes, situat ben a prop del temple d'Apol·lo Lici. Al Liceu, aquest dia, està impartint càtedra Aristòtil amb una dissertació sobre la seva obra *Poètica* o *l'Art de la creació literària*. El filòsof ens il·lustra sobre l'estructura narrativa en tres actes. Estem assistint al naixement de la teoria de l'*storytelling*, l'art i la tècnica d'explicar històries que captiven.

L'estructura de la narració moderna se centra en la seva organització en tres parts: la presentació o plantejament, el nus o desenvolupament de l'acció, i els desenllaç. Cada part de l'estructura comp-

THE ECONOMIST EXEMPLIFICA L'*STORYTELLING* EN LA REDACCIÓ PERIODÍSTICA, COMBINADA AMB EL TRACTAMENT DE FONTS I DE DADES

ta amb diferents recursos; en la primera part, per exemple, aquests s'orienten a captar l'atenció del públic i presentar els diferents personatges; a la segona part, els punts de gir que plantegen conflictes als protagonistes, i tancant, és quan apareixen el desenllaç i la sorpresa final, que busca generar en el públic un impacte. O el que és el mateix: una forta empremta de memòria.

Més de 2.000 anys després, aquesta estructura continua sent l'essència del que coneixem com la tècnica de l'*storytelling*, anglicisme que vol dir *explicar històries*. L'ús dels recursos de la tècnica narrativa del relat per part de grans referents de l'oratoría actual —com és el cas del president Barack Obama o el de Steve Jobs amb el seu

famós discurs a la Universitat de Stanford amb tres històries autobiogràfiques)— ha afavorit la popularització en altres àmbits, des de la divulgació científica i l'ensenyament, a les polítiques de comunicació de marques i organitzacions.

Així, l'*storytelling* s'ha incorporat de manera generalitzada, amb més o menys encert, en anuncis publicitaris, en virals

LA TEU... MIRA DA... UM! LA LLUM

LA ENERGIJA! TU, TU, TOTS... TELLES I NOS ALTRES

POBRE DE MI, I DE...

VOS ALTRES

ES ALESHORES ES QUAN TU MOK...

ENTRAR I LA PORTA ESTA TANCADA

RECURSOS A TENIR EN COMPTE

Hi ha diferents recursos narratius que ens ajuden a construir una bona història. Aquests en són alguns:

ARC DRAMÀTIC DE FREYTAG

Els estudis del neuroeconomista Paul Zak i els efectes sobre el cervell de l'*storytelling*, s'han centrat en històries estructurades d'acord amb l'art dramàtic o la Piràmide Freytag. Gustav Freytag (1816-1895) va ser un escriptor i dramaturg alemany que va analitzar les estructures dramàtiques aristotèliques i el teatre de Shakespeare. A partir dels seus estudis va dividir en cinc fases l'estructura dramàtica de la narració: L'Exposició (1) on es presenten els elements de la història, els personatges i es planteja el conflicte; Acció ascendent (2), fase on s'incrementa l'acció; el Clímax (3), quan la història arriba a la màxima tensió; L'Acció descendent (4), on la tensió es relaxa per preparar el públic per a la resolució final; El Desenllaç (5), quan la trama es tanca, inclús en un final obert.

PREGUNTES, EXEMPLES I ANALOGIES

Els periodista Carlos Salas ofereix interessants tècniques en el llibre *Storytelling, l'escriptura màgica* per a construir una bona història que aconsegueixi captivar els lectors. Entre els consells, hi destaca l'ús de les preguntes: "Les preguntes segreguen dopamina, la droga de la curiositat que ajuda a mantenir l'interès del lector o l'espectador en la història. La recerca de les respostes és el que incita el nostre interès i el que excita la dopamina". L'èxit literari *Breu història del temps*

de Stephen Hawking, sobre l'origen de l'univers que va ser el primer supervendes de la història de la literatura científica, a més d'estar ple d'històries humanes, compta amb 105 preguntes, una pregunta i mitja per pàgina. Així, l'ús de paraules com "imaginem" o "per exemple", però també les metàfores i els sí-mils transformen les abstraccions en textos visuals. El resultat és un gran estímul per a la nostra ment, tot activant diferents àrees del cervell.

INSINUAR I DEIXAR DEDUIR

Salas també es refereix a la "deducció invisible" com a la tècnica que consisteix a construir una frase amb la forma lògica d'una deducció, però deixant que sigui el lector, amb unes petites pistes, qui en faci la deducció. És a dir, es tracta d'escriure de manera que el lector vegi que està deduint les coses. Churchill, Nietzsche, Wilde i Einstein eren mestres en l'ús d'aquesta tècnica. És una regla cognitiva a tenir en compte: la ment humana gaudeix deduint coses que només estan insinuades.

MILLOR AMB PERSONES

També hi ha una altra regla cognitiva que cal tenir en compte a l'hora d'explicar una història: les que inclouen persones funcionen millor que les que no en tenen.

per a les xarxes socials, i en accions de relacions públiques. La revista econòmica britànica *The Economist* n'exemplifica l'ús en la redacció periodística, combinada amb el tractament de fonts i dades. El periodista i professor de comunicació Carlos Salas explica que "el patró dels reportatges comença sempre amb un exemple visual que funciona com a ganxo. Aquest exemple pot ser d'alguna cosa, o d'alguna persona real o hipotètica que resumeix el conflicte o problema".

PER QUÈ ENS ATRAPEN

Ara bé, on rau el poder magnètic de les històries? Els relats poden arribar a adquirir un estatus que desafien, amb subtil però irrevocable autoritat, les lleis

de la lògica i la racionalitat. Què atorga la força col·lectiva als relats? Si en publicitat i relacions públiques les històries serveixen per embolcallar les marques de valors i de propòsits per arribar al cor del públic i captivar-lo, en periodisme l'ús de les històries permet endinsar-se i furgar en els dubtes i el sentir existencials, adquirint el valor de documents de vegades extraordinaris transportant-nos a llocs comuns de

LA NEUROCIÈNCIA HA DEMOSTRAT QUE UNA BONA HISTÒRIA ESTIMULA EL CORTISOL I LA DOPAMINA, VINCULADES A L'ATENCIÓ I ALS RECORDS

la nostra herència cultural comuna. Aquell qui explica una experiència esperant la

mort, aquell, que com un heroi, supera una malaltia, i aquell que hi lluita, la persona víctima i l'heroïna alhora que desafia, amb el seu testimoni, un abús socialment acceptat, etc. són històries que ens vinculen a tothom.

Adolfo Perinat, catedràtic emèrit de la facultat de Psicologia de la UAB, ho explica en l'article "Mites i metàfores com a formes de coneixement i de saber."

"Ja fa uns quants anys —afirma— que els psicòlegs han descobert que els humans no només cultivem el coneixement racional, sinó que molt aviat ens proveïm també d'un coneixement social

(una teoria de la ment) imprescindible per relacionar-nos amb la resta de persones”.

“Les creences –prosegueix– responen a certes qüestions existencials davant de les quals la lògica i la ciència no donen cap mena de llum. Són proposicions sobre aspectes del món la validesa dels quals no pot ser ni demostrada ni refutada (...). El seu sentit ha configurat en una conversació històrica, cultural i moltes vegades queda plasmat en una narració, en un mite. Això ens posa en la pista de l'interès social i cognoscitiu que té la narrativa. Interès que té una forta dimensió socialitzadora i ideològica”.

ÉS LA DOPAMINA?

La neurociència –i el neuromarqueting– també han estudiat el fenomen de les històries i de les tècniques de la narrativa per saber què passa en el cervell quan

LES PREGUNTES SEGREGUEN DOPAMINA, LA DROGA DE LA CURIOSITAT QUE AJUDA A MANTENIR L'INTERÈS DEL LECTOR EN LA HISTÒRIA

les persones s'exposen a un relat. Alguns estudis afirmen que una bona història estimula el cortisol i la dopamina. El cortisol ens permet mantenir l'atenció en la trama, mentre que la dopamina, un dels neurotransmissors més famosos del nostre sistema nerviós, és l'encarregada, entre altres missions, de regular la durada dels records. Quan aprenem alguna cosa que ens satisfà, aquests neurotransmissors activen l'hipocamp, on la informació es transforma en record. Doncs bé, la dopamina adora les bones històries.

Aquest procés bioquímic explicaria perquè les històries captin la nostra atenció i les recordem millor que altres tipus d'informació, com per exemple les dades, i perquè l'*storytelling* pot ser una eina interessant a les aules. Les bones històries encara estimulen un altre transmissor, l'oxitocina, l'hormona de les abraçades,

que té a veure amb l'empatia. En aquest sentit, el neuroeconomista Paul Zak, autor d'articles com “Per què el vostre cervell

L'ÚS DE PARAULES COM "IMAGINEM" O "PER EXEMPLE", LES METÀFORES I ELS SÍMILS TRANSFORMEN LES ABSTRACCIONS EN TEXTOS

estima les bones històries” (*Why your brain loves good storytelling*), va comprovar després de monitoritzar centenars de cervells que qualsevol narració ben estructurada i amb una bona trama incrementa la participació activa i solidària.

Si l'*storytelling* aporta una bona història, amb un arc dramàtic ben estructurat activarà el sistema límbic o emocional i, quan les paraules estiguin relacionades amb acció, il·luminarà l'escorça motora. Com més àrees del cervell activi la història,

millor funcionarà. I, per la seva banda, les neurones mirall, la forma més primigènica d'empatia, ens ajudaran a sentir com

a pròpies les emocions dels protagonistes de la història a través de l'acoblament neuronal i la ressonància emocional.

Un cop dit tot això, imaginem de nou que seguim al Liceu d'Atenes. Som a la classe magistral d'Aristòtil i sorgeix

l'oportunitat de debatre amb el conegut filòsof. Li fem una pregunta i ens la respon: “L'ànima mai no pensa sense una imatge mental”. Li hem demanat consell per als nostres relats i ell ens n'ha donat el millor. Ç

Més informació a:

The Economist Style Guide. Editat per *The Economist*. Dotzena edició, 2021

Storytelling, la escritura màgica, Carlos Salas, 2017

www.academia.edu/1532843/Mitos_y_Met%C3%A1foras_como_formas_de_Conocimiento_y_Saber › Article Mites i metàfores com a formes de coneixement i saber, Adolfo Perinat

www.youtube.com/watch?v=ONxDOtFpGio › Discurs d'Steve Jobs a la Universitat d'Stanford, 2005

<https://store.hbr.org/product/why-your-brain-loves-good-storytelling/H012CV> › “Why your brain loves good storytelling”, Paul Zak. Harvard Business Review

MÉS ENLLÀ DELS TRACTORS

Com s'aproximen els periodistes al món rural?

TEXT LAURA SAULA

Durant molt de temps, el món rural i la pagesia han estat tractats de manera més aviat superficial en els mitjans de comunicació generalistes, que sempre acabaven caient en els tòpics associats a aquest entorn. Una situació que, en els darrers anys, ha anat evolucionant amb el sorgiment de noves publicacions que donen valor i que situen en primera línia tant la vida al camp com les seves històries més personals. En les pàgines següents, responsables de mitjans que aposten pel món rural expliquen què els ha portat a prendre aquesta decisió.

Els pagesos estan marcats pels tòpics. A la fotografia, un ramader d'ovelles de la localitat de Biure (Girona) té cura del seu ramat. Foto: Robin Townsend (Alamy)

Engueguem la televisió, obrim un diari o posem la ràdio i podem escoltar fàcilment l'opinió d'experts, com ara un metge, un advocat o un futbolista. Però, tenim cap “bon pagès” de referència? Aquesta és una de les preguntes que es fan molts habitants del món rural que no es veuen reflectits en els mitjans de comunicació. “Només es parla dels pagesos quan fan una “tractorada” o quan hi ha destrosses o ventades. Tota la resta sembla que no existeixi”, explica Jesús Riverola, director de RNE Lleida i director, a més de presentador del programa *Món Rural* a la mateixa emissora.

Gràcies a la seva xarxa de col·laboradors arreu de Catalunya, en el programa s'intenta reflectir el dia a dia de la feina al camp. “Persones anònimes, però que, sense elles, no funcionaria absolutament res”, remarca Riverola. Així doncs, el repte periodístic del programa és intentar no focalitzar només l'atenció quan passen coses, sinó reafirmar que el món rural existeix cadascun dels 365 dies de l'any.

En aquest cas el programa radiofònic, en antena des del 2011, incideix sobretot en el territori de Lleida, “on la gent s'ha sentit oblidada històricament i on té el sentiment de ser la “Ventafocs de Catalunya”, ja que només se'n recorden quan hi ha campanyes electorals”, es lamenta Riverola.

"NOMÉS ES PARLA DELS PAGESOS QUAN FAN UNA 'TRACTORADA' O QUAN HI HA DESTROSSES O VENTADES" Jesús Riverola, RNE

El programa setmanal també vol fer reflexionar sobre qüestions que sovint s'obliden en els àmbits més urbans: “Tothom està content amb el *fruiturisme* i per venir a veure els arbres florits del Segrià, encara que després, si algú es pregunta a quin preu paguen al

pagès els fruits que surten d'aquells arbres i que, més endavant, es compren a un preu desorbitat perquè hi ha uns intermediaris pel mig que continuen tallant el bacallà?”, es demana el responsable de *Món Rural*. Altres temàtiques que aborden *Món Rural* són els problemes amb les infraestructures, sobretot a les comarques de muntanya, així com les dificultats d'accés a les telecomunicacions des dels pobles més remots. “Són coses que provoquen molts inconvenients per als negocis locals i en el dia a dia dels habitants”, conclou Riverola.

VALORAR EL TERRITORI

Un altre programa radiofònic que ha apostat des del principi per donar valor al món rural és *Meteomauri*, conduït per Francesc Mauri, meteoròleg i presentador de televisió. “La idea era fer un programa enfocat cap a la meteorologia, però sempre amb el

EL TELENOTÍCIES COMARQUES DE TV3 ÉS UN DELS INFORMATIUS MÉS BEN VALORATS EN LES ENQUESTES DE SATISFACCIÓ

concepte del *territori català*, de proximitat i d'entorn geogràfic, social i cultural”, explica Mauri. Concretament, el programa, que s'emet setmanalment a Catalunya Ràdio des del 2012, compta amb la secció *Meteoterra*, en què es parla del món agrícola, ramader i marítim. “Hi ha molts desequilibris entre les àrees urbanes i les rurals, i és trist que encara no es conegui prou que el nostre món rural és molt potent”, explica el meteoròleg.

Així doncs, la idea principal del programa és intentar ajudar a donar més identitat al territori rural, a fixar la població i a fer que l'audiència sigui conscient que sectors com l'agroalimentari a Catalunya “són més importants que la indústria automobilística”. “Es diu que el sector dels porcs a Catalunya és l'equivalent a tres fàbriques SEAT, sense descomptar tot el que significa el consorci agroalimentari de la cooperativa de bonÀrea de Guissona. No hi ha prou espai als mitjans de comunicació per fer-se'n ressò”, remarca Mauri, que considera que la premsa comarcal dóna més cabuda a totes aquestes qüestions.

El món rural té diferents vessants que no sempre apareixen als mitjans. A la imatge, una parada d'un mercat orgànic celebrat a Sant Cugat del Vallès. Foto: Alamy

El *Telenotícies Comarques* de tv3 també és un altre espai que intenta retratar el món rural des de diferents perspectives. “S’ha vist en enquestes que és un dels telenotícies que més bones valoracions té, i això posa sobre la taula que hi ha una necessitat d’informació, de saber, de poder veure tota aquesta realitat més rural, més comarcal i més lluny de les ciutats i dels centres de decisió”, explica Mauri.

Un dels objectius de *Meteomauri* és posar en relleu que a Catalunya es viu en un territori molt ric “que ho pot donar tot, sense haver d’anar a buscar els productes a quatre mil quilòmetres”. I tot això fet des de la ruralitat i l’equilibri amb la natura. “Al final és l’empremta de la humanització”, conclou Mauri.

RETRATS PERSONALS

Precisament, és el factor més humà el que s’ha buscat transmetre des d’un principi al magazín digital de no actualitat *La Mira*, nascut el 2018. “Volem explicar un país que no està explicat. Fins ara

parlàvem de fets, els titulars eren: “El preu de la fruita puja o cau un 30%”, en canvi, no parlàvem amb el pagès. Ens havíem oblidat de les persones”, explica Francesc Canosa, director de *La Mira*, que assenyala com a part de la culpa el fet que el periodisme, especialment l’urbà, “té un desconeixement absolut de la realitat

“AMB LA PANDÈMIA, HEM VIST QUE LA PILOTA DE MESSI NO SERVEIX PER MENJAR, PERÒ LA FRUITA D’UN PAGÈS SÍ” Francesc Canosa, *La Mira*

i la geografia del país: hi ha periodistes que no saben situar els pobles als mapes”.

I pel camí, apunta Canosa, les persones s’han trobat, sobretot arran de la pandèmia, “que la pilota de Messi no serveix per menjar, per contra, la fruita d’un pagès sí”. Fins i tot s’han adonat que “un tomàquet suca”, afegeix. Tot un sector que fins ara no

ha estat ben comunicat, quan resulta que en el món rural “hi ha persones que estan contribuint a l'equilibri territorial, que obren cellers o que recuperen les terres dels avis, i tot això són històries per explicar”. Històries i persones que Canosa considera “globals i internacionals”.

L'ÈXIT D'EL FORASTER (TV3), RURALITAS (LA 2) O ENTRE OVEJAS (LA 1) FAN PALESA LA NECESSITAT DE RECONNECTAR AMB ELS ORÍGENS RURALS

Per aquest periodista de Balaguer, el vi és el primer producte de la terra que ha estat “comunicat”. Són moltes les revistes i els periodistes especialitzats en vins. Què fa pensar que no pot passar el mateix amb altres productes de la terra? “Els vins, els arbres fruiters, tot això ja hi era abans, no ens ho hem inventat, no és artificial”, afegeix Canosa. Tan sols faltava comunicar-ho. “Tota la zona de Lleida és la taca fruitera més gran d'Europa, i ens n'havíem oblidat”, afirma Canosa, que defineix aquesta zona del país com la “Califòrnia catalana”, “el rebost de Catalunya”. I no és la primera vegada que llança la reflexió a la facultat de Comunicació de la Universitat de Lleida sobre la importància d'especialitzar-se en periodisme agroalimentari.

Trencar els tòpics i els esquemes mentals també és un altre dels objectius de *La Mira*. “Ens hem oblidat que els pagesos viuen a casa seva, miren Netflix, viatgen i són a Twitter i Instagram. Ells mateixos ho estan comunicant, perquè fins ara no estaven *comunicats*”, matisa. “Mediàticament, no s'havia parlat mai *de tu a tu* amb aquesta gent, a diferència d'altres sectors, quan fan la cosa més important del món, que és oferir-nos el menjar”, conclou.

TORNADA ALS ORÍGENS

L'èxit de programes com *El Foraster* a tv3, *Ruralitas* a La 2 o *El Paisano* i *Entre ovejas* a La 1 fan palesa la necessitat de l'espectador de reconnectar amb els orígens rurals que, d'una manera o altra, formen part de llurs històries personals. Uns orígens pels quals també han apostat des de la cooperativa Som* amb el projecte multiplataforma *Arrels, el món que torna*. Es tracta d'un mitjà que engloba una revista en paper i un entorn digital amb un web, una ràdio per Internet i un mercat virtual de productes de proximitat. De fet, els subscriptors són alhora els socis de la cooperativa: d'una banda, són els mateixos pagesos que vénen els productes de proximitat i expliquen llurs històries i, d'una altra, els lectors que també poden fer llurs comandes.

Encara que el projecte ja estava en procés de gestació, va ser arran del confinament que se'n va accelerar el llançament, explica Josep Sucarrats, director d'*Arrels*. “Feia temps que detectàvem com s'estava generant un cert moviment social no organitzat, un

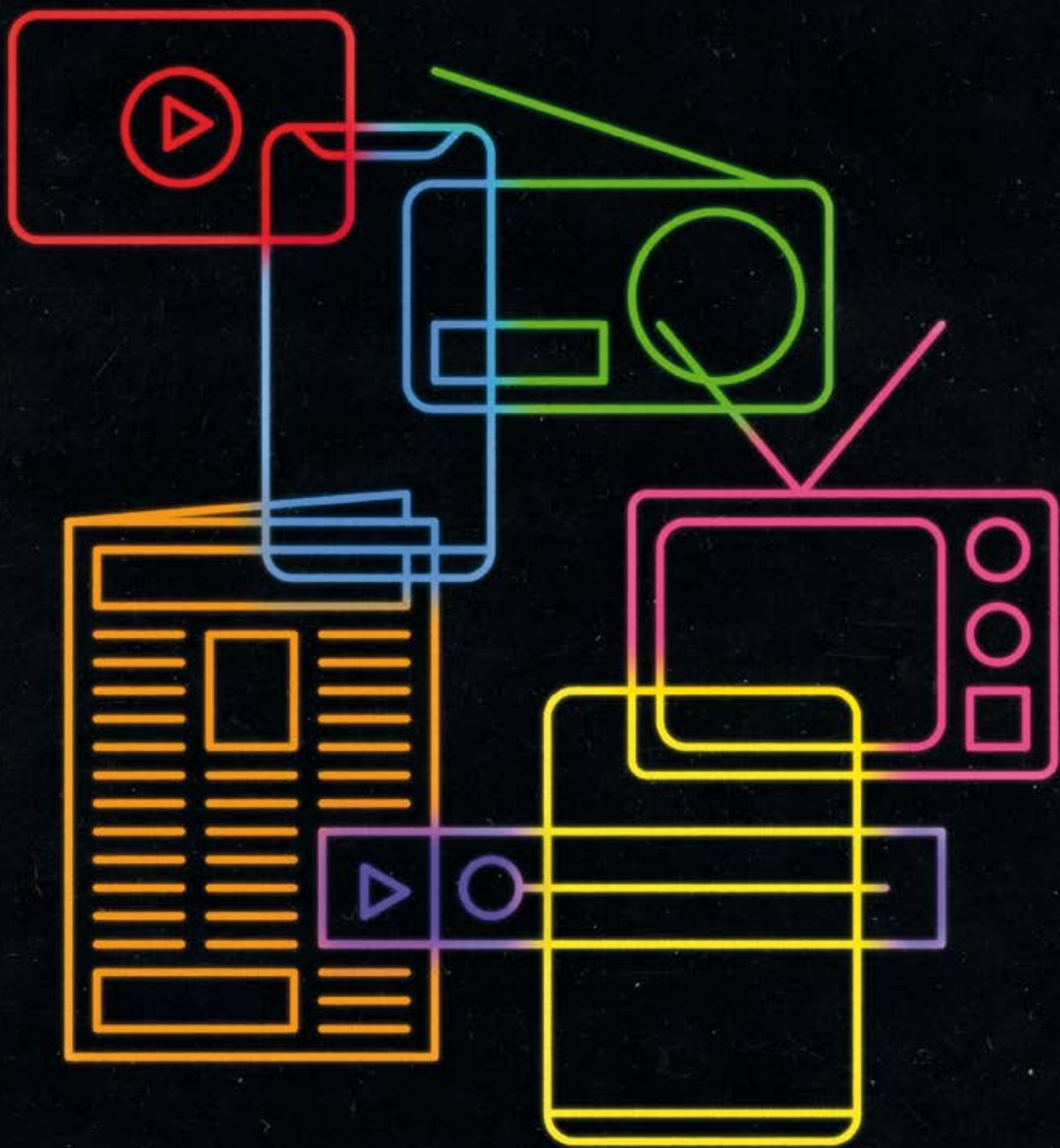
canvi generacional a través dels mitjans i de les xarxes socials en què es veia com la societat cada vegada tenia més consciència que necessitem el món rural, i que el món rural ha de ser i pot ser un entorn amb moltes possibilitats”, explica.

Conscient que, a banda de totes les oportunitats, en el món rural també hi ha la seva part de duresa i molts projectes que es queden a mig camí, Sucarrats considera que és important posar èmfasi a explicar i a difondre el que des del projecte defineixen com “el món que torna”. Què és el món que torna? “No és un món on no hi ha rentadores ni Internet, sinó que és més aviat una qüestió de valors, d'organització social, de prioritats. Un món on les coses tenen un sentit de fer més enllà del consum pel consum, sinó de posar la vida al centre”, explica el director d'*Arrels*.

Un món que, d'altra banda, és explicat amb les últimes tecnologies, però que no funciona ni es llegeix “als ritmes de Twitter”. Conceptes com el dels cicles de la vida i la natura, la sostenibilitat, la creació cultural o l'autosuficiència són alguns dels valors pels

ARRELS, EL MÓN QUE TORNA ENGLOBALA UNA REVISTA EN PAPER, UN WEB, UNA RÀDIO PER INTERNET I UN MERCAT VIRTUAL DE PRODUCTES DE PROXIMITAT

quals aposta el projecte. Tot i que la revista en paper es ven en diverses plataformes en línia, Sucarrats considera que, en aquest món que torna, els quioscos a peu de carrer també acabaran tornant amb força. Això sí, hauran de tornar completament reinventats. **Ç**

HÍBRIDS

L'univers digital desdibuixa els tradicionals formats informatius

TEXT CARMÉ ESCALES
IL·LUSTRACIÓ EDMON DE HARO

Actualment som en l'era dels mitjans de comunicació híbrids. La premsa escrita compta amb audiovisuals informatius, mentre que les televisions i les ràdios publiquen notícies en línia com ho fa qualsevol diari digital. Internet s'ha convertit, doncs, en l'espai per on circula informació en qualsevol vehicle. Podcasts, newsletters, apps, vídeos, audiosèries i xarxes socials són alguns dels nous contenidors a l'abast dels mitjans, tant els tradicionals com els emergents, els nous tentacles que busquen atraure audiència, crear-la o fidelitzar-la, allà on es trobi.

A Internet, xarxa de xarxes ampliable indefinidament i d'abast mundial, qualsevol esquer és vàlid i necessari per captar l'atenció dels internautes. L'univers digital ha desdibuixat rols i poders informatius. Les capçaleres de diaris competeixen amb els webs de ràdios i televisions, que serveixen també informació d'actualitat. Vídeos i àudios donen a diaris i ràdios poder audiovisual, i un senzill mòbil és avui eina de producció audiovisual. Com en un supermercat self-service, l'audiència tria i els ulls mediàtics n'estudien les preferències per empaquetar continguts al seu gust.

Com diu Montse Santamarina, professora de Gèneres i formats audiovisuals multimèdia de la UAB, en el context mediàtic actual, on circulen lliurement *fake news*, contingut patrocinat i el pescaclics (el ciberham) a la recerca de la viralitat a les xarxes, els periodistes ja no exerceixen en

exclusivitat la funció d'informar, però encara són les figures socialment legitimades per fer-ho, amb responsabilitat, imparcialitat, rigor i criteri. I ara, més que mai, cal generar continguts de qualitat amb un valor afegit per a unes audiències que

LES CAPÇALERES DE DIARIS COMPETEIXEN AMB ELS WEBS DE RÀDIOS I TELEVISIONS, QUE TAMBÉ SERVEIXEN INFORMACIÓ D'ACTUALITAT

ja no es perfilen entorn a un mitjà, sinó al voltant d'un relat transmèdia, del qual també participen com a productores.

POSADA EN ESCENA

“Les històries ‘premium’, treballades i enriquides amb tot luxe de recursos (textuals, gràfics, fotogràfics, dades interactives, àudio, vídeos...) generen més trànsit envers el mitjà. Un exemple són els projectes interactius del diari *ARA*, inspirats en els nous formats narratius de *The New York*

Times”, explica Santamarina. “És –afegeix– el periodisme de darrera generació, digital, multimèdia, interactiu, fet per un equip pluridisciplinari de professionals de la comunicació (periodista, fotògraf, dissenyador, realitzador, informàtic...). O, en versió baix cost, per als nous perfils professionals més polivalents, multitasca i multiplataforma, els homes i les dones orquestra de la professió. D'una manera o altra, hi ha una decidida preocupació per la ‘posada en escena’ o dimensió estètica dels continguts periodístics”.

“Sempre s'està en transformació, si bé els hàbits de consum han canviat de manera radical i ara tots els grans grups audiovisuals com el nostre som en un procés de transició”, explica Geni de Vilar Font, adjunta a la direcció de Mitjans Digitals de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA). “La gràcia i la desgràcia és que no hi ha un model bo, tot és un garbuix ara mateix”, afegix.

El 3xl, estrenat el 2000, va ser el primer projecte multimèdia de la CCMA. “El

primer experiment amb cara i ulls d'una aposta pel *digital first* quan encara no existia aquest concepte", explica De Vilar. "No naixia com a programa de televisió, volia ser una pota digital molt potent, amb un web que servia reportatges, concursos i xats, i una franja televisiva adreçada als joves", detalla. Avui els joves no tenen un canal propi, malgrat que alguns programes es fan pensant en ells, com la sèrie *Merlí* o el *Zona Zapping*. Són els nous formats de tercera generació dels *social media* els que faciliten l'aterratge en el món juvenil. "L'any passat vam obrir Tik Tok i ara investiguem Twitch, molt interactiva i gamificada, una xarxa a la qual has d'anar amb el seu codi i format", diu aquesta periodista de la CCMA.

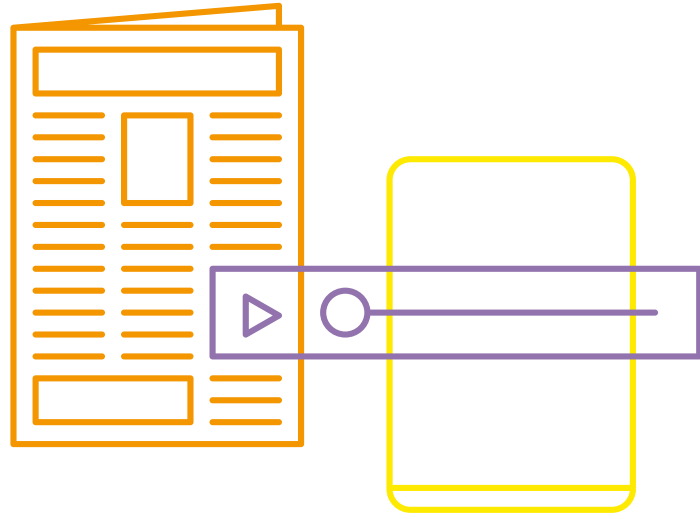
RECICLATGE CONSTANT

El gran entorn de consum digital de la Corporació, però, és el web, on s'accedeix a la informació sense donar les pròpies dades. Fora d'aquest espai, TV3, 324, Esport3, el 33, Super3, Catalunya Ràdio, Catalunya Informació, iCat FM i Catalunya música,

MÉS QUE MAI ES GENEREN CONTINGUTS AMB VALOR AFEGIT PER A AUDIÈNCIES QUE ES PERFILEN AL VOLTANT D'UN RELAT TRANSMÈDIA

són també en aplicacions mòbils, serveis d'interfícies de veu en web o vídeo (Alexa Amazon Google Assistant) i xarxes socials. "A Youtube, TV3 hi té una presència bastant forta, però també perquè sentim la responsabilitat com a televisió pública d'aportar continguts en català en un lloc molt castellanitzat", explica.

Segons Comscore, TV3 és la televisió líder a Internet a Catalunya, amb 2.602.000

d'usuaris únics. De Vilar considera importantíssim que els mitjans facin una aposta

"LA GRÀCIA I LA DESGRÀCIA ÉS QUE NO HI HA UN MODEL BO, TOT ÉS UN GARBUIX ARA MATEIX"

Geni de Vilar Font, CCMA

estructural. "Hem viscut molt del curt termini, ara bé, en digital has de treballar en el mig termini, fer apostes de persones i inversió tecnològica". La hibridació del panorama mediàtic a Internet demana també hibridació de professionals. "El digital és un ofici i un monstre que creix i canvia molt ràpid. I la gran problemàtica és de recursos. La transformació digital requereix mans, atenció, especialització i reciclatge constant. Avui un mitjà de comunicació és

digital i, per tant, una empresa tecnològica", conclou.

DEMANDA CREIXENT

La Mònica Viñas és la responsable del Centre de Formació del Col·legi de Periodistes. Recorda com de l'inici del servei, "els cursos relacionats amb l'itinerari de periodisme digital (redacció digital, narratives multimèdia, xarxes socials) i

la comunicació corporativa (plans de comunicació, gestió d'un gabinet de comunicació, elaboració de butlletins...) han estat els temes més demanats. Amb tot, darrerament ha crescut l'interès per temes de SEO, d'anàlisi web, de periodisme mòbil, de creació de vídeos i de podcasts", diu.

Jordi Flamarich ensenya periodisme mòbil al Col·legi i confirma que "el mòbil ha esdevingut la porta d'entrada de la informació. El vídeo és el contingut rei a Internet i les xarxes que triomfen són les visuals com Instagram i les de text més curt, com Twitter". Amb aquest s'aprèn a generar continguts des d'un mòbil, apps per fer cròniques de ràdio i vídeo, llenguatge audiovisual, com posar la càmera, guió il·lustrat o *storyboard* i la tècnica amb el telèfon mòbil. "És la manera més ràpida de fer i compartir vídeos en temps real. Fer un directe i crear narratives amb el telèfon ara és normal. La simplificació del missatge, amb vídeos de 45 a 90 segons, dos minuts com a molt, és la fórmula. Tothom va cap aquí", explica.

Podcast, -mot anglès resultat de la fusió de Ipod i *broadcast*- no és una ràdio empaquetada per consumir quan es vulgui. "És més creatiu i no necessita llicència per

emetre's, però comparteix el llenguatge radiofònic", puntualitza Núria Jar que, juntament amb Raül Flores, prepara el podcast mensual de la revista *5W* sobre informació internacional i 100% fet a casa. El primer diumenge de cada mes, els dos periodistes en pengen un de nou. "Amb una perxa d'actualitat, sense condicionar la perdurabilitat del contingut, fem una versió més elaborada d'uns fets que ens permeten entendre una mica més un país", explica.

"La ràdio t'acompanya i el patró de consum del podcast és diferent, l'oient va a buscar més contingut. El podcast ha obert un camp de treball i ara tothom en vol", diu qui és també l'autora de l'audiosèrie *Las científicas del coronavirus*, sis

AL CENTRE DE FORMACIÓ DEL COL·LEGI DETECTEN COM CREIX L'INTERÈS PEL SEO, L'ANALÍTICA WEB, EL PERIODISME MÒBIL, ELS VÍDEOS I ELS PODCASTS

episodis sobre investigadores espanyoles davant la pandèmia, que es pot escoltar al web de l'Agència SINC, de la qual és col·laboradora.

Encara s'està definint com monetitzar l'audiència dels podcasts. Ràdio Arenys, –fundada el 1977 i degana de les emissores municipals catalanes– ha enriquit la

seva producció amb podcasts. En fan de cada programa i tots els programes els emeten en Streamyardt. "Ho presentem a Facebook i Twitter, i els reportatges més elaborats, a YouTube. També explorem Instagram per fer càpsules audiovisuals i volem abordar Clubhouse", explica Ig-

ACTUALMENT, ESTAN ELABORANT NEWSLETTERS TANT LES RÀDIOS I LES TELEVISIONS COM ELS MITJANS ESCRITS

nasi Oliva, director de l'emissora. Al web publiquen notícies en línia amb textos, enllaços, imatges i vídeos quan és possible. "Tot això ha nascut –diu– de la necessitat de supervivència, allò de renovar-se o

morir. En ple confinament, l'Streamyard ens va permetre seguir emetent amb normalitat i des de casa. Gràcies a l'èxit, seguirem per aquest

camí mentre estudiem com adaptar la programació a les noves tecnologies i als hàbits de consum", afirma.

BUTLLETINS QUE FAN COMUNITAT

Un altre fenomen que no para de créixer en diferents mitjans és el de les newsletters, independentment del format del

mitjà. Ara fan butlletins des de la SER, TVE com, evidentment, els mitjans escrits.

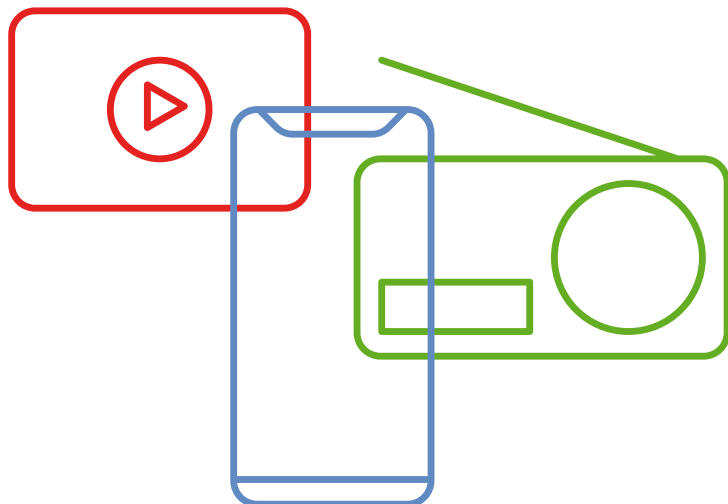
Des de final de febrer, *Eldiario.es* serveix una newsletter diària amb claus d'actualitat. Les fa el cofundador i sotsdirector del diari, Juanlu Sánchez. "Trio dos o tres

temes importants del dia, intento no opinar, però sí que hi ha una càrrega d'interpretació, com si estès fet el guió d'un programa de ràdio. Jo

seria el conductor del programa, amb introduccions per a cada tema i connectant uns temes amb uns altres", assegura.

Eldiario.es fa butlletins temàtics pràcticament des del principi, fa més de deu anys. En portada, donen molta importància a la política, i les newsletters fan que gent amb interès en altres temes no se'ls perdi i tingui un recull de continguts de cultura, economia, educació o internacional. Per a aquests últims, el diari té un acord amb *The Guardian*. "Gairebé cada secció del diari té una newsletter setmanal per a diferents públics, segmentada i amb el seu punt d'autor", detalla Sánchez. Durant el coronavirus van començar a emetre un butlletí diari i el salt l'han fet ara amb la de continguts generals diaris.

Cada nit, *Eldiario.es* envia un butlletí d'avançament de notícies equivalent a la portada per a més de 100.000 persones (entre ells els seus més de 62.000 socis). "La newsletter diària aporta també un comentari resum i l'ordre no té per què coincidir amb el del diari. Hi està molt alineat, això sí, amb el toc personal. És una selecció de temes amb la veu d'algú que signa amb un to més col·loquial i informal", apunta. "És la newsletter més llegida d'Espanya, amb més d'un 40% de mitjana diària d'obertura", conclou. Ç

Dossier
Periodisme i autocensura

POR AL LINXAMENT DIGITAL

L'autocensura davant el temor
dels atacs a les xarxes socials

La publicació d'un article pot provocar el linxament virtual de l'autor. Insults i amenaces que qüestionen el periodista sense debatre la feina feta. Aquesta és una nova realitat que planteja nous dilemes ètics a la professió. Un condicionant que acaba afectant de ple els professionals de la informació, que sovint prefereixen autocensurar-se per no haver de donar peu a un atac en massa contra la seva persona a les xarxes socials.

TEXT MARGA DURÁ

La imatge del periodista que lluita per portar la veritat al món ha donat pas a una altra molt menys èpica: la del redactor que rep a les xarxes un allau d'insults i amenaces que el denigren personalment per invalidar-ne la feina. El linxament virtual funciona com un escarment i com una amenaça per a futures investigacions espinoses. És difícil dictaminar si està funcionant o no, si bé és innegable que ha creat un nou escenari de treball.

“La gent té dret a queixar-se dels teus articles i això va funcionar durant un temps com a control de qualitat. Però hi va haver un moment en què la crítica es va conver-

"HI VA HAVER EN UN MOMENT EN QUÈ LA CRÍTICA ES VA CONVERTIR EN INTIMIDACIÓ"

Guillem Martínez

tir en intimidació. S'ha d'acceptar com un dany col·lateral a la llibertat d'expressió. Els que em diuen 'fill de puta' exerceixen el dret a expressar-se. La llibertat d'expressió serveix tant per explicar com funciona el món com per insultar. No et pots carregar una d'aquestes funcions sense carregar-te'n l'altra", afirma el periodista Guillem Martínez, que ha estat a la picota d'alguns linxaments virtuals.

CANVI D'ESCENARI

Un cop va desaparèixer la censura franquista, ja en democràcia, va arribar un tipus de silenci més subtil, el dels interessos econòmics i el de la ideologia política dels mitjans. El professional no proposa temes que probablement mai veurien la llum i

que podrien amenaçar-li el lloc de treball. És l'autocensura. Un mecanisme que segueix vigent i al qual s'hi ha afegit un altre inconvenient: la por al linxament virtual.

El periodisme és per definició incòmode: furga les ferides del poder i de la societat.

El 1979, Günter Wallraff publicava una antologia de reportatges en primera persona amb el títol *El periodista indesitjable* i assumia, així, que

el treball del professional de la informació no era fer amics.

Llavors, el debat tractava sobre els límits que podia traspasar el periodista per fer la feina. En qualsevol cas, s'entenia que complia amb una missió i que la seva tasca

"ÉS UNA FORMA DE REPRESSIÓ QUE ELS MATEIXOS CIUTADANS IMPOSEN I L'EXECUTEN DE MANERA ARBITRÀRIA"

Juan Soto Ivars

regulava el funcionament democràtic. “L'ètica periodística sabia enfrontar-se al secretisme administratiu de les institucions i a l'habitual opacitat dels poders. Assumia els riscos en nom de la societat i

del dret a saber”, il·lustra Basilio Baltasar, periodista i editor del llibre *El linchamiento digital: acoso, difamación y censura en las redes sociales* (JDB Books, 2018).

Amb tot, com afegeix Baltasar, la professió no estava preparada per al canvi de les regles del joc. “La ferocitat social ha agafat desprevingut el periodista. Ara resulta que la multitud surt a la plaça pública i n'exigeix el linxament. La violència dels seguidors ha destruït la raó de ser del periodisme. El periodista treballava per informar la societat, que n'admirava l'abnegació. Ara resulta que se l'odia per fer el mateix!”.

En el linxament digital conflueixen tres característiques que no s'havien donat en el passat: no prové d'estructures de poder, surt de la mateixa comunitat del professional i no qüestiona el treball sinó l'autor.

El primer punt és el que Juan Soto Ivars, escriptor i autor d'*Arden las redes. La*

postcensura y el nuevo mundo virtual (Debate, 2017) i *La casa del ahorcado. Como el tabú asfixia la democracia occidental* (Debate, 2021), ha definit com a postcensura. “És una forma de repressió del discurs públic

típica de l'època de les xarxes socials. Ja no és vertical, del poder cap a baix, sinó horitzontal. No requereix un poder estatal totalitari, ni està prevista a les lleis, sinó que els mateixos ciutadans la imposen i l'executen de manera arbitrària", explica.

El segon canvi és que l'atac surt de la mateixa comunitat a la qual pertany el

"NINGÚ NO VOL SER INSULTAT, DIFAMAT, HUMILIAT O RIDICULITZAT. LA POR ACTUA EN LA INTIMITAT: ACTIVA L'INSTINT DE SUPERVIVÈNCIA" Basilio Baltasar

periodista. Abans, per posar un exemple, la investigació d'un periodista d'esquerres sobre un grup d'extrema dreta provocava crítiques, però comptava amb el suport dels seus. Ara, això ha canviat pel triomf de les postures més extremistes que, segons l'enquesta del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS), s'han duplicat

en l'última dècada a l'estat espanyol. Els més intransigents defineixen els valors pels quals es pertany al grup i fomenten un discurs de blanc o negre que castiga la discrepància. "La gent té por als seus. Un periodista d'esquerres tindrà molt de compte que cap de les seves opinions o dels enfocaments pugui comportar l'etiqueta de "racista", "masclista", "homòfob"... i amb un de dretes passarà el mateix davant etiquetes com "bonista", "progre"...", explica Soto Ivars.

A més, la cultura del que es considera políticament correcte ha creat nous tabús. "El pensament políticament correcte s'ha tornat massa ferri i ha fomentat una estreto de mires que es focalitza en detalls que no són importants, que impedeix el sentit de l'humor i que tendeix a la caça de bruixes", comenta Mar Abad, periodis-

ta, escriptora i cofundadora del segell de podcasts *El Extraordinario*.

ATACS PERSONALS

Els llinxaments no debaten els articles, maten el missatge. Desprestigiar l'autor desautoritza el missatge. "És molt habitual que t'acusin, per exemple, de pertànyer a una conjura nacional o internacional. La pressió o la crítica no se sustenta en el teu text, sinó en una posició ideològica", comenta Martínez.

Cristian Segura, periodista d'*El País* afegeix que "un article ben fet requereix setmanes d'investigació. Per tant, estàs tranquil perquè està ben treballat i pots decidir si consideres o no les crítiques que reps. En canvi, a Twitter, només aproximadament un 5% dels usuaris debat civilitzadament. La majoria amenaça ('et fotré un tret o t'apallissaré') o insulta ('ets un esclau del poder')".

Molts periodistes s'autocensuren a l'hora d'escriure a les xarxes socials per no rebre atacs desmesurats dels usuaris. Foto: Unsplash

POLARITZACIÓ, BOMBOLLA, OFENSA

Els linxaments a les xarxes són un reflex d'una realitat social: la polarització. La població es divideix en bàndols enfrontats: nosaltres i els altres. Espanya és el país més polaritzat d'Europa, segons un estudi realitzat per l'Associació de Ciències Polítiques del Mig Oest (MPSA). Aquest fenomen mundial ha derivat en la "polarització afectiva" que divideix la població per qüestions identitàries i emocionals que han fet que la ideologia ocupi un segon terme. El sentiment té més pes que l'argument. La discrepància d'opinió s'interpreta com una ofensa personal perquè ataca els valors que els defineixen i no només les idees que mantenen. Això provoca que els ciutadans siguin "cada vegada més rancuniosos i descortesos en les interaccions", argumenta Liliana Mason, professora de Ciències Polítiques de la Universitat de Maryland a l'estudi *I Disrespectfully Agree*.

A tot això, s'hi ha d'afegir la reafirmació constant que possibilita Internet. L'algoritme de les xarxes proporciona informació en funció dels gustos de cada usuari. Així es crea la ficció que no hi ha altres opinions, que les nostres són les majoritàries i que, per tant, són les úniques legítimes. El ciberactivista Eli Pariser ho anomena filtre bombolla i adverteix del perill d'aïllament d'altres punts de vista. Tradicionalment, els lectors compren diaris de la seva ideologia i això crea l'efecte "càmera de ressons", ja que es convencen que tothom comparteix la seva opció política. No obstant això, els diaris són llegits per diferents lectors, així que dins del corrent ideològic es contemplen variants. El "filtre bombolla" està dissenyat a mida d'un sol usuari que en ratifica les opinions constantment. Per això, quan té contacte amb punts de vista oposats, s'ofèn. A això li hem de sumar la immediatesa de les xarxes socials, que potencia la impulsivitat i les respostes poc meditades i sovint agressives que tenen el suport d'altres usuaris. El debat desapareix i queda l'insult. El brou de cultiu del linxament està servit.

socials imitant el comportament humà). De moment no s'ha arribat a una teoria concloent.

Sigui per la raó que sigui, el periodista es troba sol davant el linxament, perquè poques vegades els mitjans per als quals treballen els defensen. "Els mitjans són responsables de publicar el que publiquen i mai no haurien de girar l'esquena a un col·laborador. Per desgràcia, això no sol ocórrer. Davant el soroll, el medi s'arronsa i s'acovardeix", assenyalava Soto Ivars.

FUNCIONA REALMENT?

"Quan una banda de pinxos tria la víctima del linxament següent sap quin és el seu veritable èxit: no tant silenciar el subjecte assenyalat com acovardir-ne la resta. El linxament es presenta com l'exemple del que et pot passar", adverteix Baltasar.

És difícil valorar si els *cyberbullies* se surten amb la seva i estan aconseguint silenciar alguns periodistes. "Ningú no vol ser insultat, difamat, humiliat ni ridiculitzat. La por actua en la intimitat: activa l'instint de supervivència, la paranoia persecutòria i obliga a ometre les obligacions professionals adquirides: informar amb solvència sense retre homenatge", afegeix Baltasar.

Aquest darrer punt és ara mateix un dels dilemes ètics de la informació, que ha de trobar el punt mig entre el respecte legítim i la complaença per agradar a tothom. Els temes que poden provocar un linxament s'han ampliat en els últims anys i ningú no té la garantia que no aca-

barà a la picota. Abad opina que no només s'està acabant amb la llibertat d'expressió, sinó amb la de pensament. "Interioritzem la censura i ens surt

inconscientment. Anem amb peus de plom, afegim pressió a la feina i perdem temps per gent de "gallet fàcil" que no aporta res. Llançar pedres és el més fàcil del món", conclou. Ç

Els linxaments digitals, però, no es donen únicament en el periodisme, sinó que afecten tota mena de professions. Usuaris ofesos se senten legitimats per destil·lar bilis per les xarxes socials. Aquesta és una de les perversions de qualsevol linxament: els agressors es consideren víctimes fent justícia.

El procediment presenta una litúrgia idèntica en tots els casos que es desenvolupa en el seu temple: Twitter. Segons Soto Ivars, "l'arquitectura de Twitter els encoratja: llegeixes un nom en el tema del moment (*trending topic*), vas a veure què ha passat i et trobes amb centenars de persones ofeses per alguna declaració que, sovint, està fora de context. Llavors participes en la crema, perquè et dona els m'agrada i repulades, sense preocupar-te

de les conseqüències per a aquesta persona. Tothom fa veure que està ofès, perquè l'ofensa es premia amb bona reputació".

N'hi ha prou que un parell de persones amb molts seguidors critiquin algú per desencadenar-ne el linxament. El *modus operandi* és clar, el que resulta més

"INTERIORITZEM LA CENSURA I ENS SURT INCONSCIENTMENT. ANEM AMB PEUS DE PLOM" Mar Abad

difícil és dilucidar si es tracta d'una torba espontània o si està manipulada per un influenciador o si ens trobem davant d'una acció orquestrada amb bots (programes informàtics que intervenen en xarxes

Dossier
Periodisme i autocensura

PIULAR AMB EL FRE DE MÀ

La por a perdre credibilitat condiciona
el comportament a xarxes

En el paradís de la polarització i la crispació, com són les xarxes socials, els periodistes prefereixen l'autocensura i el contingut asèptic. No és tant una qüestió de perdre la feina, sinó la por que, en un context on tot es magnifica, a algú se l'assenyali i acabi afectant la credibilitat de la seva informació.

Amb tot, la prudència o l'autocensura també es traslladen a la comunicació política i als gabinets i agències de comunicació.

TEXT **ADRIÁN CABALLERO**

L'autocensura no va arribar a la professió periodística amb la invenció de les xarxes socials. Ja s'hi havia instal·lat molt abans. Anys enrere, el periodista Iñaki Gabilondo apuntava que la pitjor censura és l'atur. I d'això –i de condicions precàries– la professió n'ha entès tota la vida. Era d'esperar, doncs, que la prudència, quan no la por a publicar segons què, s'acabés traslladant a les xarxes socials que, a més, són una eina de comunicació directa que no només permet que qualsevol periodista digui la seva, sinó que en qüestió de segons pot ser llegit o vist per responsables públics, editors del mitjà on treballa i qualsevol ciutadà, que ignorarà allò d'"aquí només opinions personals" de la biografia.

Una autocensura, en forma de prudència, que afecta molts periodistes que no volen

TIM DAVIE, NOU DIRECTOR DE LA BBC, VA ADVERTIR ELS TREBALLADORS DE LA CADENA QUE NO OPINESSIN NI FESSIN PARTIDISME A LES XARXES SOCIALS

problemes a la feina. "Les xarxes ho magnifiquen tot i és complicat de gestionar", reconeix Quico Ràfols, president del Sindicat de Periodistes de Catalunya.

Els mitjans no volen córrer riscos en un context de polarització, en què una part de les empreses periodístiques tracta de fer la competència per maximitzar clics... i guanyar favors en forma de publicitat, ja sigui privada o institucional. A banda de cuidar les línies editorials, els mitjans, denuncia Ràfols, "prefereixen un perfil

baix". Dit d'una altra manera: si vols treballar o seguir col·laborant amb bona part dels mitjans, millor evitar dir la teua a Twitter.

En aquest sentit anaven les declaracions que l'any passat va fer Tim Davie, nou

LA PERIODISTA CARMÉ ROCAMORA VA SER PÚBLICAMENT ASSENYALADA PER VOX PER UNA PIULADA DEL SEU COMPTE

director de la BBC. "Si voleu ser un columnista d'opinió o fer campanya partidista a les xarxes socials, és una opció vàlida. Però aleshores no hauríeu de treballar a la BBC", va dir als treballadors de la cadena. Arran d'aquelles polèmiques declaracions,

el passat octubre, el Col·legi de Periodistes va organitzar un debat –amb Enric Sierra, Núria Ferré, Lluís Caelles i Xantal Llavina– sobre el paper dels periodistes a les xarxes socials. El debat, doncs, és candent i molt present a la professió.

ATACS PERSONALS

Per tot plegat, és tractat àmpliament tant des del Col·legi de Periodistes com des del Consell de la Informació de Catalunya des de la vessant de l'ètica. En aquest sentit, la darrera modificació del Codi deontològic va incorporar unes recomanacions

sobre l'ús d'Internet, vàlides també per a les xarxes socials. Des del Col·legi, s'és conscient que, a part dels avantatges que suposen les xarxes per als professionals de la informació, són una arma de doble tall ja que, mal utilitzades, poden condicionar la tasca dels periodistes.

Prova d'això és que, el març del 2020, la Demarcació de Terres de l'Ebre del Col·legi de Periodistes va haver de fer públic

un comunicat de suport als professionals de la comunicació del territori després que es produïssin atacs als periodistes a les xarxes socials, amb l'agreujant que es feien des de l'anonymat.

Un altre exemple d'això és el que li va passar ara fa un temps a la periodista Carmé Rocamora, cap de redacció d'*El Jardí de Sant Gervasi i Sarrià*, diari local cooperatiu. Mentre cobria un acte de Vox al districte, va fer una piulada "d'opinió, no periodística" –com apunta aquesta periodista– on va demanar "que els Mossos d'Esquadra aturin l'extrema dreta i no els moviments populars". Després de la piulada, Vox, també via Twitter, va mencionar Rocamora i l'agència on llavors treballava fent pràctiques, que compaginava amb *El Jardí*. El partit d'Abascal criticava que la periodista estava "incitant a la violència".

La conseqüència de la piulada? "Estava seguint un ple de l'Ajuntament per a l'agència i la cap em va dir que marxés cap

L'ús dels comptes personals dels periodistes a les xarxes, especialment a Twitter, ha obert, des de fa anys, un debat a la professió. Foto: Unsplash

a la redacció. Em va explicar que havien arribat queixes des de la direcció de Madrid i em va demanar que no contestés la piulada de Vox i també que retirés del meu perfil de Twitter que treballava en aquella agència”, recorda.

La majoria dels periodistes consultats, però, asseguren no haver patit cap episodi com el que esmenta Rocamora. Això sí, tots reconeixen imposar, en major o menor grau, una autocensura en el seu comportament a les xarxes socials, especialment Twitter. És el cas de Pamela Martínez, directora i editora de l'informatiu vespre de Radio Rubí, qui reconeix no publicar res que no sigui objectiu o informatiu. “Ho faig per por que

m'etiquetin amb una manera de pensar o amb una ideologia i que això s'empri per desmerèixer la meva feina”, admet.

PRUDÈNCIA VERS TRINXERES

D'una manera molt semblant s'expressa Anna Lladó, periodista freelance, que informa molts cops de política als informatius de Cuatro i Telecinco: “A les xarxes socials, acostumo a no expressar la meua opinió perquè no em puguin penjar cap etiqueta i això acabi afectant la meua credibilitat”. La prudència, doncs, s'imposa i acaba sent el detonant de l'autocensura a les xarxes socials. “Per mi, seria ideal que es fos capaç de separar una opinió del que és feina i del que no”, lamenta Carme

Rocamora. “Tots els periodistes tenim opinions i publicar-les no hauria d'alterar si som o no bons professionals”, afirma.

L'autocensura s'accentua no només pel fenomen de les xarxes socials, sinó pel que Ràfols qualifica de “periodisme de trinxeres” que, segons ell, no només s'ha instal·lat en l'àmbit polític, sinó que “també es veu en altres informatius com el cultural, l'esportiu, l'econòmic i el que sigui”. Una polarització i unes trinxeres que prenen una força especial a Madrid, on es concentra una bona part del poder polític.

Des de l'Associació de Premsa de Madrid (APM) alerten que l'autocensura és “una de les principals malalties de la professió

periodística actual” i, tal com apunta un portaveu de l'Associació, “s'expandeix a la mateixa velocitat que ho fan la precarietat i les pressions per les redaccions dels mitjans”.

Si, en línies generals, vinculen “més precarietat i inestabilitat” a “més possibilitat de cedir a les pressions”, una realitat de major pressió i fins i tot més clara autocensura és el periodisme local. Com apunta Francisco J. Rodríguez, periodista local al Baix Llobregat i exdirector d'*El Llobregat*, aquest tipus de premsa té particularitats més enllà de les xarxes, concretament el que Rodríguez anomena “l'ingredient de proximitat amb les fonts”. Ara

MOLTS PERIODISTES RECONeixEN UNA AUTOCENSURA EN EL SEU COMPORAMENT A LES XARXES SOCIALS, SOBRETOT A TWITTER

bé, no per això deixen d'afectar encara més amb les xarxes. “Vas a comprar el pa i et trobes el regidor del qui has publicat o piulat que està sent investigat”, exemplifica Rodríguez.

Aquest periodista, com Pamela Martínez, opta per emprar les xarxes socials com ara Twitter per fer ressò d'informacions objectives, articles que consideren interessants, etc., sense entrar massa en judicis de valor o en les piulades opinatives. D'altres també implicats en el periodisme local, com Rocamora, consideren que si les fonts properes s'enfaden, s'ha de saber gestionar. “I recordar-los —afegeix— que per publicar una opinió no deixaré de fer la meua feina de manera neutral”.

Amb tot, hi ha un denominador comú, per sobre de qualsevol altre, a l'hora de provocar la prudència en tots els professionals. “El tema amb el que vaig més amb compte és la política”, subratlla Lladó, que puntualitza el fet que altres temes, com la vacunació o tot el que envolta la Covid, també “generen força confusió i incer-

tesa” i fa que s'ho pensi “dues vegades a l'hora d'expressar un punt de vista”.

CORPORATIVISME MAL ENTÈS

En la comunicació dels partits i en la comunicació institucional també es viu la relació amb les xarxes amb la prudència i l'autocontrol que admeten els periodistes que treballen als mitjans. La Neus —no vol donar més dades personals— ha treballat en la comunicació d'un partit polític i ara està en la comunicació d'una institució de govern. “Soc bastant activa a xarxes, però sí que és cert que em costa publicar—hi algunes coses”, reconeix. “Fa temps que evito parlar de temes directament relacionats amb la feina que faig”, afegeix.

Per la Neus, que treballa en la comunicació institucional, un handicap és “apuntar

la mala praxi dels companys periodistes, ja que pot semblar que els estàs increpant perquè hagin publicat alguna cosa dolenta del teu àmbit”. En aquesta línia, denuncia que “l'autocensura en molts casos s'ha convertit en corporativisme”. “És cert que pocs cops lloem la feina dels altres, si bé també és cert que no denunciem prou les males praxis del món periodístic i dels gabinets de comunicació pel sentiment corporativista”, afirma.

ELS PERIODISTES QUE TREBALLEN EN GABINETES D'EMPRESSES DEL SECTOR PÚBLIC EVITEN POLÈMIQUES INNECESSÀRIES

D'aquesta comunicació corporativa en parla en Josep Salvat, director de l'agència Josep Salvat PR, un periodista que reconeix que no s'ha trobat amb directius d'empresa que l'hagin recriminat el que publica a les xarxes socials, tot i així, puntualitza que ell mateix fa aquest treball previ de pensar—s'ho dos cops. “Fins i tot el meu propi equip a vegades m'avisa.

Em diuen: ‘Pep, millor si esborres aquesta piulada, que ens podria comprometre com a agència’”, admet. Pel que fa a l'autocensura envers temes polítics, Salvat reconeix que hi ha dos temes sobre els quals ha deixat de publicar: “la Monarquia i la corrupció de segons quines institucions”. I admet que s'ha d'anar més amb cura a l'hora de publicar coses a les xarxes, quan es treballa amb empreses vinculades amb el sector públic.

Si la situació política no canvia, la dinàmica de les xarxes continua el seu camí i la relació entre mitjans i institucions no varia, hi ha quelcom que es pugui fer perquè els professionals se sentin menys pressionats a les xarxes socials? Tant per a l'APM com per a l'SPC, frenar la dinàmica d'autocensura és clau per “recobrar la credibilitat perduda”. Des de l'associació madrilenya puntualitzen que l'origen de les pressions, que parteixen sobretot dels directius dels mitjans, “s'han multiplicat i diversificat per l'exposició dels periodistes i el seu treball informatiu a les xarxes socials”. “A Twitter, tot es magnifica i d'un dia per l'altre pots passar de ser un heroi a traïdor, només per publicar una opinió”, emfatitza Carme Rocamora, que lamenta el fet que també assenyalin el lloc on es treballa.

Des d'alguns àmbits, aposten per regular el dret a la informació de la ciutadania. D'altres incideixen que el que cal és lluitar contra la precarietat, que abona l'autocensura. Sigui com sigui, els entrevistats en aquest reportatge

reconeixen que la prudència a l'hora d'expressar-se és present i continuarà mentre hi pugui haver repercussions, ja sigui perdent oportunitats de feina o sent qüestionat. El fre de mà continuarà posat en molts comptes personals de les xarxes socials perquè, com s'ha esmentat a l'inici, de poc serveix recordar que allò són “només opinions personals”. Ç

Dossier
Periodisme i autocensura

NO PUC PUBLICAR AIXÒ

Els interessos empresarials dels mitjans
condicionen els periodistes

L'autocensura és la forma més subtil de censura. En l'àmbit periodístic, es produeix per múltiples raons. I una d'aquestes es deu al conflicte del periodista amb els interessos empresarials del mitjà de comunicació on treballa. Això explica que els professionals de la informació dels mitjans petits i independents se sentin més lliures, si bé es topen amb una altra realitat: la manca de recursos.

Com diu la dita: "en aquesta vida no es pot tenir tot".

TEXT FRANCESC PONSÀ

periodistes que “siguin prudents a l’hora de treballar perquè necessiten fons”.

En aquesta mateixa línia, l’informe anual de la professió periodística del 2019 realitzat per l’Associació de Premsa de Madrid (APM) assegurava que un 57% dels periodistes s’autocensura. Les formes com

que interessin a l’empresa i altres que no. [...] És un discurs que convé molt a l’empresari i als directius dels mitjans de comunicació perquè desplaça tota la càrrega i la responsabilitat al periodista. He assistit a converses amb responsables de mitjans que diuen: “Són ells [els periodistes], els que no toquen certs temes”.

"HI HA AUTOCENSURA PERQUÈ EL PERIODISTA ENTÉN QUE HI HA TEMES QUE INTERESSIN L'EMPRESA I ALTRES QUE NO" Carles Ruiz, URL

Segons Pere Rusiñol, soci fundador i redactor d'*Alternativas económicas*, la propietat dels mitjans pot condicionar molt

L'autocensura posa en evidència la manca d'independència de periodistes i de mitjans i comporta un ordre de prioritats equivocades. En lloc de prioritzar la llibertat d'informació, es cedeix a l'anunciant, al polític o a qui intimida amb amenaces. La inversió de les prioritats erosiona la dignitat dels periodistes i dels mitjans de comunicació alhora que enforteix determinades formes de poder. El resultat és una societat indefensa i més exposada a la corrupció i als abusos de poder.

Segons la Federació de Periodistes Europeus (EFJ, sigles en anglès) l'autocensura periodística, juntament amb la proliferació de les notícies falses, és el gran obstacle per a la credibilitat de la professió i per a l'assoliment d'un producte informatiu de qualitat. A la llum de l'estudi *Journalists under pressure. Unwarranted interference, fear and self-censorship in Europe* (2017), l'organització periodística considera que les causes de l'autocensura són des de raons econòmiques a amenaces d'atacs físics. La directora de l'EFJ, Renate Schroeder, reconeix que alguns mitjans estan dient als

s'aplica l'autocensura són múltiples: un 21% dels periodistes enquestats va renunciar a una informació obtinguda per no incomodar la direcció o algun anunciant, un 58% va reorientar una informació perquè no els demanessin modificacions i un 22% restant respon a altres casuístiques. En aquest cas, les motivacions principals de l'autocensura són la precarietat laboral i la por a ser acomiadats.

DISCURS PERVERTIT

Noam Chomsky i Edwar Herman a *Manufacturing Consent* (1988), una obra considerada de referència en l'estudi del periodisme, consideren que els mitjans de comunicació que són propietat de corporacions usen sistemàticament l'autocensura degut a les pressions dels mercats. Carles Ruiz, professor de la facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna de la Universitat Ramon Llull, afirma que “si no existís la censura empresarial no existiria l'autocensura. Hi ha autocensura perquè el periodista entén perfectament que hi ha determinats temes

els periodistes, sobretot si es donen quatre característiques. La primera és la falta de “muralls xineses”, barreres d'informació que s'estableixen quan apareixen conflictes d'interessos. La segona són els “models de negoci en què el mitjà és un instrument no al servei de la informació, sinó un mitjà per aconseguir altres coses”. La tercera característica té a veure amb si la propietat del mitjà de comunicació és un banc perquè “té interessos universals i no particulars. És al darrera de moltes coses: per si mateix, com a accionista de les grans empreses i com a gestor d'alguns dels temes informativament més importants, com la sanitat, l'habitatge o les pensions”. Finalment, la darrera característica són els “comitès d'empresa dèbils, sense capacitat de protegir realment els redactors”. Segons Rusiñol, a l'Estat espanyol, malauradament, es donen totes quatre característiques, de manera que la propietat del mitjà condiona molt els periodistes.

Cal emmarcar aquesta realitat en la tradició mediterrània que considera els mitjans de comunicació com agents d'expressió

ideològica i de mobilització. Daniel Hallin i Paolo Mancini, a *Comparing Media systems*, una altra obra de referència en l'àmbit de la comunicació, situen l'Estat espanyol, juntament amb els altres països del sud d'Europa, en el *sistema mediàtic pluralista polaritzat*. A grans trets, es caracteritza per un baix nivell d'autonomia periodística, clientelisme i instrumentalització periodística.

SEGONS L'INFORME DE L'APM, UN 21% DELS PERIODISTES VA RENUNCIAR A INFORMAR PER NO INCOMODAR LA DIRECCIÓ O ELS ANUNCIANTS

Això implica que els periodistes estiguin sotmesos a més pressions externes que els seus col·legues anglosaxons o del centre d'Europa central. “El drama és que, quaranta anys després d'una dictadura de quaranta anys, continuem situant-nos en aquest sistema mediàtic pluralista pola-

ritzat. Això implica que no hem avançat i que tenim estructures molt febles de control de la pròpia premsa”, afirma Ruiz.

LLIBERTAT O RECURSOS

Els mitjans amb un model empresarial més democràtic, com les cooperatives, es consideren més independents en la mesura que tenen un finançament autònom

i no depenen tant de la publicitat. Per això, els seus periodistes poden abordar temes amb més llibertat, tal com explica Magda Bandera, directora

de *La Marea*. “Jo ara estic embordonada. A *La Marea* no tenim aquests límits. Vam començar el número 2 al gener del 2013 fent una radiografia de Felip VI quan encara no era rei. Vam estudiar-ne l'agenda, com funcionava el patronat de la Fundació Príncep d'Astúries veient que hi havia

tot l'Ibex que després acompanyava el seu pare a l'Aràbia Saudita... I, és clar, això no ho hagués pogut fer en cap altre mitjà”, reconeix.

En aquest tipus de mitjans, l'autocensura en relació amb la propietat no hi té cabuda: “Als redactors de base se'ns transmet que sempre que la informació estigui contrastada, ben treballada i documentada, no hi haurà cap element de censura. I, al final, això és el que influeix, perquè si tu ja tens una experiència prèvia tipus ‘Compte! Aquí tindrem problemes’, després t'acabes autocensurant”, admet Oriol Solé, redactor d'*Eldiario.es*.

Sergi Picazo va deixar el diari *El Punt Avui* per crear *Crític*, un mitjà de comunicació impulsat per una cooperativa de periodistes. “A *Crític*, puc tocar els temes que a mi m'interessen i que poden ser polèmics, però això no vol dir que no els pogués tocar en altres mitjans. A *El Punt*

La propietat de les empreses periodístiques sovint condiciona el tractament de certes notícies. A la imatge, periodistes en una campanya electoral. Foto: Alamy

Avui, per exemple, teníem força llibertat, no hi havia una gran dependència de la banca, per exemple, que altres grans

SOVINT ELS BANC SÓN PROPIETARIS DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ I TENEN INTERESSOS QUE CONDICIONEN LA FEINA DE LA REDACCIÓ

mitjans sí que en tenen, perquè al consell d'accionistes hi ha bancs", explica. "Ara bé, en el meu pas cap a *Crític* hi havia una intenció de poder decidir lliurement i sense cap impediment ni periodístic ni editorial sobre quins continguts havíem de ser més crítics. Considero que tenim més espai per a la crítica, ja que els mitjans petits tenim menys dependències i menys necessitats de quedar bé amb certa gent i, per tant, pots ser més agosarat", afegeix Picazo.

Tanmateix, la llibertat periodística dels mitjans independents contrasta amb els problemes de finançament. "Ara, podem tocar tots els temes que vulguem, però amb moltes més limitacions d'un altre tipus: pressupostàries. Els temes són molt complicats, si es volen fer bé i, per tant, necessites temps i diners. *Alternativas económicas* té tota la llibertat teòrica, encara que després no té els recursos que permetrien dedicar-se en cos i ànima a fer un tema", puntualitza Pere Rusiñol.

Magda Bandera, des de *La Marea*, afegeix que la manca de recursos no permet tocar

tots els temes que es volen treballar i obliga a bandejar determinats continguts. "El que he hagut de fer és pensar aquest tema l'haig de fer molt bé i triar bé les paraules perquè si no, tindrem un embolic", afirma. "Això fa –prosseguix– que quan tens els temes, si no els

podem fer rebé, no els fem. Si no els fem en profunditat i que hi hagi totes les veus que volem posar i que el punt de vista estigui ben explicat, no ens ficarem en un embolic perquè ja tenim prou feina".

PLANTAR CARA

El passat mes de març, els periodistes de *Le Parisien* es van plantar davant d'un editorial de la direcció del diari que criticava la justícia francesa per haver condemnat Nicolas Sarkozy per corrupció i tràfic d'influències. El rotatiu és propietat de Bernard Arnault, amic de l'expresident francès i testimoni del seu segon casament.

"Llorenç Gomis definia l'ètica com a plantar cara. El periodista hauria de plan-

ELS PERIODISTES DE MITJANS AMB UN MODEL MÉS DEMOCRÀTIC, COM LES COOPERATIVES, PODEN ABORDAR TEMES AMB MÉS LLIBERTAT

tar cara davant determinades decisions. És difícil perquè la gent té família, necessita

un sou, etc. Quantes accions com aquestes hem vist en el nostre entorn? Cap ni una. El gest dels periodistes francesos dignifica la professió i marca un límit. S'ha d'apel·lar a les conviccions morals dels periodistes. En la mesura en què diverses persones plantessin cara en una redacció seria més difícil imposar censura", sosté Ruiz. De la mateixa manera, aquest professor reivindicava un enfortiment de les associacions professionals per evitar l'autocensura, ara bé, perquè això pugui passar, "els periodistes haurien de percebre que aquestes associacions sí que defensen els seus interessos i la seva llibertat". Ç

Reunió del Consell de Redacció d'El Diari de Barcelona. D'esquerra a dreta, el director Roger Cassany amb Olma Giró, Marc Grau, Judit Tomás i Joan Francí.

APRENDRE FENT NOTÍCIES

Una excel·lent eina pedagògica amb un llarg camí per recórrer

TEXT SUSANA PÉREZ-SOLER
FOTOS JOSÉ LUIS GÓMEZ GALARZO

Els mitjans de comunicació de les facultats de Periodisme elaborats per estudiants de grau són una eina excel·lent per posar en pràctica els coneixements adquirits durant l'etapa universitària. Permeten que els alumnes es familiaritzin amb les rutines periodístiques, que comencin a crear una agenda de fonts pròpia i que assumeixin la responsabilitat d'allò que diuen. Als Estats Units, aquest tipus de publicacions han destapat exclusives d'impacte nacional i han format periodistes amb una sòlida trajectòria professional. A Catalunya, la implantació d'aquestes publicacions encara és incipient, però comencen a haver-hi propostes destacables.

A mesura que les universitats nord-americanes s'han convertit en una font important de brots de coronavirus, amb almenys 214.000 casos vinculats als campus, els mitjans de les facultats de Periodisme fets per estudiants s'han convertit en actors vitals per informar de la pandèmia,

THE STATE PRESS, DIARI DE LA UNIVERSITAT D'ARIZONA, VA DONAR L'EXCLUSIVA DE LA DIMISSIÓ DE L'ENVIAT ESPECIAL DE TRUMP A UCRAÏNA

explicant històries d'importància nacional i responsabilitzant-ne els gestors i els companys d'estudis. *The Michigan Daily*, per exemple, publicació dels estudiants de la Universitat de Michigan, va destapar un brot arran d'una festa en un campus de dones pocs dies després que s'imposés l'ordre de quedar-se a casa. I a la Universitat d'Indiana, *The Indiana Daily Student* va parlar amb conductors d'Uber que haurien recollit estudiants que entraven i sortien dels campus durant la quarantena.

Les publicacions estudiantils també han destapat notícies que han tingut impacte

estatal, com ara la dimissió de Kurt Volker, l'enviat especial de Donald Trump a Ucraïna. *The State Press*, de la Universitat d'Arizona, va donar l'exclusiva i *The New York Times* fins i tot va dedicar un article al jove de vint anys que la va aconseguir.

Als EUA, la crisi del periodisme local, que ha obligat a tancar més de 1.800 publicacions des de 2004, ha deixat el mitjà de les universitats com a única publicació de moltes ciutats, el que ha representat un gran repte però a la vegada la seva consolidació.

PANORAMA DIFERENT

A Espanya, on el panorama és ben diferent, tot i que no hi ha una llarga tradició d'aquest tipus de publicacions, comencen a aparèixer experiències destacables. El cas més significatiu és el *Diari de Barcelona*, vinculat a la Universitat Pompeu Fabra, que va (re)aparèixer el 30 d'abril de 2020, en plena pandèmia i després d'un període de gestació de nou mesos. El més destacat del projecte del *Diari de Barcelona* —durant

anys el rotatiu més antic d'Europa en actiu— és que funciona com una redacció a l'ús, amb rutines professionals i activitat 24/7. “És una publicació amb vocació generalista, no es tracta del diari de la UPE, sinó d'una generació de joves que impregna la seva mirada als temes que els interpel·len, des de les noves formes d'amor fins a la problemàtica del canvi climàtic, passant pel feminisme, els desnonaments o la pandèmia”, explica Andrés G. Nandín Comes, un dels quatre coordinadors del projecte.

El *Diari de Barcelona* s'articula al pla d'estudis del grau de Periodisme a través del Treball final de grau i de l'assignatura Taller Integrat de Periodisme, de manera que els estudiants de tercer i quart són els principals proveïdors de contingut. També hi participen estudiants d'altres estudis i assignatures, especialment de Comunicació Audiovisual, ja que es tracta d'una publicació multimèdia. Durant el curs actual, gairebé una trentena d'estudiants han estat vinculats al projecte.

DINÀMIQUES PRÒPIES

El *Diari de Barcelona* va batre el rècord d'audiència el mes de gener amb 62.660 usuaris únics i 91.800 pàgines vistes amb la publicació de la notícia d'una educadora afligida per haver quedat atrapada per la neu a la carretera el dia en què se celebraven les oposicions que feia anys que preparava. Més enllà dels clics, les

Alvarro Carretón, redactor en cap de *DobleCheck*, amb diferents redactors que participen al Consell de Redacció d'aquesta publicació de la UIC.

informacions d'aquesta capçalera, com les de qualsevol altre mitjà, han fet rectificar decisions polítiques i/o empresarials. L'estudiant Lorena Sopena, per exemple, va fotografiar el desnonament d'una família amb tres menors a Ciutat Meridiana en plena nit. La pressió ciutadana i la força de les imatges van fer rectificar el banc BBVA, que va retornar les claus del pis.

EL DIARI DE BARCELONA, ARA VINCULAT A LA UPF, S'ALIMENTA, SOBRETOT, DEL CONTINGUT D'ALUMNES DE TERCER I QUART CURS DE PERIODISME

Els estudiants agraeixen la possibilitat de fer un Treball final de grau eminentment pràctic. "He cursat una doble llicenciatura en Humanitats i Periodisme, i ja vaig aprofundir en un tema per al TFG del grau d'Humanitats", explica Amàlia García, estudiant de quart de Periodisme. "Al *Diari de Barcelona* he aqafat pràctica a l'hora de

cercar i escriure notícies, tenir confiança en mi mateixa i he fet els primers contactes amb fonts. Tot això m'ha donat una professionalitat que ara traslado a les pràctiques a l'agència EFE", afegeix.

A Catalunya, universitats com la UIC, la UOC i la UAB tenen mitjans digitals fets per estudiants de les facultats de Comunicació. La última a afegir-se ha estat la Uvic amb la creació aquest abril d'un mitjà elaborat per estudiants com és *Insights*.

En tots els casos, l'objectiu d'aquestes capçaleres universitàries és posar en pràctica els coneixements adquirits durant la carrera perquè els estudiants es familiaritzin amb les rutines professionals. *DobleCheck*, de la UIC, amb quatre anys de rodatge, és el projecte més longeu.

"El mitjà té unes dinàmiques pròpies i neix amb vocació generalista. El redactor en cap, de fet, no és un professor de la facultat, sinó un periodista contractat per a aquesta tasca. D'aquesta manera volem fugir del fet que la publicació sigui un aparador dels treballs dels estudiants", explica Santiago Justel, coordinador del grau en Periodisme de la UIC.

"En total, aquest trimestre hauran passat una quinzena d'estudiants. Les dinàmiques que perseguim són les pròpies d'una redacció periodística. El consell de redacció es reuneix cada dues setmanes i els temes que treballen van més enllà de la universitat", afegeix.

ESPAI D'INNOVACIÓ

Els mitjans de les universitats també són un espai d'innovació, un espai per provar nous formats i experimentar amb noves narratives. En aquest sentit, Pilar Martínez

Costa, una de les responsables de Ràdio Universitat de Navarra, ho té clar. “La

periodistes que mai han estat dins d’una redacció”, afegeix.

comencessin les classes a la Universitat de Missouri aquest curs, Eli Hoff, responsable del diari estudiantil, va rebre una informació: un membre de la fraternitat havia donat positiu per coronavirus.

LA UAB, LA UPF, LA UIC, LA UOC I LA UVIC JA TENEN MITJANS DIGITALS FETS PER ESTUDIANTS DE LES FACULTATS DE COMUNICACIÓ

nostra intenció no és competir amb les ràdios generalistes, sinó tenir una eina, la ràdio, al servei de la docència. Volem que sigui un espai on els estudiants traspassin les normes establertes i canalitzin el seu interès per la innovació i provar coses diferents”, afirma.

Ràdio Universitat de Navarra, en funcionament des de 1999, forma part de l’Associació de Ràdios Universitàries d’Espanya integrada per vint-i-sis estacions radiofòniques universitàries que emeten des de vint-i-nou universitats, tant públiques com privades.

Més enllà de l’experimentació, els mitjans estudiantils també són espais per agafar autonomia. “El lideratge en la proposta de temes i la capacitat de treball són habilitats imprescindibles per a qualsevol periodista freelance”, explica Ana Isabel Bernal Triviño, responsable del mitjà estudiantil *4journalism*, vinculat a la UOC. “L’estudiant que s’implica en el projecte té un portafolis on mostrar la feina feta, es familiaritza amb un gestor de continguts professional i amb eines com Altavist i Teams de Microsoft. És com treballen molts dels

De cara al futur, els responsables d’aquest tipus de publicacions persegueixen la consolidació dels respectius projectes.

“Voldríem esdevenir un mitjà de referència per als joves, seguir cobrint temes amb rigor i professionalitat, a més de ser una publicació on els millors periodistes co-

Hoff, de dinou anys, va investigar el cas i va informar de la notícia a *The Maneater*, la publicació del campus, Però els responsables de la universitat ho neguen, mentre que la publicació universitària no només hi afegeix proves de dues hospitalitzacions per Covid-19, sinó que assegura que la

universitat ha donat instruccions a tot el personal de “donar suport públicament” a totes les decisions del centre.

AQUESTS MITJANS TAMBÉ S’HAN CONVERTIT EN UN ESPAI D’INNOVACIÓ PER EXPERIMENTAR AMB NOUS FORMATS I NOVES NARRATIVES

mencin a fer-se un nom”, afirma Nandín Comes des del *Diari de Barcelona*.

“Som conscients que tenim molt de recorregut per endavant i el que ara perseguim és una integració del mitjà dins del grau més transversal. També treballem per aconseguir més impacte dins de la comunitat universitària, tant a nivell de visibilitat com d’estudiants disposats a participar-hi”, afegeix Justel des de *Doble Check*.

Una altra àrea en què les publicacions universitàries dels Estats Units han destacat tradicionalment són els esports, especialment en l’atletisme i el futbol, al voltant dels quals hi ha tota una indústria regional. Durant la pandèmia, els positius dels esportistes i els seus entrenadors, amb la repercussió que en tenen a l’hora de reemprendre o aturar les competicions, han estat notícies importants en les quals els mitjans estudiantils han tingut un paper rellevant. Ç

CONFLICTES D’INTERÈS

Mentre tot això passa a casa nostra, als Estats Units segueixen amb uns mitjans universitaris molt més madurs. Abans que

Més informació a:

www.diaridebarcelona.cat › *Diari de Barcelona*, elaborat des de la UPF

www.doblecheckuic.es › *Doble Check*, elaborat des de la UIC

<http://4journalism.uoc.edu> › *4journalism*, elaborat des de la UOC

<https://campusmedia.uab.cat> › *Campus Mèdia*, elaborat des de la UAB

<http://www.insights.cat> › *Insights*, elaborat des de la UVic

INTRIGUES AL VATICÀ

Les dificultats per informar des del centre neuràlgic de l'Església catòlica

TEXT VICENÇ LOZANO

El Vaticà és tradicionalment un estat ple d'intrigues, secrets i manca de transparència. Foto: Alamy

El Vaticà és un lloc on el secretisme i l'opacitat estan a l'ordre del dia. Al llibre *Intrigues i poder al Vaticà* (Pòrtic, 2021), Vicenç Lozano, periodista i historiador que ha treballat com a corresponsal de TV3 a Roma, analitza, amb nombroses anècdotes, la complexitat i les dificultats a l'hora d'informar sobre el que passa a dins del murs vaticans. En aquestes pàgines, reproduïm extractes del tercer capítol (“Que difícil és fer aquí de periodista”) d'un llibre que s'endinsa en les claus del poder de l'Església catòlica.

—Aquí tenim el Papa, els cardenals, bisbes, funcionaris, jardiniers i guàrdies suïssos. Això és el Vaticà. Després hi ha periodistes, sí, però aquests s'han de quedar sempre fora. Aquí no volem gent regirant sota les catifes.

Aquestes paraules prou sinceres i contundents me les va dir un purpurat una tarda al seu luxós apartament del Palau Barberini, al bell mig dels jardins vaticans. Quan vaig requerir un aclariment, el cardenal no va perdre les bones formes. Amb una mirada de condescendència, va somriure i em va convidar a una copa d'un sublim armanyac que vaig paladejar tímidament mentre intentava refer-me.

—Vostè encara no ho té prou clar? No demani mai precisar o desentranyar una frase de les que diem els cardenals. La resposta sempre la trobarà on no hi ha paraules.

Quedava, doncs, prou evident. No calia tornar a insistir. Era imprescindible trencar-se el cervell per desxifrar i intuir. “Concretar” és un verb pràcticament inexistent a dins de la muralla. Els periodistes al Vaticà estem confinats a la Sala Stampa de la Santa Seu i treballem al palazzo de la Via Conciliazione, tocant a la plaça Pius XII, que és l'avantsala de la plaça de Sant

L'INTERIOR DEL VATICÀ ESTÀ RESERVAT ALS MITJANS OFICIALS I ALS QUE PORTEN ELS PERFILS DEL PAPA I LA SANTA SEU A LES XARXES

Pere. Els informadors de mitjans escrits hi passen molt temps, mentre que els de ràdio i televisió habitualment ens movem més per fora, buscant imatges i opinions per a les cròniques.

L'edifici on està ubicada la Sala Stampa, sota jurisdicció de la Santa Seu, està situat, però, en territori italià. L'interior del Vaticà, l'anomenat *intramurs*, només està reservat per als responsables dels mitjans

oficials: l'*Osservatore Romano*, Ràdio Vaticana i Televisió Vaticana, a més dels que tenen cura dels perfils oberts pel Papa i la Santa Seu a les xarxes socials. Intramurs vaticans, només hi pots entrar com a periodista per fer una entrevista puntual, seguir un acte concret quan ets seleccionat pels responsables de la Sala Stampa, i prou. Les autoritzacions arriben amb comptagotes i són burocràticament complexes; només s'aconsegueixen quan

COSTA ANYS I MOLT D'ESFORÇ FER-SE UNA COMPOSICIÓ APROXIMADA DE L'ORGANIGRAMA DE DEPARTAMENTS I INSTITUCIONS DE LA SANTA SEU

algú de dins té la intenció de concedir uns minuts d'entrevista.

Les regles per als periodistes sempre han estat molt estrictes. Encara ara ho són, però amb l'arribada del portaveu Federico Lombardi i els seus successors tot plegat es va convertir en molt menys estressant i més relaxat. Recordo, a l'època de Joan Pau II, com un bon amic fotoperiodista, que estava acreditat per l'agència ANSA per fer fotografies molt a prop del Papa polonès, va ser amenaçat per la rígida

senyora Wik, un personatge de caràcter eixut i intolerant, responsable de l'equip del portaveu Navarro-Valls per als operadors de càmera

i els fotògrafs dels mitjans.

Resulta que el xicot portava una arracada a una orella, i aquella dona, d'origen suís, temuda per tots els informadors al Vaticà, no va parar fins que el va obligar a treure-se-la. No era gens amiga de frivolitats. Sempre calia anar amb americana i corbata, situar-se al lloc just, obeir els funcionaris de la Sala Stampa sense posar res en qüestió. Un cop, durant una

cerimònia de beatificació, aquesta senyora, que els periodistes gràfics descrivien com la “Dama de ferro del Vaticà”, es va fixar que a la posició que ens havien assignat a l'equip de tv3, situada a l'anomenat Braç de Carlemany (a sobre de la columnata de Bernini de la plaça de Sant Pere), estàvem rodant, durant uns minuts, unes imatges que no eren de l'acte solemne de la plaça. Volíem uns plans dels jardins vaticans des d'aquella posició privilegiada,

que ens servien per parlar algun dia de qualsevol afer intern. L'esbrancada de la senyora Wik va ser terrible, perquè segons les normes

només es podia gravar la cerimònia de la plaça, i va cridar uns gendarmes vaticans que, amb una actitud gens amical, ens van voler prendre la cinta i la càmera. Al final vaig resoldre l'altercat amb paciència i diplomàcia, sense crits, però també implorant-los-ho i apel·lant a la seva “immensa magnanimitat”.

L'ORGANIGRAMA ÉS UN LABERINT

—El dia que creguis entendre com funciona la nostra organització probablement tindràs una sorpresa. Et faràs un embolic i tornaràs a la casella de sortida.

Aquesta va ser fa uns anys la sentència d'un alt responsable d'un dicasteri, que va afegir cofoi:

—Qui va dissenyar l'organigrama, de fet va crear un laberint en el qual tots, fora i dins de la Santa Seu, ens trobem atrapats.

La complexitat de l'organització vaticana cal atribuir-la sobretot al fet que té unes dimensions més colossals que les columnes de la Basílica de Sant Pere. Costa anys i molt d'esforç fer-se una composició aproximada de l'organigrama de departaments i institucions que funcionen a la Santa Seu. L'empresa més difícil és conèixer l'univers canviant de noms i càrrecs que omplen l'organigrama, saber amb

RADIOGRAFIA D'UN ESTAT DIFERENT

Al llarg de les més de quatre-centes pàgines i dels seus vint-i-quatre capítols, *Intrigues i poder al Vaticà*, de Vicenç Lozano, parla amb un llenguatge amè i amb nombroses anècdotes del que passa a l'estat més petit del món. Al llibre, en què apareixen personatges como Giulio Andreotti, Paloma Gómez Borrero, Lech Walesa o Lluís Martínez Sistach, entre altres, s'aborden temes controvertits com l'informe secret de Vatileaks, els complots de la ultradreta contra el papa Bergoglio o els escàndols de pederàstia. El llibre es complementa, com a annex, amb una entrevista a Jordi Bertomeu, un dels homes clau del papa Francesc.

precisió qui és qui i quines són les seves competències, i encara costa més saber el que realment fa; sovint creus que estàs davant de la persona adequada i responsable d'un afer i al cap d'uns minuts t'adones que no és així. Tot plegat és un puzzle, i quan creus que el tens resolt sempre et trobes algunes peces que no encaixen, i fins i tot veus que en falten.

L'intent del papa Francesc de simplificar tota aquesta burocràcia, per estalviar despeses inútils i aclarir aquest entramat impossible, suposarà anys d'esforços, i tinc dubtes que mai s'aconsegueixi del tot.

UNA VEGADA, UN CARDENAL ITALIÀ EM VA DIR A CAU D'ORELLA: "FIGLIO MIO, AQUÍ QUI VOL SABER MASSA ACABA SENSE SABER RES"

Arribes a pensar que els que fa més temps que són en aquest laberint se senten còmodes enmig de la confusió i fins i tot gaudeixen en veure com es desorienten

els més novells, encaparrats a comprendre el galimaties.

Una vegada, en un sopar al luxós restaurant Sibilla, situat al turó del Tívoli de Roma, un cardenal italià em va dir a cau d'orella una cosa que sempre he recordat. És el llenguatge enigmàtic, florentí al qual ens tenen acostumats:

—*Figlio mio*, aquí qui vol saber massa acaba sense saber res.

Saber massa implica moure's en la incommodat, en el risc de perdre contactes, amistats i fins i tot l'accés a moltes persones i activitats que es programen.

L'estratègia més adient per a un periodista, molts cops, és mostrar ingenuïtat. L'excel·lent vaticanista Marco Politi,

amb bons contactes i un constant esperit crític, en consonància amb el que cal que sigui el nostre ofici, sovint ha estat marginat pel poder vaticà. Sap massa, relaciona

massa coses, coneix noms, situacions i antecedents, i per a alguns és un personatge "molt perillós". Algunes vegades hem parlat d'això amb en Marco, i em quedo amb una frase que em va dir:

— Mou-te com si no hi fossis, para l'orella i no opinis davant de qui no vol sentir el que penses, o d'algú a qui li pot molestar. Nedar i guardar la roba, enlloc ha estat tan eficaç com al Vaticà.

UN PRIVILEGI PER A POC

La meua visió del periodisme i el fet de treballar durant més de trenta anys per a un mitjà públic com és TV3 i —com sempre he dit— que el meu sou el paguin tots els catalans, siguin o no creients, ha propiciat que jo tingui molt interioritzat que les meves informacions han de ser respectuoses sempre amb les qüestions de fe. Però també cal afegir que soc i vull ser periodista, i en cap cas he deixat d'informar sobre tot el que és noticable, per més cru que fos. Així ha estat sempre —sense més problemes— i així ha de ser.

Ara, Aquí, aliments de temporada

Sardines de proximitat

Pèsols de temporada

Descobreix els restaurants adherits al Menú de les Estacions, que ofereixen els productes de temporada a les seves cartes i menús.

Informa-te'n a:
alimentaciosostenible.barcelona/menuestacions

Barcelona
Capital Mundial
de l'Alimentació
Sostenible 2021

Les càmeres de televisió i els objectius apunten al balcó de la basílica de Sant Pere el 18 d'abril de 2005 després de l'elecció del papa Francesc. Foto: Alamy

Estem parlant d'informació molt sensible que sempre genera debat, però que, si es contrasten les opinions i es donen claus d'interpretació als telespectadors, els permet fer-se una composició de la realitat que espero que sigui sempre útil i la més objectiva possible. No sempre aquesta idea del periodisme com un servei és entesa per tothom. El poder vol portaveus, no periodistes.

Treballar al Vaticà, al marge de tot, és un gran privilegi reservat a pocs mortals. Cada cop que trepitjo aquelles catifes, camino per aquells passadissos i salons desmesurats, en soc plenament conscient. Quan parlem de Poder (així amb majúscules) hi ha pocs llocs al món que al llarg de la meua carrera m'hagin fet aquesta sensació, aquell pessigolleig que un sent a l'estómac quan es troba a la Casa Blanca, l'edifici del Pentàgon, la seu de la CIA a

Langley, l'interior del Kremlin... o a dins del Vaticà. És precisament –ja ho he dit, i a risc de ser pesat ho repeteixo– l'anàlisi d'aquest poder el que m'atrau més de la informació vaticana. Amb tot el respecte pel missatge doctrinal i pastoral, per a mi

SABER MASSA IMPLICA MOURE'S EN LA INCOMODITAT. L'ESTRATÈGIA MÉS ADIENT PER A UN PERIODISTA, MOLTS COPS, ÉS MOSTRAR INGENUÏTAT

com a periodista, el Vaticà és un centre d'enorme poder temporal, espiritual però també universal, secular, transversal i amb una indubtable influència que va molt més enllà dels 1.200 milions de catòlics que hi ha al món.

Sempre he dit que només hi ha tres personalitats que tenen la potestat de

ser rebudes sense problemes per tots els dirigents internacionals, sigui quina sigui la seva forma de govern i la ideologia que tinguin: el secretari general de les Nacions Unides, el president del Comitè Olímpic Internacional i el Papa de Roma. En resum, aquí, en aquest

llibre, recordant aquella frase que afirma que "aquí tot el que no és sagrat... és secret", parlo poc de teologia, de doctrina,

del que és sagrat. Intento endinsar-me en les claus del poder i desxifrar-ne-ne alguns episodis. M'interessa sobretot desxifrar el que és secret i es vol seguir mantenint com a tal. Ç

FAMÍLIA
TORRES

Desde 1870

MÉS ENLLÀ DE LA SOSTENIBILITAT

CINC GENERACIONS COM A PRODUCTORS DE VI ENS AJUDEN A TENIR PERSPECTIVA. CREIEM QUE ÉS NECESSÀRIA UNA NOVA MANERA D'ENTENDRE EL VI PER FER FRONT AL CANVI CLIMÀTIC. AMB AQUESTA VISIÓ HEM ACONSEGUIT ABAIXAR LA NOSTRA PETJADA DE CARBONI EN UN 30% ALhora QUE RECUPEREM VARIETATS DE RAÏM ANTIGUES I APOSTEM PER LA VITICULTURA ORGÀNICA. MÉS ENLLÀ DE LA SOSTENIBILITAT, EL NOSTRE LLEGAT ÉS TENIR CURA DE LA TERRA PER A LES FUTURES GENERACIONS.

Miquel A. Torres

 WINEinMODERATION
TRIA I COMPARTEIX I GUIDA
EL VI NOMÉS ES GAUDEIX AMB MODERACIÓ

INTERNATIONAL
WINERIES FOR
CLIMATE ACTION

IMAGINARIS ESTEREOTIPATS

La imatge del col·lectiu LGBTI a la telerealtat
i a la ficció televisiva espanyola segueix carregada d'estigmes

TEXT DAVID BENITO

Els gais, les lesbianes i els transsexuals cada cop tenen més acceptació en la societat, però encara hi ha un llarg camí fins a aconseguir la plena acceptació del col·lectiu LGBTI. Una mostra d'això és la representació d'aquestes persones en la telerealtat i en la ficció espanyola, que sovint reforça els estigmes que acostumen a acompanyar-los. Aquest article –considerat el millor reportatge del primer trimestre del *Report.cat*– analitza amb profunditat la presència televisiva carregada de prejudicis i d'estereotips.

L'actor Victor Palmero interpreta el paper d'una dona trans, Alba Recio, a la sèrie *La que se avecina*. Foto: Mediaset

Quin percentatge representa el col·lectiu LGBTI a la nostra societat? És impossible de saber, ara bé, segurament és superior al que està representat en la ficció espanyola. El 27 de gener, l'Observatori de la Diversitat en els Mitjans Audiovisuals donava a conèixer un informe anual segons el qual aquest col·lectiu tan sols representa un 6,2% dels personatges de les sèries i pel·lícules espanyoles.

I, a més, caldria veure quants d'aquests personatges representats són protagonistes en les respectives ficcions. També s'hi ha de destacar que la representació dels dife-

SEGONS UN INFORME, AQUEST COL·LECTIU NOMÉS REPRESENTA UN 6,2% DELS PERSONATGES DE SÈRIES I PEL·LÍCULES ESPANYOLES

rents membres del col·lectiu no es dona de la mateixa manera ni amb el mateix percentatge. Això ho veiem a partir de les conclusions presentades en aquest article, que provenen de l'adaptació d'un treball de fi de grau de l'autor i en què s'analitzen nou sèries còmiques televisives de l'estat espanyol, produïdes i emeses en els darrers deu anys, que contenen personatges del col·lectiu LGBTI com a protagonistes. En aquesta investigació s'han analitzat els estereotips més comuns als quals el col·lectiu es veu sotmès.

LA TELEVISIÓ, DETERMINANT

És indubtable que la televisió és actualment un dels mitjans de comunicació més influents en la configuració d'un imaginari col·lectiu i en la representació de determinats perfils existents en la societat. La "pantalla petita" ha estat sempre un mirall de la societat a través de les seves històries i personatges. Segons l'Analysis Group of Media Image (AGMI) —grup de recerca que es dedica a l'anàlisi del discurs televisiu—, aquest mitjà de comunicació "juga un rol determinant en la construcció del coneixement de la realitat social, i amb aquesta, de les realitats socials dels individus", a

conseqüència de l'elevat impacte dels seus discursos.

Per tot això, es fa necessari analitzar com aquest mitjà representa el col·lectiu LGBTI i com, a través d'aquestes representacions, el mitjà ha reforçat l'imaginari col·lectiu o ha perpetuat estereotips de discriminació negativa. En aquest sentit, Ruth Amossy, coordinadora del grup de recerca ADARR, de la Universitat de Tel Aviv —que estudia l'anàlisi del discurs, la retòrica i l'argumentació— i Anne Herschberg, que va ser coeditora en cap de la revista *Flaubert* —centrada en la investigació i en la

publicació d'articles d'anàlisi de la realitat— expliquen que "en la mesura que l'estereotip és plantejat com un procés de categorització i de

generalització, simplifica i defineix el que és real; i promou una visió distorsionada de l'altre que condueix a prejudicis".

ANORMALITAT INFORMATIVA

Segons Jordi Petit, escriptor català i activista LGBTI, els mitjans de comunicació han ajudat a normalitzar el moviment. L'augment de la visibilitat de persones amb diferents orientacions sexuals, durant les dues últimes dècades i amb tots els gèneres televisius, és innegable. Però, ho fan de manera positiva?

Aurora Labio, investigadora i professora a la facultat de Comunicació de la Uni-

LES LESBIANES ACOSTUMEN A SER MASCULINITZADES, PERÒ EN ALGUNES SÈRIES JA ES PODEN VEURE LESBIANES FEMENINES

versitat de Sevilla, apunta que en moltes de les notícies dels informatius que es refereixen a l'homosexualitat, aquesta és abordada "com un tret anormal que per si mateix constitueix el nucli de la notícia". L'autora insisteix que, molts cops, en la

pràctica periodística trobem informacions que responen a criteris estereotipats i que destaquen l'orientació sexual, fora de l'"heteronormativa", com un element diferencial.

En aquesta mateixa línia, Juan Vicente Aliaga, professor de Teoria de l'Art modern i Contemporani a la Universitat Politècnica de València, especialitzat en els estudis feministes, de gènere i *queer*, assenyalava que els reportatges, almenys fins a final de la dècada dels noranta, presentava el dia de l'Orgull Gai com una celebració ludicofestiva sense caràcter reivindicatiu.

L'AUDIÈNCIA DELS DOCUDRAMES

Els docudrames apareixen a final del segle XX i a principi del XXI com un autèntic fenomen sociològic. En aquest gènere televisiu, han tingut lloc alguna de les primeres aparicions del col·lectiu LGBTI. Per exemple, l'any 2003, Raquel Morillas i Noemí Ungría es van declarar parella després de passar pel popular programa *Gran Hermano*. Davant de l'impacte mediàtic que va suposar aquesta declaració, Telecinco va decidir introduir una persona transsexual, Nicky, en l'edició següent. El programa va convertir la situació en un joc, ja que ho havia de revelar a mesura que el concurs evolucionava.

A partir de llavors, la presència del col·lectiu LGBTI ha anat augmentant en tota mena de programes de telerealtà. Segons Jesús Generelo, escriptor, realitzador i activista LGBTI, l'"homosexualitat s'ha con-

vertit en protagonista de totes les tertúlies, ja sigui pels conflictes matrimonials dels uns o per la suposada homosexualitat dels altres".

En aquest sentit, el tractament dels continguts sobre el col·lectiu perpetuen molts dels estereotips. Algunes cadenes de televisió recorren a la presència d'un homosexual per exacerbar l'audiència,

Eduardo Casanova interpretava el personatge de Fidel Martínez a la serie *Aída*. Foto: Mediaset

encara que Generelo també indica que pot tractar-se d'un procés d'adaptació dels mitjans a una societat plural, on "hi ha diferents maneres d'interpretar la sexualitat". Aquest fet també el trobem als concursos com *Operación Triunfo*. En la passada edició, hi va haver diversos comentaris homòfobs i plens de "micromasclismes".

FALS RETRAT EN LA COMÈDIA

El col·lectiu LGTBI s'ha vist perjudicat en diferents estrats al llarg de la història. I això, irremeiablement, acaba traslladant-se a la representació televisiva i, més concretament, en el gènere còmic. La presència d'aquest col·lectiu en la "pantalla petita" ha augmentat en els últims anys.

Això no obstant, tal com apunta la periodista Laura Real, autora del treball *La representación de la homosexualidad en series de televisión del nuevo milenio* (Universitat de Sevilla), no només es tracta de la quantitat, sinó també de la qualitat de la representació; una representació basada en

estereotips que apunten a l'estigmatització de tot el col·lectiu.

Pel que fa a l'arquetip dels personatges gais, aquests perpetuen l'estereotip de persona efeminada que manté relacions promíscues en què preval la passió enfront de l'amor. A més, aquestes persones solen exercir oficis o professions estretament vinculades al món femení normatiu lligat a la bellesa o a la moda. Precisament, en el cas de Fidel Martínez o Toni Colmenero, de la sèrie *Aída*, es demostra que, tot i tenir uns estudis vinculats a altres camps, els seus interessos laborals s'acaben decantant per aquest món femení abans esmentat.

Dos personatges que evidencien, clarament, el retrat del personatge gai ja identificat per María del Mar Ramírez, professora de la Universitat de Sevilla i membre de l'equip d'investigació de la imatge i la cultura visual en l'àmbit de la comunicació (EIKON). És a dir, la representació d'una homosexualitat "hiperfeminitzada". Un altre exemple són els dos personatges

gais de la comèdia *La que se avecina*: Silvio Ramírez i Fabio Sabatini, que també pateixen aquesta "hiperfeminització".

PROMISCUÏTAT I "HIPERFEMINITZACIÓ"

Ara bé, tot i que se segueix identificant una forta tendència a relacionar, directament, l'homosexualitat i la promiscuïtat, sembla haver desaparegut l'estigma de vincular-lo, a més, amb una major exposició a les malalties de transmissió sexual. Aquest vincle s'havia reforçat, en l'imaginari col·lectiu, durant molts anys. No obstant això, la desaparició de l'estigmatització no ha vingut acompanyada d'un reforç positiu. És a dir, s'ha passat de relacionar el col·lectiu gai amb la SIDA i altres malalties d'aquest tipus, a ni tan sols, esmentar aquesta característica, ometent la imatge de relacions sexuals segures (promíscues o no) de manera explícita.

Alguns personatges, encara que minoritaris, s'aparten dels estereotips de la promiscuïtat i de la "hiperfeminització",

com és el cas de Chema Gil (*Con el culo al aire*) i Ernesto Escribano (*Doctor Mateo*). Tanmateix, tots dos segueixen sent representats des del prisma d'altres clixés, com el sofriment, d'alguna manera o altra, per causa de l'orientació sexual.

La trama general dels personatges gais en les comèdies espanyoles gira, generalment, al voltant de la sexualitat, que és presentada com una font constant de conflicte emocional intern, així com, moltes vegades, de conflicte social extern. En l'últim cas, per exemple, s'identifica que tots els personatges gais reben comentaris despectius i vexacions sobre la seva orientació sexual per part de familiars o amics. En aquest sentit, resulta destacable esmentar que els protagonistes no expressen la disconformitat cap als insults o cap a les discriminacions i la relació amb el seu cercle familiar o d'amistat no varien i interioritzen, doncs, que aquests comentaris formen part de la seva orientació.

UN ARQUETIP QUE EVOLUCIONA

També l'arquetip de les lesbianes ha sofert una evolució. Encara s'identifiquen personatges que subscriuen la descripció de lesbianes normativament masculinitzades, tant en les seves actituds, la manera de vestir i les aficions. Un exemple és la

NO HI HA PERSONATGES CASATS AMB ALGÚ DEL MATEIX SEXE. LA REPRESENTACIÓ DEL MATRIMONI ESTÀ "HETERONORMATIVIZADA"

Reyes (*La que se acerca*), una dona que compleix amb el clixé de la lesbiana *butch*: vesteix amb peces normativament estipulades en homes, com camises de quadres, armilles i pantalons; té aficions vinculades al món masculí, com el futbol, les motos i la cervesa; i els seus moviments corporals són més rígids, a més de tenir una veu més greu i ser més brusca.

Amb tot, el seu cas no és generalitzable, ni marca la tendència central, ja que també

es troben representacions de lesbianes femenines com Lidia San José (*Paquita Salas*) o Carol (*Pelotas*).

Tot i haver trencat, en part, amb l'estereotip, aquests personatges apareixen vinculats a altres estigmes, ara vinculats al fet de ser dones i no a conseqüència de l'orientació sexual. Aquesta tendència es veu reflectida, per exemple, en els casos de Dolores Ocaña (*Allí abajo*), la ja esmentada

ELS PERSONATGES TRANS ES LIMITEN A PERSONATGES FEMENINS CARACTERITZATS AMB GESTOS MASCULINS I TONS DE VEU MÉS GREUS

Reyes (*La que se acerca*), Noemí Argüelles i Lidia San José (*Paquita Salas*). Totes elles tenen una situació laboral relacionada amb l'estereotipat món femení, ja que es dediquen a professions vinculades a la cura de les persones, a la venda de productes de bellesa, al cinema i el teatre, etc. A més, cap d'aquests personatges femenins ocupa un càrrec de gran responsabilitat.

Pel que fa a la bisexualitat, la representació s'identifica, exclusivament, a través de personatges femenins. Totes elles adultes, entre els trenta i els seixanta anys. A més, la majoria té una situació laboral indeterminada i els seus únics recursos econòmics provenen de les exparelles masculines heterosexuales, com és el cas d'Araceli Mardariaga (*La que se acerca*). En aquest sentit, cal assenyalar que no hi ha personatges casats o anteriorment casats amb una persona del mateix sexe, de manera que la representació del matrimoni està "heteronormativizada".

TRANS ESTIGMATITZADES

Respecte als personatges trans, de nou la representació es limita als personatges femenins. No s'identifica cap home com a trans. Com indica Soledad Hurtado,

educadora social i experta en estudis de gènere, les dones trans apareixen sota l'estigma de no ser com elles es defineixen. És a dir, no són considerades "veritables dones". Dins el relat, aquesta consideració queda reflectida en les constants humiliacions, insults i referències explícites al sexe biològic que reben aquests personatges. Personatges que, cal assenyalar, no són tractats d'acord amb la seva identitat i/o expressió de gènere.

A més, per fer més ostensible que es tracta de dones trans, els personatges són caracteritzats amb gestos masculins, ri-

gidesa en els moviments, tons de veu més greus, etc. Físicament, també presenten trets clarament masculins, com esquena ampla, altures per sobre de la mitjana de les dones, etc. De fet, no existeix una representació fidedigna de les persones trans, ja que són interpretats per persones cisgènere —que s'identifiquen amb el gènere amb què han nascut—, com el cas de l'Alba Recio (*La que se acerca*), que és interpretada per un actor, Víctor Palmero.

Precisament, en el terreny del físic, es tendeix a presentar la transsexualitat com una cosa purament genital, ja que l'interès de la resta de personatges es concentra a saber si existeix, o no, una operació que "completi" la transició de les persones trans. Aquest interès es tradueix en relacions socials conflictives motivades per la identitat i/o expressió de gènere dels personatges. En la mateixa línia, tampoc no es fa una diferenciació clara de les persones transsexuals de les transgènere.

Amb tot això, tot i que la televisió, com diu Jordi Petit, hagi visibilitzat el moviment LGTBI, cal ser conscient que aquesta marca la construcció de les identitats socials dels individus. Per tant, la televisió espanyola té una seriosa responsabilitat si vol que les noves generacions de població se sentin representades i creixin lliures d'estigmes. Ç

L'HUMOR CORROSIU DE LA REPÚBLICA

Es compleixen noranta anys del naixement d'*El Be Negre*,
l'exitós setmanari humorístic dels anys trenta

TEXT JOSEP MARIA FIGUERES
IMATGES ARCA (BIBLIOTECA NACIONAL DE CATALUNYA)

Si hi ha una revista política de to humorístic i de categoria intel·lectual indiscutible de les moltes dels anys trenta, i que esdevé encara avui remarcable pel mèrit social i l'interès periodístic, no hi ha dubte que és *El Be Negre*. Era una capçalera molt llegida i valorada, i alhora criticada pels adversaris pel seu to àcid i crític. El ressò d'aquest setmanari perdura gràcies al facsímil, a la digitalització als webs de premsa històrica de Madrid i Barcelona, però també pels diversos estudis que la configuren com una tribuna de referència d'un humor polític ben elaborat i lliure.

Els anys trenta del segle XX estan considerats els anys d'or de la premsa catalana. L'embranchada de la Renaixença produeix, gràcies a la llibertat d'impresma –tot i les limitacions de censura i les prohibicions– un esclat de noves capçaleres. La diversificació professional, el creixement urbà, les noves professions terciàries i la creixent alfabetització fa que dibuixants, caricaturistes, corresponents, redactors, columnistes i escriptors puguin tenir un públic fidel per la qualitat formal del producte i l'excel·lència del contingut

En la premsa humorística del primer terç del segle XX apareix l'especialització. Així, hi ha setmanaris d'humor temàtics en esport –*Xut!*–, erotisme –*Papitu*– o de to polític, i exitosos. *La Campana de Gràcia*, *L'Esquella de la Torratxa* o *L'Estevet* són els dominants. La majoria d'aquestes publicacions són republicanes i liberals, obertes i anticlericals. La Segona República, doncs, és el marc ideal per a la premsa crítica. Un espai de llibertat amb la derogació de la Llei de Jurisdiccions, que passava el control dels continguts periodístics dels jutges

ES PUBLICA ENTRE 1931 I 1936, UNS ANYS CONVULSOS QUE PROVOQUEN AMENACES A LA CAPÇALERA I UN ASSALT A LA IMPRESMA

als militars, esdevenint així art i part quan eren criticats. Amb aquests nous aires de

llibertat el periodisme es treu la cotilla que el constrenyia i pot respirar i publicar, i fer-ho amb plenitud.

En aquest context, *El Be Negre* és la tribuna més representativa del nou humor. Aquest setmanari s'editarà des del 23 de juny de 1931 fins al 15 de juliol del 1936 regularment, excepte les dues setmanes d'octubre del 1934 i els quatre mesos i mig durant el Bienni negre, de setembre del 1935 a gener del 1936. El setmanari es

JOSEP MARIA PLANES VA CREAR UN EQUIP AMB JOSEP MARIA DE SAGARRA, EUGENI XAMMAR, JUST CABOT, PERE CALDERS I TÍSNER, ENTRE ALTRES

redacta en gran format, regularment amb quatre pàgines, excepte quan treu números especials.

I s'edita sempre amb imatges i abundoses notes, articles i textos irònics en una exuberant exhibició de talent humorístic. Tot amarat d'un enginy i una creativitat que fa les delícies, encara avui, dels lectors que se'n riuen del mort i de qui el vetlla, d'un caràcter sempre foteta i dispostat a la brometa i a qüestionar-ho tot. El títol que adopta és tota una declaració d'intencions, ja que recull la

frase feta “I un be negre!”, usual de rèplica i d'incredulitat.

PERIODISTES DE PRESTIGI

Així doncs, des de l'aparició, s'imposa un humor corrosiu, tal com el defineix Josep Maria Huertas en un article a *Tele/eXprés*, el 1978, arran de la presentació de l'aparició del facsímil d'*El Be Negre*. Un humor que va comptar amb grans plomes.

Lluís Solà, estudiós de la premsa catalana, explica com diferents periodistes afins ideològicament, van ser cridats per Josep Maria Planes

i Màrius Gifreda, director i editor de la capçalera respectivament. Així van crear un dels equips més espurnejants del moment, amb noms de prestigi com Josep Maria de Sagarra, Jaume Passarell, Eugeni Xammar, Just Cabot, Rosend Llates, Manuel Amat, Àngel Farran, Joan Cortés... i dibuixants com Avel·lí Artís-Gener *Tísner*, Pere Calders, Valentí Castanys, Feliu Elias *Apa* o Romà Bonet *Bon*.

Al llarg de 245 números que es van editar, el contingut va ser sorprenent, per la constància en la creativitat. Com escriuria Jordi Finestres a *Sàpiens*: “A la segona planta de l'Ateneu, els diumenges a la nit es confecciona una publicació que fa

sàtira del feixisme i de l'anarquisme, de l'Església i del radicalisme lerrouxista, del carlisme i de l'esquerra republicana, de l'alcalde Aiguader i del president Companys. Ningú no s'escaparà del comentari viu i desvergonyit”.

Els que feien *El Be Negre*, tot i procedir majoritàriament de *La Publicitat* i *Mirador* i tenir simpaties per Acció Catalana no es casaven amb ningú. Així, posaven a

EL FEIXISME, L'ANARQUISME, EL LERROUXISME, L'ESGLÉSIA, EL CARLISME I ELS REPUBLICANS VAN SER OBJECTIUS DE LA SEVA SÀTIRA DESVERGONYIDA

la picota personatges singulars, des de l'inefable Ramon Pociello Forradellas, president del Partit Republicà d'Ordre

de Catalunya, passant per Joan Pich i Pon, alcalde Barcelona, que encara avui fan somriure al públic per les divertides confusions i ocurrencies.

AMENACES I PICABARALLES

Les seccions d'*El Be Negre* eren diverses i començaven sovint amb el Be i un motiu irònic. Eren de literatura (“El Be...rnat Metge”), pintura (“El Be...lasques”), música (“El Be...thoven”), cinema (“El Be a les fosques”), etc. Cal remarcar les frases punyents de la portada que apareixen al costat de la

capçalera. Frases de l'estil d'“El Parlament encara no s'obre. És que sobra?”, sempre amb jocs de paraules i dobles sentits.

Perquè l'humor punyent i sovint corrosiu era la marca de la casa. “Un *Be negre* que fos blanc? Em sembla que no tindria cap gràcia”, admetia el periodista Josep Maria Cadena el 1972 a *Serra d'Or*.

Segons Lluís Solà, el tiratge d'*El Be Negre* era entre quinze i vint mil exemplars, tot i que arran de l'assalt a la capçalera s'indica que a la impremta hi havia cinc mil còpies. Sigui com sigui era un dels tiratges alts en la premsa setmanal barcelonina. I la tirada va lligada al seu ressò i a l'enuig dels dards que llançaven. El setmanari, igual que amb la FAI, també tenia picabaralles amb els escamots de les joventuts d'Esquerra. Els anònims i les amenaces sovintejaven a la redacció.

Davant d'això, la resposta era sempre irònica com els versos de la pàgina dos, en què amb la música d'un cuplet, nadala, caramella, etc. s'acompanyaven sempre amb lletres jocosos: *Els escamots d'en Dencàs / són gent delicada i fina, / porten porra sota el braç / i abric de gavardina, / els puja la mosca al nas / i posen pell de gallina. / Els escamots d'en Dencàs / són un cas com un cabàs.*

Un acudit resumeix amb eloqüència de la situació en què es trobava el setmanari: un be negre s'està al mig d'una cantonada mentre pels carrers pugen dos grups oposats. Per una part, els escamots en actitud violenta i per l'altra els faistes gens pacífics. El drama d'estar al bell mig i de criticar-ho tot.

L'ATAC D'ESTAT CATALÀ

Però, com explica Finestres al seu article, “no tothom acceptarà la broma de la mateixa manera. El setmanari viurà dures sancions, llargues èpoques de censura i més d'una agressió, com la dels escamots d'Estat Català, que el 1933 no dubten a assaltar i fer malbé la impremta on es produeix la revista. O els carlistes, que es volen endur Planes a “fer un tomb’ per Horta”.

En no tenir *El Be Negre* cap redacció, l'assalt d'Estat Català té lloc a la impremta.

Caricatura del 5 de desembre de 1934 on es veu les Corts de Madrid debatent sobre "el problema catalán".

EL DIALEG DELS LLEONS
—Això rejuveneix!
—M'he tret vint anys del damunt!

Premi Turístic Internacional

32^è Pica d'Estats

Prensa / Ràdio / TV / Internet

El Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida convoca el 32è Premi "Pica d'Estats", adreçat als autors de treballs periodístics, publicats en qualsevol suport i idioma, que tinguin com a prioritat la difusió turística de les comarques de Lleida.

45.000€
I 8 PREMIS

- **1 premi especial de 10.000€** al millor treball d'entre les 8 categories del guardó.
- **7 premis de 5.000€** per a cadascun dels guanyadors de les categories restants.

CATEGORIES

- **Prensa escrita.**
- **Ràdio.**
- **Televisió.**
- **Prensa especialitzada en viatges i turisme.**
- **Reportatge fotogràfic.**
- **Prensa internacional**, al millor treball publicat o emès a l'estranger.
- **Mitjans de comunicació local**, al qual podran optar tots els mitjans de les Terres de Lleida.
- **Internet:** portals informatius, reportatges, multimèdia interactius o d'altres formats digitals publicats a Internet o a les xarxes socials.

TERMINIS

- **Els treballs presentats han d'estar publicats i produïts**, entre el 19 d'octubre de 2019 i el 30 de setembre de 2021.
- **La butlleta d'inscripció i els treballs hauran de ser lliurats**, entre l'1 i el 31 d'octubre de 2021, ambdós inclosos.

PREMI INTERNACIONAL
DE PERIODISME TURÍSTIC

PREMIO INTERNACIONAL
DE PERIODISMO TURÍSTICO

PRIX INTERNATIONAL
DE JOURNALISME TOURISTIQUE

INTERNATIONAL AWARD
OF TOURIST JOURNALISM

www.aralleida.com/pica

Els fets són coneguts: es presenten a la impremta una trentena de membres dels escamots d'Estat Català, que operen sincronitzats i destrueixen planxes, s'enduen exemplars i amenacen la impremta amb calar-hi foc si continuen imprimint el periòdic. El dibuixant Francesc Fontanals, present als fets, recordava que entre els assaltants hi havia el fill de l'alcalde d'ERC, Jaume Aiguader, que va haver de declarar durant tres hores.

El judici acaba amb llibertat provisional sense fiança per al fill de l'alcalde, l'únic afectat i amb les turbulències posteriors no hi haurà més resolucions. El recurs a la violència, tradicional en la repressió al periodisme, havia estat usat profusament i palesava la incapacitat d'acceptar una sàtira constant. És el mateix que havia passat, el 25 de novembre del 1905, quan els oficials de la guarnició militar barcelonina van assaltar el diari *La Veu de Catalunya* i el setmanari *Cu-cut!*. O el que va passar a final del segle XIX amb diaris madrilenys com *El Globo* i *El Resumen*.

EL BE. — I ara, fes broma.

Caricatura on un be negre és objectiu tant dels membres de la FAI com dels escamots.

EL SECRET DE L'ÈXIT

Malgrat aquell atac, el *Be Negre* segueix editant-se fins a l'esclat de la Guerra Civil. A partir de llavors, tot s'enfosqueix. Fins i tot el jove i inquiet periodista manresà Josep Maria Planes, director d'*El Be Negre*, és assassinat per membres radicals de la Federació Anarquista Ibèrica (FAI) per les investigacions periodístiques a *La Publicitat*. El maten poques setmanes després d'haver tancat el setmanari humorístic.

A partir de llavors, aquell setmanari només passa a ser el record d'uns anys on es podia fer befa de tot i de tothom. Però,

DESPRÉS DE LA TRISTOR DE LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA, L'APARICIÓ D'EL BE NEGRE VA SUPOSAR UN XOC IMPRESSIONANT

com és que va tenir tant d'èxit? El 1979, en *Tísner*, explicava en una entrevista a

L'Hora que “la gent no estava acostumada a aquest tipus d'humor. La Dictadura de Primo de Rivera havia creat en la gent una tristor innata i l'aparició d'*El Be Negre* és un xoc impressionant: aquí radica part del seu èxit”. La capçalera, afegia, “neix sense una influència política”, però en realitat en va tenir, ja que va contribuir que la República fos vista com un govern normal que podia ser criticat fins al límit per la premsa, tot i que als polítics no els agradava.

L'octubre del 1978, va aparèixer un setmanari humorístic que recollia el títol i la capçalera i que estava dirigit per Rosa Massagué i que comptava amb noms com Joan de Sagarra o Ramon Barnils. Era un intent

d'apostar de nou per aquest humor tan característic, si bé ni el producte ni la

societat tenien res a veure amb aquella aventura dels anys trenta i el nou setmanari va acabar sent un fracàs empresarial i periodístic notable. Ç

Més informació a:

El Be Negre, Lluís Solà (Bruguera, 1967)

El Be Negre i els seus homes, Lluís Solà (Edhasa, 1977). 2 volums.

“Tísner”: *Les interioritats d'El Be Negre*, Avel·lí Artís-Gener (L'Aixernador, 1991)

Assalt a El Be Negre, Joan de Déu Domènech. *L'Avenç*, 414 (juliol-agost 2015), pàgines 26-37.

Set trets al periodisme català: l'execució de Josep Maria Planes, Jordi Finestres (*Sàpiens*, núm. 59, agost 2007)

Descobreix
l'experiència Espinaler

ESPINALER
— DESDE 1896 —

A young man with dark skin and short hair is looking directly at the camera. He is wearing a light-colored, vertically striped shirt. In his right hand, he holds a small, dark mobile phone with a cigarette in his mouth. The background is a solid, textured blue color.

DESERT, INTERNET I REVOLUCIÓ

Mali viu un complex enfrontament armat que ha transformat el país i que condiciona la feina dels professionals de la informació

TEXT ALBERT LLADÓ ROMERO

El periodisme que té lloc a l'Àfrica sovint és un gran desconegut per a molts professionals de la informació occidentals. Quedà massa lluny. En molts països, com Mali, el setè país més extens del continent, la convulsa situació política condiciona l'exercici de la professió. En aquest estat, situat al cor de l'Àfrica occidental, la premsa pateix nombrosos problemes, sobretot des de la intervenció militar de tropes franceses del 2013 amb l'objectiu d'aturar els combatents gihadistes. I això passa enmig d'una revolució tecnològica que a poc a poc, gràcies als sectors més joves de la població, està condicionant el poder.

El 20 d'abril, el Tribunal Suprem de Mali va arxivar una causa per suposat complot que buscava desestabilitzar el Govern del país, una junta militar de transició que es va instal·lar al poder després del cop d'Estat d'agost de 2020. El procés judicial, pel qual cinc dels acusats ja feia quatre mesos que eren a la presó, apuntava a l'exprimer ministre, Boubou Cissé, de ser darrere del pla per minar les autoritats de Bamako. També assenyalava Youssouf Mohamed Bathily, un cèlebre locutor radiofònic conegut popularment com *Ras Bath*.

Dues setmanes abans de la desestimació del cas, experts independents de les Nacions Unides havien demanat l'alliberament dels detinguts, en particular de *Ras Bath* pel rol de periodista. En el mateix comunicat, denunciaven que les detencions s'havien produït fora de tot marc legal i que es tractava d'una causa arbitrària amb connotacions polítiques.

No és la primera vegada que *Ras Bath*, símbol d'una joventut maliana esgotada d'anys de conflicte armat, de falta de perspectives i de pobresa, es topa amb la justícia. El 2016, quan la seva popularitat creixia com l'escuma, el periodista va ser acusat d'incitar a la insurrecció a les files de l'Exèrcit. Va ser sota el règim democràtic d'Ibrahim Boubacar Keita (IBK), el president enderrocat l'agost passat, després de mesos de protestes provocades, en gran part per la corrupció i el mal govern, però

també pel fracàs a l'hora de fer front a la insurrecció de grups terroristes.

CONTEXT COMPLICAT

Mali viu sumit en una crisi major des de 2012, quan combatents gihadistes es van unir a una insurrecció de separatistes tuareg al nord del país per, posteriorment, segrestar el moviment i seguir avançant cap a la capital. La situació va portar França, antiga potència colonial, a intervenir militarment, el 2013, i a mantenir una operació que avui supera els cinc mil efectius.

Malgrat la signatura d'un acord de pau entre govern i rebels tuaregs, el 2015, l'activitat de grups terroristes vinculats a Al-

"UN PERIODISTA QUE BUSCA INFORMACIÓ POT SER FÀCILMENT ACUSAT D'ESPIA O DE COL·LABORADOR DE L'ENEMIG" Fatouma Harber, periodista i activista

Qaida i a l'Estat Islàmic, sobretot al centre del país, no ha parat de créixer des de 2017 i ha sotmès violentament les poblacions locals i s'ha enfrontat a les diverses forces armades presents al país.

Des de l'inici de l'actual govern, dos periodistes més han estat detinguts a Mali a banda de *Ras Bath*, en aquest cas per criticar la judicatura. D'acord amb

el portal especialitzat, Comitè per la Protecció dels Periodistes (CPJ, sigles en anglès), són les primeres detencions de llarga durada de periodistes registrades des que va començar el conflicte. Per contra, els casos de censura i d'assetjament davant informacions contràries als interessos del govern, sobretot en l'apartat militar, s'han succeït en els darrers anys.

"Des de 2012, la situació ha estat molt difícil per als periodistes. Les amenaces i la intimidació arriben de totes bandes. La llibertat d'expressió està restringida i un periodista que busca informació pot ser fàcilment acusat d'espia o de col·laborador de l'enemic", explica Fatouma Harber, periodista i activista resident a Tombouctou. El darrer Baròmetre dels Mitjans Africans per al país, de 2016, en secunda la seva visió. "Hi ha temes sensibles, com la crisi a les regions del nord, o certes qüestions

socials o religioses, que animen els periodistes a autocensurar-se i a restringir-ne l'acció", diu l'informe.

Aquest clima va deteriorar-se radicalment, el 2013, quan dos periodistes de Radio France International (RFI) van ser assassinats al nord del país. A la restricció de la llibertat d'expressió s'hi afegia així la de moviment. "Cal saber què dius i a qui,

però també en quin entorn et trobes, quin és el teu mitjà i quina imatge té”, detalla Harber, premi mundial de la llibertat de premsa 2018 per la UNESCO. Les dificultats també van arribar per l’hermetisme, per motius d’Estat, de les forces armades, i la poca interacció amb les forces estrangeres, en particular la francesa, que es comunica amb els corresponents.

SENSE EL GRAN CAPITAL

Bad news is good news? No necessàriament. “Les crisis poden beneficiar els mitjans. Es generen notícies, n’augmenta el consum. A Mali, no va ser el cas. Històricament, la premsa escrita no està gaire desenvolupada”, relata Alexis Kalambry, director durant més d’una dècada de *Les Echos*, principal diari econòmic del país. Si la poca quantitat de lectors, fruit del baix nivell d’alfabetització (un 35,5% segons

dades recents de la UNESCO) i de la tradició oral del país, en són causes estructurals, la situació del conflicte aporta un context més recent.

Però encara n’hi ha més, segons detalla Kalambry, vicepresident de l’Associació de periodistes de Mali. “Des del punt de vista de les empreses periodístiques, —explica— Mali presenta una especificitat. Hi ha molt pocs empresaris interessats en el

ELS PROJECTES PERIODÍSTICS SÓN DIFÍCILS D’IMPULSAR. DOS TERÇOS DEL TERRITORI SÓN EN PLE DESERT, AMB COMUNICACIONS PRECÀRIES

sector. Han estat sempre periodistes que s’han llançat amb projectes personals”. Això té coses bones, en canvi, també en limita la capacitat, sobretot en un país amb

dos terços de territori en ple desert, on les comunicacions i la logística són precàries.

Per tot això, molts projectes han desaparegut en la darrera dècada. El poc finançament privat, ja sigui a través d’inversió directa o de publicitat, també deixa espai a l’Estat per exercir un major control dels mitjans. Segons el Baròmetre dels Mitjans Africans, l’Estat és la principal font de finançament dels mitjans escrits, a través d’un sistema de subvencions opac i més aviat paupèrrim que acostuma a atorgar fons a mitjans afins.

L’arribada al poder de l’actual junta militar, que pilota una transició que ha de portar Mali a eleccions i a emprendre reformes que estabilitzin el centre del país i avancin la implementació

En pàgines anteriors, retrat de noi amb el seu petit transistor de ràdio a la ciutat de Segou, al centre de Mali. Foto: Paul Liebhardt (Alamy). Sobre aquestes línies, un grup de ciutadans malians al carrer mirant la Copa d’Àfrica. Foto: Jordi Camí (Alamy)

de l'acord de pau, no ha millorat la situació. "A l'estat no li interessa que hi hagi empreses periodístiques fortes. Ni a aquest govern ni als anteriors. Mali ha conegut altres règims militars, i el rebuig envers el sector no és gaire diferent", rememora Kalamby.

LA REVOLUCIÓ DIGITAL

Davant de la manca de múscul inversor i de les dificultats logístiques, Mali s'ha erigit en un país mediàticament divers. Els malians són un poble amb un debat públic ric i una societat civil implicada en l'actualitat del país, tal com ho recull el Baròmetre dels Mitjans Africans i ho corroboren les converses amb gairebé qualsevol taxista de Bamako. "Crec que la societat maliana està força ben informada", defensa Fatouma Harber. "A nivell local, les ràdios comunitàries tenen molta presència en la vida dels malians, tot i que sovint s'hi transmet un punt de vista molt tradicionalista", explica.

Com a resposta a això, al llindar entre el periodisme i la comunicació, l'arribada dels blocs i les plataformes com Face-

A NIVELL LOCAL, LES RÀDIOS COMUNITÀRIES TENEN MOLTA PRESENCIA, TOT I QUE SOVINT TRANSMETEN UN PUNT DE VISTA MOLT TRADICIONALISTA

book i Twitter ha transformat el paisatge mediàtic i social. "Els blogs permeten a les persones de zones en conflicte donar testimonis, però també interactuar amb les autoritats per aconseguir canvis per a la seva localitat", descriu Harber, que és coordinadora de la comunitat de bloguers Benbere, una plataforma que se serveix de les xarxes socials per arribar a les zones més remotes del país.

A banda de produir notícies que reflecteixin la realitat local i multicultural del país, Benbere també realitza tasques de verificació, a més d'organitzar debats i campanyes en defensa de drets i llibertats.

En una societat eminentment jove —prop d'un 67% té menys de 25 anys, segons dades del Banc Mundial—, procliu o nativa del món digital, l'impacte tecnològic ha estat revolucionari.

Des de l'altra banda de l'espectre, amb una trajectòria de tres dècades en el pe-

"LES XARXES SOCIALS I ELS MITJANS ALTERNATIUS HAN ESTAT DETERMINANTS EN LA MOBILITZACIÓ CONTRA EL RÈGIM" Alexis Kalamby, *Les Echos*

riodisme econòmic més ortodox, Alexis Kalamby posa aigua al vi. "Els mitjans digitals poden ser una solució perquè els costos són baixos i la xarxa d'Internet està prou desenvolupada. Amb tot, fins ara ha faltat model de negoci i, molts cops, una certa professionalitat. Ser periodista no és només escriure en un blog", critica.

UNA ALTRA PRIMAVERA FALLIDA

D'entre les mostres de l'esclat digital al país, n'hi ha una de ben recent: el cicle de protestes socials de la primera meitat de 2020 que va acabar amb el cop d'estat del 18 d'agost. "Els periodistes i bloguers hi van contribuir en gran mesura, exposant els fracassos, el mal govern i el nepotisme de les autoritats del moment. A través de les xarxes vam mantenir els malians informats en temps

real. Per una vegada, no va caldre recórrer a la premsa estrangera per saber què passava al país", relata Harber, orgullosa, en una crítica velada a la premsa maliana tradicional.

Kalamby la corrobora, alhora que fa un paral·lelisme amb les primaveres àrabs.

"Com al Magrib, el 2011, les xarxes socials i els mitjans alternatius han estat determinants en la mobilització contra el règim, en la

transmissió dels missatges de la protesta i, sobretot, en el fet que la gent s'informava i compartia punts de vista. L'obertura de pensament ha estat fonamental".

També com a les revolucions viscudes arreu del Magrib, però, l'horitzó cap a un canvi sustentat en la democràcia, els drets humans i el progrés social i econòmic, clam de milers contra l'antic règim, sembla avui llunyà, representat en la figura d'un govern militar de full de ruta incert. "Malauradament, el procés refundador que haurien pogut ser les protestes no es va canalitzar", lamenta Kalamby. "Va servir per fer caure el poder, però les demandes populars han quedat de banda", afegeix. Harber comparteix la frustració, tot i així, hi vol veure un contrapunt positiu per al futur. "Innegablement, els mitjans alternatius han canviat el terreny de joc. Ens hem de posicionar per seguir defensant la llibertat d'expressió dels malians", conclou. Ç

Més informació a:

<https://news.un.org/fr/story/2021/04/1093512> › Article del web ONU Info. Mali : des experts de l'ONU demandent l'abandon des poursuites contre un journaliste et ses coaccusés ainsi que leur libération.

<https://cpj.org/2020/12/two-journalists-detained-in-mali-for-weeks-over-criticism-of-judiciary> › Article del web del Comitè per la protecció dels periodistes. Two journalists detained in Mali for weeks over criticism of judiciary.

www.fes-mali.org/images/AMB-Mali_2016.pdf › Baròmetre dels Mitjans Africans

<https://benbere.org> › Comunitat de bloguers Benbere

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ MONTSERRAT ROIG

Posem a disposició fons i recursos documentals, productes i serveis especialitzats en comunicació i professió periodística:

OFERIM

ESPAI DE TREBALL, PRÉSTEC I RESERVA DE DOCUMENTS, CONSULTA PERSONALITZADA, I LLEGAT D'ARXIVS PERSONALS DE PERIODISTES

COMPARTIM

DIRECTORIS DE MITJANS, BORSES DE TREBALL, PREMIS, ... I UNA GUIA DE RECURSOS I BONES PRÀCTIQUES

ACCÉS

AL REPOSITORI DIGITAL I LES EXPOSICIONS VIRTUALS I FONS HISTÒRIC DIGITALITZAT

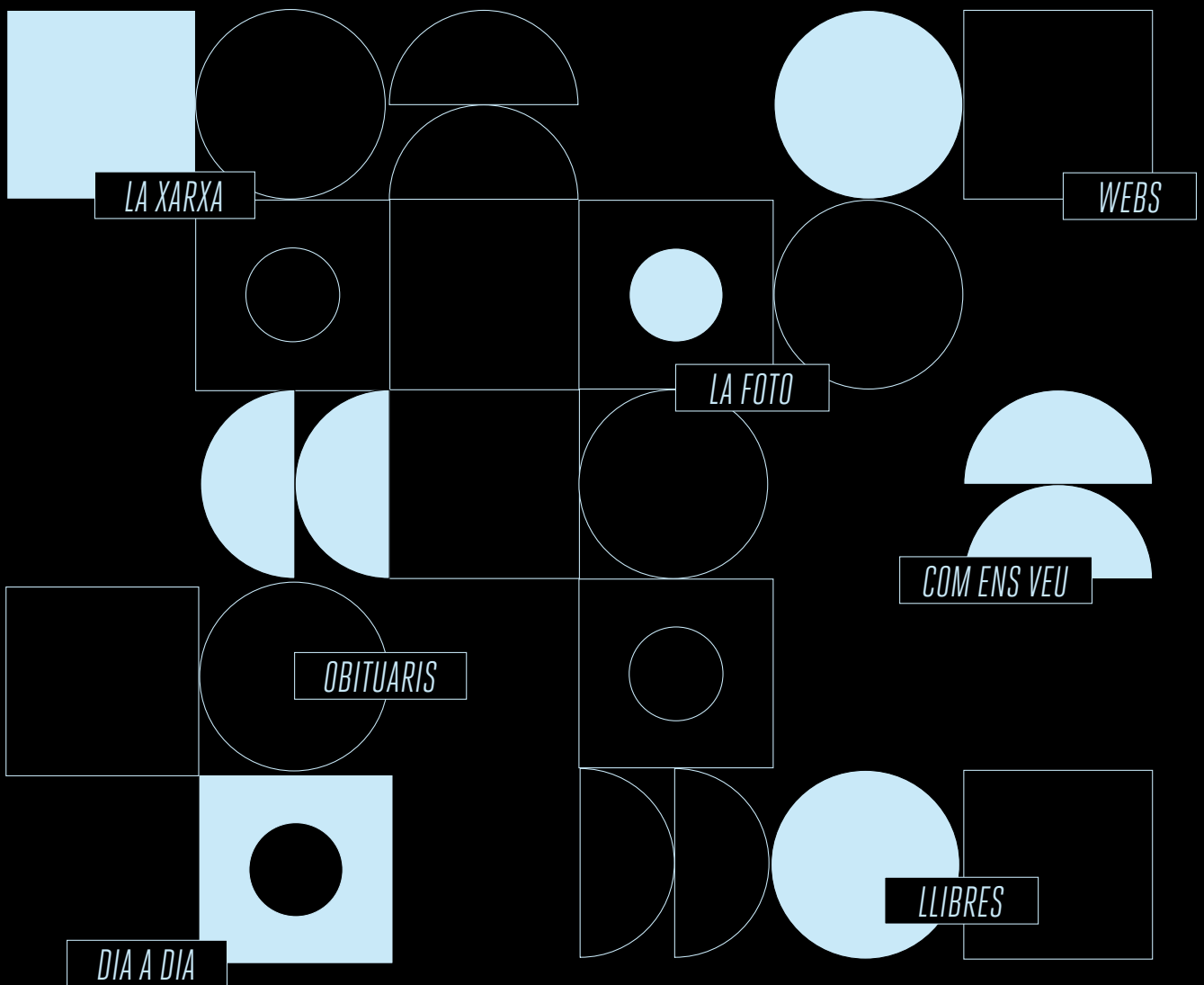

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

SECCIONS

RECOMANACIONS I NOTÍCIES AL VOLTANT DEL PERIODISME

ELS COMPTES DE LA PANDÈMIA

<https://civio.es/quien-cobra-la-obra/2021/03/23/cuatro-empresas-se-llevaron-uno-de-cada-diez-euros-adjudicados-de-emergencia-en-2020/>

Treball d'investigació sobre quines empreses es van beneficiar dels contractes d'emergència signats pel Govern central al principi de la pandèmia. Diu que quatre firmes es van emportar un de cada deu euros adjudicats. Amb pocs controls i sense transparència, es van adjudicar 16.589 contractes que sumaven 6.445 milions d'euros, amb els quals es van pagar, entre altres coses, mascaretes a preu d'or, piscines o pistoles Taser.

CENSURA AL FOTOPERIODISME

www.elconfidencialdigital.com/articulo/360-grados-periodismo-todos-puntos-vista/censura-fotoperiodismo-espanol-pandemia-apt-adultos/20201127111733190472.html

Fotoperiodistes com Gervasio Sánchez, Santi Palacios, Judith Prat, Sandra Balsells, Ricardo Garcia Vilanova, David Airob, Marcos Moreno i Ana Palacios exigeixen una reflexió social sobre el segrest informatiu —i especialment gràfic— viscut durant la pandèmia. Parlen de la comunicació infantil amb què s'ha fet front a la tragèdia.

SILENCIS I SOROLLS DEL 2020

www.media.cat/anuari/anuari-2020/

La retallada de drets i l'impacte real sobre la població migrant del Pla Tremall dels Mossos d'Esquadra, orientat a combatre la multireincidència delictiva, són alguns dels temes de l'any passat que analitza la desena edició d'aquest anuari, un clàssic del periodisme català inconformista

PEDERÀSTIA A L'ESGLÉSIA ESPANYOLA

<https://elpais.com/especiales/pederastia-en-la-iglesia-espanola/>

La primera base de dades periodística, recaptada i classificada exhaustivament, sobre abusos sexuals a menors que impliquen l'Església catòlica espanyola. D'entrada, recull més de 300 casos i més de 800 víctimes. Unes xifres que contrasten amb el silenci oficial.

LA PREMSA A HONG KONG

www.cjr.org/special_report/hong-kong-democracy-protests-press-freedom.php

Hong Kong ens cau geogràficament lluny, però el que li està passant a la premsa, directament afectada per la pressió política que la Xina efectua sobre l'antiga colònia britànica, és digne d'estudi. Aquest ampli reportatge de la Columbia Journalism Review fa un repàs de la situació.

LES FOSQUES MANIOBRES DEL GOVERN BRITÀNIC

www.opendemocracy.net/en/freedom-of-information/fleet-street-editors-demand-urgent-action-to-protect-freedom-of-information/

Una dotzena de directors i exdirectors de diaris —entre aquests el *Financial Times*, *The Guardian*, *Times* i *The Telegraph*— denuncien públicament que, des d'una unitat secreta anomenada Clearing House, que depèn del govern britànic, es veten reporters, es bloquegen peticions informatives i s'impedeix la divulgació d'algunes informacions.

EL TERTULIÀ DEL FUTUR?

<https://www.research.ibm.com/artificial-intelligence/project-debater/>

Vet aquí una màquina que pensa, que parla i que, probablement, aspira a ser un futur tertulià i comentarista. Es tracta del Project Debater, un desenvolupament d'IBM que, utilitzant la intel·ligència artificial, és capaç d'exposar arguments sobre un tema i de rebatre les opinions dels altres en un debat en directe.

THE UNCENSORED LIBRARY

<https://uncensoredlibrary.com/en/v/about-the-library>

Reporters sense Fronteres impulsa, dins del popular videojoc en línia Minecraft, una biblioteca virtual que recull dades, estudis i casos de periodisme censurat arreu del món. Els darrers apartats inclosos a

The Uncensored Library són sobre Brasil, Bielorrússia i la Covid.

HARVARD I EL KU KLUX KLAN

www.thecrimson.com/article/2021/3/25/harvard-klan-scrut/

Només és una foto antiga, però als Estats Units ha aixecat polseguera i l'han reproduïda importants mitjans. És de 1924 i s'hi veu una desena d'estudiants exhibint-se amb indumentàries del Ku Klux Klan en un lloc emblemàtic de la coneguda Universitat de Harvard. L'ha descoberta la publicació estudiantil Harvard Crimson i obre sospites sobre la presència, fins ara mai documentada, de l'organització supremacista a l'esmentada universitat.

PERIODISTES MORTS PER LA COVID

www.poynter.org/business-work/2021/the-journalists-and-colleagues-weve-lost-to-the-coronavirus/

Com podem entendre l'escala de les pèrdues que estem experimentant? La resposta, per aquesta iniciativa, és un llistat global que, amb l'ajuda de tothom, vol recollir tots els noms dels periodistes morts arreu del món a causa de la pandèmia. Cada vida compta i mereix ser recordada.

MÉS DADES SOBRE EL PROBLEMA

NOUS ESTUDIS CONFIRMAN ELS ENTORNS MASCLISTES I LA DISCRIMINACIÓ CAP A LES DONES PERIODISTES

El paper de les dones en el periodisme encara té un llarg camí per recórrer. Foto: Unsplash

La igualtat entre dones i homes dins de les redaccions és una vella reivindicació feminista que, en les darreres dècades, ha fet importants avenços, si bé encara és lluny d'assolir els seus propòsits. A més, l'objectiu de la igualtat dins de les redaccions s'ha quedat petit i és evident que, per desmuntar els escenaris sexistes que perviuen a la societat i a les empreses mediàtiques, és imprescindible anar més enllà. Diversos estudis d'abast global, que inclouen països desenvolupats, i en molts aspectes considerats de referència, aporten noves dades sobre la situació als mitjans.

BIAIX CULTURAL

L'informe *The missing perspectives of women in the news*, encarregat per la Fundació Bill i Melinda Gates, ofereix una perspectiva que, globalment, dibuixa un insuficient rol de les dones tant a les redaccions com en la presència a les informacions. L'estudi cobreix sis zones: Estats Units, Regne Unit, Índia, Kenya, Nigèria i Sud-àfrica. "Al segle XXI, les notícies són produïdes principalment per homes, mostren homes i són consumides per més homes. La quota de veu de les dones citades a les notícies continua sent marginada i no hem vist cap progrés substancial en l'última dècada.", assenyala.

El llarg treball —té 178 pàgines— proposa tres grans recomanacions per corregir el problema. Primer, cal

que els mitjans millorin la visibilitat i l'empoderament de les dones dins de les redaccions compensant el biaix cultural existent. Segon, ja que la visibilitat de les dones a les notícies s'ha estancat, és important incentivar els periodistes a defensar la igualtat de gènere en les notícies. Tercer, cal elaborar notícies amb una comprensió de quines són les necessitats, les preocupacions i les aspiracions de les dones.

Un estudi del Reuters Institute titulat *Women and leadership in the news media 2021: evidence from 12 markets*, ofereix xifres sobre l'accessibilitat femenina a alts càrrecs dins de les redaccions. "Només un 22% dels llocs jeràrquics dels dos-cents mitjans de la mostra estudiada és en mans de dones, tot i que, de mitjana, les dones suposen un 40% del total de periodistes que treballen en aquests llocs", explica.

L'estudi explora dotze països i aporta dades remarcables. Els homes concentren la majoria dels llocs jeràrquics en onze dels dotze mercats, inclosos països com Brasil i Finlàndia, on hi ha més dones que homes exercint el periodisme. Llocs com Alemanya i Corea del Sud tenen molt poques dones liderant organitzacions periodístiques. Al Japó, no hi ha cap dona amb un càrrec important als mitjans enquestats.

Les periodistes s'enfronten a més problemes i perills que els homes quan fan exercir la feina, confirma

el darrer estudi de Reporters sense Fronteres sobre el tema, elaborat amb la participació de cent cinquanta professionals de cent-vint països. *El periodisme enfront del sexisme* estableix tres zones de risc: sobre el terreny, a les redaccions i en línia. Inclou mapes amb els països més perillosos i una de les seves dades diu que un 58% de les enquestades ha patit algun tipus de violència sexista dins de les redaccions. I que això ha estat tolerat durant molt de temps com si fos part de la feina.

Sobre el ciberassetjament global hi ha més xifres. L'enquesta *Violència en línia contra les dones periodistes: Instantània mundial de la incidència i de les repercussions*, del Centre Internacional de Periodistes (ICPJ) i la UNESCO, recull les dades aportades per les 714 dones, d'un centenar de països. I explica que un 73% de les participants afirmen haver experimentat abusos, assetjament, amenaces i atacs en línia relacionats amb les seves obres.

En l'apartat econòmic, la Federació Internacional de Periodistes (FIJ) ha engegat la campanya "PayMeEqual", per aconseguir la igualtat de salaris entre homes i dones als mitjans. I, a la vegada, per conèixer la diferència real que existeix en aquest camp, impulsa una recerca d'abast global i oberta a tothom.

L'abast de les discriminacions i dels problemes que sofreixen les dones periodistes és enorme i té infinitat d'arestes. Una mostra recent, a França, ha estat el documental televisiu *Je ne suis pas une salope, je suis une journaliste* (No sóc una puta, soc periodista)", en el qual Marie Portolano dona veu a una vintena de dones que, com ella, han estat objecte d'atacs masclistes a la feina. La polèmica ha estat enorme i ha provocat reaccions de tota mena: incredulitat, indignació, negació, penediments públics... També hi ha hagut acusacions a Canal Plus per censurar parts del documental que comprometien els seus redactors.

ENLLAÇOS

www.iwmmf.org/wp-content/uploads/2020/11/2020.11.19-The-Missing-Perspectives-of-Women-in-News-FINAL-REPORT.pdf

www.icpj.org/sites/default/files/2021-03/Online%20Violence%20Against%20Women%20Journalists%20Global%20Snapshot%20Spanish.pdf

https://rsf.org/sites/default/files/el_periodismo_frente_al_sexismo.pdf

COM TV3 NO HI HA(VIA) RES

Salvador Alsius | Pòrtic Edicions, 2021 | 232 pàgines

L'autor, exdegà del Col·legi de Periodistes i tot just fa un any encara vicepresident del Consell Audiovisual de Catalunya (CAC), coneix com ningú l'entrellat, les pugnes internes i les pressions exteriors, les picabaralles polítiques habituals, les ambicions personals i les lleialtats que van propiciar el naixement de la televisió pública catalana. El projecte comptava amb el recol·liment de Madrid, que la intuïa com un ens regionalista i folklòric, però que, finalment, no només va trencar el monopoli d'aquella televisió de l'UHF-VHF, sinó que va provocar la renovació de la pròpia televisió espanyola. Pel llibre, desfilen sucoses anècdotes i tots i cadascun dels personatges clau que van fer possible l'aparició de TV3 en un context força hostil. Menció especial mereixen l'expresident Jordi Pujol, a qui s'hi reconeix l'ambició de tirar endavant aquella "estructura d'estat" –i la seva voluntat de control– i el primer director de TV3, "el Quintà gestor dels anys vuitanta", que l'autor diferencia "del Quintà assassí del 2016". Alsius reivindica el paper cabdal de TV3 en l'aspecte sociolingüístic i recorda com la llegendària frase "Sue Ellen, ets un pèndol", de *Dallas*, un punt d'inflexió en la normalització de la llengua.

TOT ESTÀ PER DIR

Tomàs Alcoverro | Pòrtic Edicions, 2021 | 200 pàgines

L'entrevista de Plàcid Garcia-Planas a Tomàs Alcoverro –recentment guardonat amb el premi Ofici de Periodista– s'inicia amb una pregunta sobre la fotografia que apareix a la portada del llibre: "Què hi fots, amb aquest kalàixnikov a les mans?". Així comença el viatge que el degà dels corresponsals a l'Orient Mitjà va emprendre ara farà cinquanta anys per terres libaneses quan tot just la regió esclatava pels aires. Des de l'estimada Beirut, Alcoverro va començar a enviar cròniques, com a testimoni privilegiat, de la gestació de les diverses milícies confessionals i de la guerra civil libanesa, de la mort de Nàsser, del retorn de l'aiatol·là Khomeini a l'Iran o, ja recentment, de l'explosió que va devastar el port de Beirut l'any passat. Però el llibre també és un recull d'anècdotes, records de la gent que ha estimat, vivències, reflexions i nostàlgies que traspuen un arrelament incondicional a una ciutat cosmopolita, lliure, lluminosa, oberta i desacomplexada com és Beirut. "La ciutat on tot és possible", tal com la defineix Alcoverro.

UNA MIRADA ANGLESA

Lluís Foix | Columna edicions, 2020 | 288 pàgines

L'autor ha estat director, sotsdirector, director adjunt i corresposnal de *La Vanguardia*. I és, precisament, aquesta darrera faceta –la del seu inici– l'escollida per ratificar una proverbial anglofilia, tot glossant la decadència reposada i orgullosa d'allò que va ser imperi britànic. Entre 1974 i 1981, Foix va ser corresposnal a Londres on va coincidir amb la irrupció de Margaret Thatcher –la dona que va instituir el liberal-individualisme al món– i des d'on va realitzar nombrosos viatges per cobrir guerres, conflictes, cimeres internacionals i eleccions. Eren temps, aquells, en què el periodisme encara gaudia d'una reputació sòlida. Molt a la manera de Pla, un altre anglòfil impenitent, l'autor rememora les seves vivències i exposa les seves reflexions: l'afició pel Brexit, el *hooliganisme*, Sherlock Holmes, els paisatges ordenats, la Cambra dels Comuns, el caràcter inherent de la insularitat, Winston Churchill, la monarquia o William Shakespeare. Foix aprofita els records de Fleet Street, el carrer on es trobava l'oficina de *La Vanguardia* i les redaccions dels gran rotatius, per lloar el paper inqüestionable del periodisme anglosaxó i la seva influència en el món, amb especial menció a la BBC.

SOBTADAMENT FRÀGILS

Llibert Ferri

Editorial Sunya, 2021

183 pàgines

Aquest llibre és un dietari existencial del món trasbalsat, escrit amb minuciositat notarial entre el divendres 13 de març i el dissabte 9 de maig de l'any 2020. Entre les pàgines d'aquests cinquanta-vuit dies de confinament, flueixen lliures i barrejats alhora esdeveniments, reflexions, experiències

personals, referències literàries, notícies, anotacions geopolítiques, dades estadístiques, cites erudites... I, tot plegat, adobat amb contínues al·lusions a un llibre que el mateix autor en recomana la lectura: *La pesta*, d'Albert Camus. Un dietari és, bàsicament, memòria quotidiana del cronista: el dolor pels éssers estimats tocats per la pandèmia, la por colpidora, el silenci saturat dels hospitals, la buidor del barri, les converses amb els amics i veïns, emparat per nombroses cites i referències d'autors com Viktor Frankl, Carl Jung, Noam Chomsky, Edgar Morin o Marina Garcés, entre molts altres.

DIES QUE SÓN HISTÒRIA

Xavier Bertral

Edicions 62, 2020

156 pàgines

D'aquí a uns anys, quan el malson sigui un record infaust, les imatges recollides en aquest llibre serviran per entendre la dimensió d'una tragèdia incomprensible que va aturar el rellotge col·lectiu. David Airol,

Samuel Aranda, Cèlia Atset, Cristina Calderer, Enric Fontcuberta, Ferran Nadeu, Santi Palacios, David Ramos, Anna Surinyach i Pere Virgili són els onze fotògrafs que, coordinats per Xavier Bertral, cap de fotografia del diari *ARA*, han documentat durant els tres mesos de confinament el sacrifici i la força dels sanitaris, la buidor fantasmagòrica dels carrers, la fraternitat solidària, l'esperança d'uns ulls, la reclusió compartida, les proteccions i la distància atordidora, la quotidianitat regirada... Unes imatges que, al capdavall, ens pertanyen a tots perquè interpel·len tothom.

SALUD

Editorial 5W, 2021

256 pàgines

El sisè monogràfic d'aquesta editorial nascuda el 2015 especialitzada en la crònica reposada i la imatge de qualitat versa sobre la salut, ara bé, no és un vademècum gràfic sobre les malalties, sinó una aproximació a les múltiples vessants de la salut: la privatització, la telemedicina, les vacunes, les migracions,

l'avortament, la desnutrició o la contaminació. Conté, inevitablement, cròniques i fotografies sobre la pandèmia i també reflexions i imatges sobre la malària, el càncer o l'esclerosi múltiple. Thabani Maphosa, el director de Programes de l'Aliança per a la Vacunació (GAVI), l'escriptora Laura Spinney i l'investigador kenyà Simon Kariuki són entrevistats en aquest número i Xavier Aldekoa, Agus Morales, Mikel Aystarán, June Fernández, Zigor Aldama, Maribel Izcue i Majo Siscar signen algunes de les cròniques.

TERRA DE DONES

Laura Saula

Editorial Fonoll, 2020

94 pàgines

Des de fa massa temps, les dones del món rural pateixen invisibilitat social, política i legislativa, i des de no fa massa temps, el sector agrari està experimentant una transformació fonamental en què la innovació, la gestió ecològica i l'increment del valor afegit de la producció condueixen a aquest canvi, encapçalat, precisament, per les dones pageses i ramaders.

L'autora –membre de la Junta de Govern del Col·legi– recull el testimoni de vuit dones –pageses, ramaders i enòlogues– d'arreu del territori que relaten llurs experiències i dificultats, llurs visions del món rural, que no és precisament idíl·lica, la conciliació familiar i les dependències vitals emanes d'una obstinada decisió de ser pageses i ramaders enfrontades a la tradició rural. “Tenen la mentalitat antiga que una dona no pot fer res sola!”, es lamenta Carla, ramadera de l'Anoia.

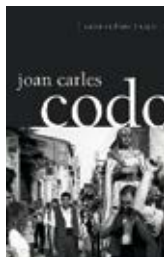

25 ANYS DE FOTOGRAFIA (1975-2000)

Joan Carles Codolà

Editorial Gavarres, 2020

192 pàgines

Codolà és el cronista de Cassà per antonomàsia. Les dues-centes fotografies seleccionades entre els anys 1975 i 2000 “refleixen una visió polièdrica del Cassà de final del segle XX” per on desfilen els vilatans –canalla, gent, multituds, veïns, autoritats– que es van fent vells a les fotografies, mentre que els llocs, els espais o els carrers romanen inalterables. Aplecs i Festes Majors, nits de reis i arrossades, manifestacions i carnestoltes, rostres, personatges, visitants il·lustres... són registrats minuciosament pel fotògraf i confeccionen així, festa a festa, dia a dia, la memòria vital del poble. Joan Carles Codolà és director de la revista *Llumiguia*, des de 1995, i actual director de *Cassadigital.cat* i continua aixecant acta gràfica de tots els plens municipals.

EL VIEJO PERIODISMO

Martín Caparrós i Agus Morales

Voces 5W, 2021

158 pàgines

La fórmula d'aquesta proposta editorial és simple, però efectiva: la conversa profunda i dilatada entre dues generacions de periodistes. Aquesta vegada, un, Martín Caparrós, ens parla del seu inici, als anys setanta i vuitanta, a l'Argentina i dels seus exilis; l'altre, Agus Morales, sobre el món post-11S. I ambdós reflexionen sobre la cobertura de la pandèmia i sobre la pèrdua de llibertats; sobre els dubtosos efectes benèfics d'això que s'anomena *ajuda humanitària*; sobre el continent africà, exòticament desconegut i maltractat; sobre la pornografia de la misèria; sobre l'Amèrica Llatina, l'Índia, el Pakistan... Fins arribar a l'ofici d'escriure, a les tècniques que cadascú utilitza per furnir una crònica i a les dèries i neguits davant del paper. Al cap i a la fi, el vell periodisme.

DARRERE LA CÀMERA

Vicens Tomàs

Grup Enderrock Edicions, 2020

500 pàgines

Plasmar 40 anys de vida professional, 40 anys d'imatges, en un llibre no és gens fàcil. Finalment, més de 1.600 fotografies heterogènies i contundents han resultat un bon recull. L'inici el trobem a Malgrat i a la revista *Som-hi!*, a la qual en Tomàs ha estat fidel durant 37 anys, per després endinsar-nos en els nombrosos viatges que ha efectuat el fotògraf per captar l'optimisme en els ulls de la canalla del Senegal, la resignació dels habitants de Sarajevo i Srebrenica o la foscor de Mauthausen. I música, molta música: del Canet Rock al Palau de la Música. De Poveda a Montllor, passant per Donès i la Dharma. El benefici de les vendes estarà destinat íntegrament a l'entitat Barcelona PID Foundation.

Tots els llibres d'aquesta secció es poden trobar al Centre de Documentació Montserrat Roig i estan disponibles en préstec per als col·legiats.

VIDA QUOTIDIANA A BARCELONA

A l'abril, es va inaugurar l'exposició itinerant "Relats revelats sobre els fons fotogràfics dels arxius dels districtes de Barcelona". Organitzada per l'Arxiu Municipal i la Xarxa de Centres Cívics, mostra àmbits com el treball, la vida quotidiana, l'urbanisme, l'habitatge, les reivindicacions i la cultura popular. L'exposició es pot veure al llarg de l'any a diferents centres cívics de la ciutat. A la imatge, una noia dels anys quaranta dalt d'una bicicleta durant una prova popular. La foto és d'autor desconegut.

Anònim

CARLOS NÚÑEZ OTERO

El periodista i crític musical Carlos Nuñez va morir, el 5 de febrer, a seixanta-quatre anys víctima de la Covid-19, segons va informar *El Periódico de Catalunya*, mitjà on va treballar durant dècades. Núñez ja feia dies que estava ingressat a la Clínica Corachán de Barcelona, després d'haver agafat el virus a final de gener. Nuñez va exercir la crítica d'actualitat musical, així com la crònica social, amb la cobertura d'esdeveniments relacionats amb estrenes teatrals, obertures de restaurants i actes socials. A més, va desenvolupar la carrera en diversos mitjans radiofònics, com Ràdio Sabadell, La Xarxa, Radio España i Radiocadena Española, així com a TV3 i TVE. En el moment d'ingressar, tenia una secció en el programa *Stock de Ràdio* a La Xarxa.

Carlos Núñez va morir víctima de la Covid-19.

LLUÍS CASALS I COLL

Lluís Casals, un dels fotògrafs espanyols d'arquitectura més rellevants de l'últim terç del segle XX, va morir, el passat 16 de febrer, a seixanta-set anys. Nascut a Barcelona el 1954, va estudiar a l'escola Elisava. Malgrat que havia fet fotografia de tot tipus, es va especialitzar en la fotografia d'arquitectura. Així, entre els anys setanta i el tombant de segle, va documentar, sobretot, l'arquitectura de l'Espanya de la Transició, aportant noves mirades sobre l'espai públic, els equipaments i les infraestructures. Va treballar per a arquitectes de renom, com Le Corbusier, Rafael Moneo o Oriol Bohigas. Va il·lustrar llibres i revistes i les seves imatges es van exposar en mostres individuals i col·lectives. També va treballar en la docència.

El fotògraf Lluís Casals es va especialitzar en arquitectura.

JOSEP IGUAL FEBRER

L'escriptor, periodista i cantautor Josep Igual Febrer va morir, el 25 de març, a cinquanta-cinc anys. Nascut a Benicarló, residia a Amposta des dels anys noranta. Considerat un autor reconegut entre els cercles intel·lectuals de les Terres de l'Ebre, va publicar diversos llibres de poesia i narrativa. També va col·laborar com a articulista en diverses publicacions periodístiques, culturals i literàries. En l'àmbit de la literatura havia rebut diferents premis. El 2019, en va obtenir el d'assaig Joan Fuster dels Octubre per *L'eternitat enamorada*.

Jospe Igual havia fet d'articulista en publicacions culturals i literàries.

JUANA IBARRA VERDÚN

La periodista Juana Maria Ibarra Verdún va morir, el 4 de maig, a vuitanta-cinc anys d'edat. Nascuda a l'Argentina el 1976, va arribar a Barcelona amb el seu company, el també periodista Dardo Gómez, fugint de la dictadura militar del seu país. Ibarra va treballar professionalment com a col·laboradora en diversos mitjans. En els darrers temps, i fins a la jubilació, es dedicava sobretot a la informació sobre salut. Col·legiada des de 1991, Ibarra va contribuir decisivament en la fundació del Sindicat de Professionals de la Comunicació, el 1993, i va ser una de les primeres dones a reclamar i a ocupar un espai per a les dones al sindicat i a treballar els aspectes de gènere en la comunicació. També va ser impulsora, el 2001, de la Federació de Sindicats de Periodistes (fesp).

ARA QUE EL CAMÍ FA PUJADA RESPIRA, REVISA, RETROBA, RENOVA, REVIU, REAFIRMA'T, REVISTA

L'APPEC representa les editorials de revistes
i mitjans digitals en llengua catalana.

Més de 200 capçaleres de 30 temàtiques diferents.

www.iquiosc.cat

Amb el suport de
 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

GENER

8 de gener

ELS EDITORS, OPTIMISTES. L'informe *Tendències i previsions sobre el periodisme, els mitjans i la tecnologia per a l'any 2021*, del Reuters Institute de la Universitat d'Oxford, revela que un 73% dels editors confia en les perspectives de la seva empresa per a aquest 2021. L'estudi també destaca que tres de cada quatre editors afirmen que la Covid-19 ha accelerat els seus plans de transició digital. La transformació afectarà les pràctiques laborals, els formats periodístics, els models de negoci i la manera com els mitjans innoven.

11 de gener

COMUNICAT SOBRE ELS MITJANS PÚBLICS. El Col·legi de Periodistes de Catalunya emet un comunicat per denunciar l'incompliment de les promeses de tots els partits polítics de garantir uns mitjans públics independents i sostenibles. "Els partits han estat incapaços d'aplicar la llei que ells mateixos van aprovar i han tornat a optar pels pactes a porta tancada, els càlculs partidistes i repartint-se la representativitat amb quotes més o menys encobertes", explica la institució.

CONVOCAT EL PREMI MILA. La Demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes i La Paeria anuncien la XIV edició del Premi Mila de Periodisme per la Igualtat de Gènere. El guardó distingeix els treballs periodístics que fomenten les polítiques de promoció de les dones en tots els àmbits i èpoques històriques. Es reparteixen 6.000 euros entre les categories de Premsa escrita, Audiovisual, Fotoperiodisme i Mitjans digitals. Ahora, anima els periodistes dels mitjans de comunicació de Lleida a prendre consciència sobre la feina que es realitza en defensa de la igualtat de gènere.

GABILONDO FA UN PAS AL COSTAT. El conegut periodista Iñaki Gabilondo abandona la secció "La voz de Iñaki" al programa *Hoy por Hoy*, de la SER, amb Àngels Barceló. "Em retiro dels comentaris polítics a petició pròpia. No em veig capaç de continuar amb el meu apunt diari, el problema soc jo, estic empatxat", apunta Gabilondo. El periodista mantindrà una secció cada dilluns per escoltar els joves i aproximar generacions.

12 de gener

2.500 PIULADES NEGATIVES DE TRUMP. Freedom of the Press Foundation comptabilitza més de dos mil cinc-cents piulades publicades pel president Donald Trump en què ataca periodistes i mitjans. L'organització disposa d'una base de dades, d'accés obert, amb totes les piulades que ataquen la llibertat de premsa des de l'anunci de la candidatura el 2015. La CNN, *The New York Times* i MSNBC són els més mencionats.

13 de gener

AMENACES A PERE FONTANALS. El director de *NacióManresa*, Pere Fontanals, assisteix a judici després de rebre amenaces a les xarxes socials per part de membres de l'extrema dreta. El Col·legi se solidaritza amb el periodista i demana una vegada més "prou amenaces i coaccions als i a les periodistes". "Condemnem tots els atacs a la llibertat de premsa", recorda la institució en una piulada. Bages pels Drets Civils convoca el mateix dia una concentració a les portes del jutjat de Manresa.

Fontanals en una imatge d'arxiu

15 de gener

RODA DE PREMSA SENSE PREGUNTES. La declaració institucional del vicepresident Pere Aragonés i la portaveu Meritxell Budó d'aquest dia no permet la intervenció de periodistes. "Els formats de compareixença que no permeten preguntes de periodistes, dificulten la nostra feina i l'accés de la ciutadania a la informació", denuncia el Col·legi en una publicació a Twitter. Ahora demana a les institucions, especialment les públiques, "que evitin fer-ne ús".

MIL PROGRAMES DE *MÉS 324*. El programa *Més 324* arriba a l'edició número mil amb una mitjana de 191.000 espectadors aquesta temporada. "Em sembla que podem estar molt contents perquè amb l'esforç de tots plegats hem aconseguit ser humilment un referent nocturn, un complement, una oferta d'opinió, de pensament, d'idees, de mirades", afirma Xavier

Graset, director del programa. L'equip està format per Joan Pavia i Ignasi Portolà a la realització, Josep Miquel Bolló a l'edició, Anselm Roig als guions, i Mía de Ribot, Marta Jérez i Magdalena Bernaus a la producció.

Xavier Graset, director del *Més 324*

ELDIARIO.ES SUPERA ELS 60.000 SOCIS. El mitjà digital *elDiario.es* supera els 60.000 socis de pagament i es consolida com el segon mitjà amb més subscriptors d'Espanya, darrere d'*El País*. Aquesta xifra suposa que *elDiario.es* ha tingut un increment d'un 71% en l'últim any després que s'anunciessin canvis en el seu model de socis. Ara si es vol llegir més de deu notícies al mes, cal associar-s'hi. Estudiants, aturats, persones afectades per un ERTO o amb ingressos baixos poden acollir-se a una tarifa reduïda en què ells n'escullen el preu.

19 de gener

PREMI SOLIDARITAT 2020. El col·legiat Joan Roura és reconegut amb la menció especial Mitjans de Comunicació dels guardons que atorga l'Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC). "Les seves cròniques han estat imprescindibles per conèixer i entendre en clau de drets humans la realitat de l'Orient Mitjà", destaca l'IDHC en una nota informativa. Roura és redactor d'internacional dels serveis informatius de TV3 i ha cobert com a enviat especial els conflictes de la regió des dels anys vuitanta.

21 de gener

GOOGLE PAGA ALS MITJANS FRANCESOS. La multinacional Google arriba a un acord amb l'Alliance de la Presse d'Information Générale (APIG) per a remunerar la premsa francesa per l'ús dels seus continguts. Això permetrà la negociació individual amb els tres-cents mitjans que formen part de l'Associació. La quantitat dependrà del volum diari de publicacions, el trànsit mensual i la contribució de l'editor a la informació política i general. El compromís arriba

després que la justícia francesa confirmés l'obligació de Google a negociar amb els editors de premsa.

LA QUERELLA DE CIFUENTES, ARXIVADA. El Jutjat d'Instrucció número 29 de Madrid arxiva la querella presentada per Cristina Cifuentes contra Ignacio Escobar, director d'*elDiario.es* i Raquel Ejerique, cap de Política social. L'expresidenta madrilenya va acusar els dos periodistes de publicar la informació relacionada amb el màster de la Universitat Rey Juan Carlos perquè violava el seu dret a la intimitat. El jutge justifica que els periodistes es van cenyir al dret a la llibertat d'informació i assenyalava que no hi ha proves d'accés il·legal a la base de dades de la Universitat.

26 de gener

PUNXAR LA BOMBOLLA IDEOLÒGICA. El Col·legi de Periodistes de Catalunya organitza una taula rodona per conèixer la relació entre el consum d'informació política i la ideologia de la ciutadania a Internet. Hi participen Ana Sofia Cardenal, professora de Ciència Política de la UOC; Sílvia Majó Vázquez, investigadora del Reuters Institute for the Study of Journalism de la Universitat d'Oxford; Marc Vidal, responsable de la secció política de Catalunya Ràdio, i Sílvia Barroso, directora d'*El Món*. Ismael Nafria, membre de la junta de govern del Col·legi, modera la taula rodona.

27 de gener

L'ALCALDESSA RESPON, SENSE PÚBLIC. Ada Colau participa en la tradicional trobada amb col·legiats que anualment acull el Col·legi de Periodistes. El degà del Col·legi, Joan Maria Morros, conversa amb l'alcalde sobre els objectius i prioritats del govern local de Barcelona per als propers mesos. També repassa la situació viscuda a la ciutat durant l'últim any, marcat per la Covid-19. Enguany, l'acte se celebra sense públic a causa de les restriccions sanitàries, però els col·legiats envien les preguntes de manera telemàtica.

MARTIN BARON ES JUBILA. El director del *The Washington Post*, Martin Baron, anuncia que es jubila després de vuit anys al capdavant del rotatiu. El diari ha aconseguit deu premis Pulitzer des de la seva arribada i té un model de subscripció digital d'èxit. Ara bé, un dels majors èxits de Baron és el nombre de periodistes que hi treballen, més de mil. Baron havia estat el màxim responsable del *Boston Globe* quan

L'equip d'investigació *Spotlight* va destapar l'escàndol d'abusos a menors per part d'alguns membres de l'Església catòlica.

Foto: The Washington Post

El reconegut periodista Martin Baron

29 de gener

VERIFICAR LES ELECCIONS. Newtral i Verificat s'alien per a verificar la campanya de les eleccions al Parlament de Catalunya del 14 de febrer. Els dos equips seguiran les declaracions dels representants de tots els partits polítics i determinaran la veracitat i el rigor dels arguments. Ambdues plataformes formen part de la International Fact-Checking Network del Poynter Institute, que es va crear l'any 2015.

FEBRER

1 de febrer

COP D'ESTAT A MYANMAR. La televisió i la ràdio estatal de Myanmar, mrtv, tenen problemes tècnics i no poden emetre després de l'anunci de la detenció d'Aung San Suu Kyi, cap del Govern. Emissores locals i internacionals, inclosa la BBC, no tenen línia i les connexions a Internet estan inactives. Alguns periodistes locals s'amaguen per por a represàlies, informa *The New York Times*. "Els militars han de permetre que els periodistes puguin treballar normalment i restaurar els serveis de comunicació a tot el país", declara Shawn Crispin, representant del CPJ al sud-est asiàtic.

3 de febrer

DEBAT ELECTORAL A LES TERRES DE L'EBRE. La demarcació de les Terres de l'Ebre coordina l'únic debat electoral de la zona amb els candidats ebrencs a les eleccions al Parlament de Catalunya. Les televisions Canal Terres de l'Ebre i Canal 21 s'encarreguen de la gravació, que es pot veure i escoltar per més de divuit mitjans de comunicació de la zona. "Hem volgut complir amb una de les principals funcions

del periodisme que és estar al servei de la societat i facilitar el dret a la informació", explica Josep Baubí, president de la Demarcació.

4 de febrer

DEMANEN ACOLLIR A ASSANGE. La International Federation of Journalists i el col·lectiu Belgium4Assange demanen que Brussel·les aculli Julian Assange, fundador i exredactor en cap de WikiLeaks. Ambdues associacions es dirigeixen a l'alcalde de la ciutat i als càrrecs electes municipals per a garantir-ne la protecció. Assange continua empresonat a Londres després que la justícia britànica rebutgés la sol·licitud d'extradició als Estats Units.

5 de febrer

PETICIÓ DE CANVIS FISCALS. El degà del Col·legi de Periodistes, Joan Maria Morros, i la vicedegana, Núria de José, informen Teresa Cunillera, delegada del Govern a Catalunya, sobre la necessitat de modificar alguns aspectes fiscals per afavorir l'activitat dels periodistes i comunicadors. Aconseguir un epígraf propi de l'IAE i de la Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques és important, ja que se'ls està equiparant a altres professions. Cunillera es compromet a traslladar-ho als ministeris competents.

10 de febrer

DE RIBOT, NOU PRESIDENT DE L'FCIC. Rafael de Ribot és designat nou president de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya (FCIC). De Ribot pren el relleu de Roger Jiménez, que ha ocupat el càrrec des de 2013. El també periodista Josep Rovirova Olivé, membre de la FCIC en els darrers anys, ocupa la secretaria general d'aquest òrgan en substitució d'Albert Garrido. La FCIC vetlla pel compliment dels principis i dels criteris d'ètica professional del periodisme continguts en el Codi deontològic.

Foto: Arxíu

De Ribot substitueix Roger Jiménez

13 febrer

DIA MUNDIAL DE LA RÀDIO. La demarcació de Lleida celebra per sisè any consecutiu el Dia Mundial de la Ràdio amb les emissores del territori: RNE, Catalunya Ràdio, Cadena COPE, Cadena SER, Onda Cero, UAT Lleida, Emun, Alpicat Ràdio, Ràdio Balaguer, Ràdio Ponent, Ràdio Rosselló, Ràdio Les Borges, Ràdio Tàrraga i Ràdio La Seu. “Nou món, nova ràdio. Evolució, innovació i connexió” és el lema de la UNESCO per commemorar aquesta diada i on la ràdio continua sent el mitjà de major consum a escala mundial.

15 de febrer

AUGMENTEN ELS PODCASTS. Els podcasts en espanyol augmenten 6,8 vegades més aquest 2020, segons un estudi de Chartable. L'educació, la societat i la cultura són els principals temes dels més de 900.000 nous productes creats en els últims dotze mesos. Però un 30% dels productes només tenen un o dos episodis perquè els nous creadors només ho proven i després no segueixen. Altrament, els ingressos per publicitat en aquest tipus de contingut creixen més d'un 15% respecte del 2019.

16 de febrer

EN DEFENSA DE DELFÍN MOCACHE. La Red de Colegios Profesionales de Periodistas condemna les amenaces i les pressions que ha rebut el periodista Delfín Mocache Massoko. Es tracta d'un nou exemple dels atacs a la llibertat de premsa a Guinea Equatorial. Aquest periodista guineà resideix a Espanya des de l'any 2004 i és fundador del mitjà digital *Diario Rombe*, que informa sobre la corrupció del règim del seu país. En les últimes setmanes, Mocache Massoko ha estat víctima d'una campanya de desprestigi, després que mitjans de comunicació de diversos països informessin sobre la presumpta corrupció del fill del dictador Teodoro Obiang.

17 de febrer

REOBERTURA DE TV3. Acció Cultural del País Valencià (ACPV) reclama la reobertura de TV3 a la Comunitat Valenciana després del tancament ordenat pel govern de Francisco Camps fa deu anys. “L'ACPV havia fet arribar el senyal de TV3 i de Catalunya Ràdio al País Valencià durant vint-i-sis anys de manera ininterrompuda i sense cap mena de problema ni conflicte”, apunta l'entitat en un comunicat. L'ACPV denuncia que “el Govern del Botànic està incomplint la decisió de les Corts sobre l'intercanvi de senyals

entre les televisions i les ràdios públiques catalana i valenciana”.

ACUSACIONS CONTRA JIMMY LAI. El propietari del diari *Apple Daily*, Jimmy Lai, és acusat d'ajudar una dotzena de ciutadans de Hong Kong que intentaven fugir amb vaixell a Taiwan. El magnat és incriminat de conspirar amb les forces estrangeres en el marc de la nova llei de seguretat nacional de la Xina. Lai és un empresari multimilionari i una de les veus del moviment prodemocràcia a Hong Kong. S'estima que la seva fortuna personal arriba fins als mil milions de dòlars.

ALCOVERRO, OFICI DE PERIODISTA. El Col·legi de Periodistes lliura el Premi Ofici de Periodista a Tomàs Alcoverro per l'excel·lència i l'ètica periodística amb la qual ha exercit durant una dilatada trajectòria, especialment en el tractament informatiu de l'actualitat a l'Orient Mitjà. L'acte de lliurament s'havia ajornat a causa de la situació sanitària de la pandèmia. El guardó distingeix els col·legiats amb trajectòries professionals rellevants caracteritzades per l'excel·lència i l'ètica periodística. En anys anteriors aquest premi l'han rebut periodistes com Josep Maria Cadena, Maria Eugènia Ibáñez o Mercè Conesa.

Foto: Guillem Urbà

Alcoverro amb el degà del Col·legi

18 de febrer

PERIODISTES ALS RAHOLA. La IX Setmana dels Rahola compta amb tres grans noms del món del periodisme i la comunicació que hi participen: Carles Porta, Toni Clapés i David Jiménez. La iniciativa neix a redós dels Premis Rahola que convoquen la Demarcació de Girona i la Diputació de Girona amb l'objectiu de donar més visibilitat als guardons i obrir-los a la societat gironina. Laura Rosel, Toni Soler o Laia Servera són alguns dels noms que hi han participat en anteriors edicions.

19 de febrer

ADHESIONS PER LA LLIBERTAT D'INFORMACIÓ. Més de cent-cinquanta adhesions al manifest promogut pel Col·legi de Periodistes per demanar la implicació de les administracions, institucions, empreses, entitats i el conjunt de la ciutadania per a defensar la llibertat d'informació. El document denuncia que “els i les professionals de la informació estem patint agressions, coaccions, amenaces i insults cada vegada més freqüents i reiterats” i això “debilita la democràcia”. Al manifest també es reclama als diferents cossos policials la garantia i la protecció d'aquells que exerceixen el periodisme; fotoperiodistes, càmeres i redactors.

23 de febrer

VACUNES I FAKE NEWS. El Col·legi de Periodistes de Catalunya col·labora en l'elaboració d'unes recomanacions per a conèixer quines preguntes ens hauríem de fer per descobrir si una informació és certa o no sobre les vacunes de la Covid-19. Informar-se en profunditat i no limitar-se només als titulars és un dels suggeriments del document. Les recomanacions es presenten durant un webinar organitzat conjuntament pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya i la Plataforma per a l'Educació Mediàtica en què participa Núria de José, vicedegana del Col·legi de Periodistes.

24 de febrer

VALENTÍ OVIEDO AL “PESSICS”. El director General de la Fundació del Gran Teatre del Liceu, Valentí Oviedo, és el convidat de la segona entrevista del cicle “Pessics de Vida” d'enguany, que organitzen conjuntament la Demarcació de Catalunya Central del Col·legi de Periodistes de Catalunya i l'Ajuntament de Manresa, a través del Centre Cultural El Casino. Valentí Oviedo repassa la seva trajectòria professional i personal en una conversa amb el periodista Joan Barbé. El convidat també és el pregoner de les Festes de la Llum de la ciutat de Manresa d'aquest any.

28 de febrer

PREMI PLANES PER UNA INVESTIGACIÓ DEL BARÇA. Els periodistes Adrià Soldevila, Sergi Escudero i Sique Rodríguez recullen el Premi Josep Maria Planes Martí, que enguany arriba a la seva vintena edició, pel treball d'investigació definit com a “BarçaGate” i que, el febrer de l'any passat va revelar que el F. C. Barcelona havia contractat una empresa per poder

crear crear estats d'opinió a les xarxes socials amb un doble objectiu: defensar la gestió de la junta directiva del club i difamar-ne els teòrics opositors de la mateixa. La polèmica informació, que va generar un gran escàndol, va sortir a la llum en el programa *Què t'hi jugues!*, de la SER-Catalunya. El guardó està convocat per la Demarcació de la Catalunya Central del Col·legi i l'Ajuntament de Manresa. Per primera vegada el premi està dotat econòmicament, amb 1.000 euros.

Foto: SER

Soldevila, Rodríguez i Escudero, amb el premi

MARÇ

1 de març

SERGI VICENTE, RENOVAT. El Consell d'administració d'Informació i Comunicació de Barcelona decideix seleccionar Sergi Vicente com a director de Betevé. Vicente renova, així, el càrrec que va assumir a principi del 2015 i durant aquests anys ha liderat la transformació de l'antiga BTV en un mitjà multiplataforma.

Foto: Betevé

Vicente segueix com a director de BTV.

2 de març

NOLLA, TRENTA ANYS DE DIRECTOR. El periodista Santi Nolla compleix trenta anys com a director d'*El Mundo Deportivo*. Nolla va estrenar el càrrec el 2 de març de 1991, amb trenta-tres anys. És el director més longeu de la història del periodisme català només darrere de Joan Mañé i Flaquer (*Diari de Barcelona*) i Miquel Junyent i Rovira (*El Correo Catalán*). En aquestes tres dècades, Nolla ha viscut transformacions claus com l'*offset*, al color, al web o les xarxes socials.

4 de març

OFF THE RECORD AMB GARCÍA BLANCAS. David García Blancas, director general de negoci de PortAventura, protagonitza una sessió d'*off the record* amb col·legiats. L'objectiu d'aquest tipus de trobada és establir un vincle de proximitat i coneixement mutu i afavorir la relació dels periodistes del territori amb les fonts informatives. La presidenta de la Demarcació de Tarragona del Col·legi, Coia Ballesté,

5 DE JUNY

Dia mundial del Medi Ambient

L'any 2020 el 100% de l'energia utilitzada al CAT va ser verda i mantindrem aquest compromís en el futur

www.ccaait.cat

 Consorci
d'Algües
de Tarragona

recorda que l'acte porta implícit el compromís de confidencialitat.

7 de març

MANIFEST PER LA IGUALTAT. La Junta del Col·legi de Periodistes de Catalunya, amb motiu del Dia Internacional de les Dones, fa públic un manifest per demanar compromís per la igualtat en l'exercici del periodisme. El document denuncia que "no hi ha igualtat en les retribucions ni en els llocs de responsabilitat". L'entitat també afegeix que "és una situació clarament discriminatòria, a la qual col·lectivament hem de fer front de manera decidida, urgent, conjunta i igual de compromesa entre homes i dones".

DEBAT SOBRE LES ELECCIONS AL BARÇA. El Col·legi de Periodistes de Catalunya organitza una taula rodona amb els responsables de premsa de les campanyes electorals a la presidència del Futbol Club Barcelona: Albert Roura, Àlex Santos i Francesc Perearnau. El debat permet conèixer com s'ha gestionat la campanya, electoral així com les dificultats lligades a la pandèmia o la relació amb els mitjans de comunicació. L'acte està moderat per la periodista col·legiada Ruth Gumbau.

8 de març

COM TRENCAR EL SOSTRE DE VIDRE. Els periodistes Sílvia Còppulo, Albert Sáez i Rosa Maria Quitllet participen en el debat "Com podem trencar els sostres de vidre" amb motiu del Dia Internacional de les Dones. La xerrada aporta reflexions i propostes d'actuacions que permetin i facilitin l'accés de la dona als llocs de comandament. L'acte està organitzat pel Col·legi de Periodistes i l'Associació de Dones de Catalunya, i compta amb la moderació de Maria José Recoder, degana de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

UNA PLAÇA PER A MARGARITA RIVIÈRE. La Ponència del Nomenclator dels carrers de Barcelona decideix canviar el nom de la plaça de les Cristalleries Planell de Les Corts per Margarita Rivièra, que va ser vicepresidenta segona en la primera junta del Col·legi de Periodistes de Catalunya, presidida pel degà Carles Sentís. Aquesta iniciativa ha estat impulsada pel Col·legi de Periodistes, l'Associació de Dones Periodistes

de Catalunya i la família de la periodista. La comissió que estudia les propostes de nom de les vies públiques de la ciutat també homenatjarà Ana María Maturte, Concepció Aleixandre, Anna Domènech, Elisa Moragas i Dolors Batlle.

9 de març

EL COL·LEGI, A LINKEDIN. El Col·legi de Periodistes s'estrena a LinkedIn amb un nou perfil corporatiu. Els col·legiats poden vincular el Col·legi al seu currículum així com els diferents cursos que hagin fet. La xarxa social és una plataforma sorgida per posar en contacte professionals i empreses, trobar noves idees i maneres de promocionar el negoci o els co-neixements.

10 de març

ENTREGA DELS PREMIS MILA. La Sala Alfred Perenyà de la Regidoria de Cultura acull el lliurament dels Premis Mila de Periodisme que convoca l'Ajuntament de Lleida, per mitjà de la Regidoria d'Educació, Cooperació, Drets civils i Feminismes, i la Demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes. Els guanyadors de la catorzena edició són: Itmar Fabregat, en la categoria de Fotoperiodisme; Jaume Barrull, en Premsa escrita; Oriol Jové, en Audiovisual i Laura Saula, en Mitjans digitals. Els premis tenen una dotació econòmica de 1.500 euros per a cadascun dels guardons.

Foto de família dels guardonats

Foto: Javi Martín

11 de març

65 NOUS PERIODISTES ASSASSINATS. La Federació Internacional de Periodistes (IFJ) publica l'informe sobre periodistes i personal de mitjans de comunicació que han estat assassinats en incidents relacionats amb la feina durant l'any 2020. L'informe anuncia 65 assassinats ocorreguts durant atacs específics i atacs amb bomba, a més d'incidents de foc creuat a 16 països. Són 17 més respecte de l'any 2019 i això eleva la xifra a més de 2.680 companys morts des de l'any

1990, quan la IFJ va començar a publicar un informe anual.

17 de març

UNA MIRADA ANGLESA. El col·legiat Lluís Foix presenta el llibre *Una mirada anglesa*, sobre les vivències de l'època en què va ser corresponsal a Londres per a *La Vanguardia*, durant més de set anys. La publicació també aprofundeix en el paper de la premsa anglesa com a senyal d'identitat. Durant l'acte, l'autor conversa amb Quim Aranda (ARA), Sergi Mulero (TV3), Eva Ontiveros (BBC) i Rafael Ramos (*La Vanguardia*). La vicedegana del Col·legi de Periodistes, Núria de José, modera l'acte.

21 de març

MAJORIA DE DIRECTORS BLANCS. Un nou informe del Reuters Institute for the Study of Journalism conclou que un 85% dels directors de mitjans de comunicació són blancs. L'estudi en qüestió analitza Sud-àfrica, els Estats Units, Brasil, Alemanya i Regne Unit, països on un 42% de la població no és blanca. Un 15% dels vuitanta editors principals no són blancs, això significa un 3% menys que l'any 2020. L'estudi també destaca el paper dels mitjans de comunicació com a part de les converses sobre els problemes plantejats per moviments socials com Black Lives Matter.

22 de març

INFANTS I ADOLESCENTS. El Col·legi de Periodistes participa en l'elaboració d'unes recomanacions sobre el tractament informatiu d'infants i adolescents per garantir-ne els drets. El document proposa utilitzar un llenguatge inclusiu, evitar les etiquetes relacionades amb la procedència, la filiació o la tutela, impulsar una participació activa en mitjans i en les xarxes socials, i establir condicions adients per entre-vestir-los. La guia també especifica que "els mitjans han de garantir la dignitat, la privadesa i la intimitat dels infants".

23 de març

DOCUMENTAL SOBRE PILAR AYMERICH. El programa *Sense Fició* de TV3 estrena el documental *Pilar Aymerich. La mirada fèlta*, dedicat a la fotoperiodista i col·legiada Pilar Aymerich, en què es repassa la trajectòria de la fotògrafa barcelonina, autora de moltes imatges icòniques per entendre la història política,

social i cultural de Catalunya de la segona meitat del segle XX. Pilar Aymerich va formar part de la Junta de govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya en dues etapes diferents. El director del documental és Jordi Portals, autor de *L'últim gegant d'Europa* i *Objectiu 0,7%*.

24 de març

ANNA FORCADA AL "PESSICS DE VIDA". La gerent de l'Institut Català de la Salut (ICS) a la Catalunya Central, Anna Forcada, és la convidada de l'entrevista del cicle "Pessics de Vida" del mes de març, que organitzen la Demarcació Catalunya Central del Col·legi de Periodistes i l'Ajuntament de Manresa, a través del Centre Cultural del Casino. La doctora repassa la seva trajectòria professional i personal en una conversa amb la periodista de *Regió7* Queralt Casals, en què explicarà com s'ha viscut aquest any de pandèmia.

25 de març

DONES A LES ONES. La col·legiada Elvira Altés presenta un nou llibre: *Dones a les ones. La història de la ràdio a Catalunya en la veu de les dones* (Pagès editors) a la seu de Barcelona del Col·legi de Periodistes. L'autora conversa amb Neus Bonet, periodista i exdegana del Col·legi; Núria Ramon, directora de l'Institut Català de les Dones; Susanna Tavera, historiadora, i Eulàlia Pagès, directora de Pagès editors. La publicació tracta sobre la ràdio a Catalunya dins la història social i política catalana, amb la intenció de contextualitzar l'aparició de les dones en el mitjà radiofònic.

26 de març

NIT DE LA COMUNICACIÓ. La demarcació de les Terres de l'Ebre del Col·legi de Periodistes organitza la segona Nit de la Comunicació. La trobada professional i social pretén ser un acte festiu de reunió dels professionals de la comunicació i alhora un marc idoni per a reconèixer la feina feta pels professionals i

pels mitjans de la comunicació al territori. Enguany, és el marc escollit també per a lliurar els sisens Premi Terres de l'Ebre de Periodisme i el Micro Daurat a la catedràtica i periodista Amparo Moreno.

Foto: Núria Cano

Els guardonats d'aquesta edició

VENDA SOLIDÀRIA D'UNA COLUMNA. El columnista tecnològic del *The New York Times*, Kevin Roose, ven una columna en què parla sobre el fenomen NFT a canvi de 563.400 dòlars. Aquest article es va convertir en un sistema de certificació d'autenticitat

Atreveix-te a avançar professionalment amb la UOC

Perquè avançar mai ha estat tan fàcil, avui els col·legiats poden beneficiar-se com a **mínim d'un 10% de descompte en tota l'oferta formativa** de la UOC, gràcies a l'acord signat entre el Col·legi de Periodistes i aquesta universitat.

Demana el teu codi promocional a

matriculacorporativa@uoc.edu

i matricula't a la UOC amb els millors avantatges i descomptes.

Amb la UOC

Pots formar-te on tu vulguis i quan tu decideixes. Metodologia 100% online.

Aprèn dels millors experts, comparteix coneixement amb altres professionals

Desenvolupa la teva professionalitat amb la formació més innovadora.

UOC Universitat Oberta de Catalunya
25 años **Formar. Transformar.**

digital basat en la tecnologia *blockchain*, com ja va passar amb una composició artística que es va vendre per uns 58 milions d'euros. Els diners recaptats pel *NYT* estaran destinats al fons Neediest Cases Fund, dedicat als més necessitats.

ABRIL

8 d'abril

SUBSCRIPTORS POC RENDIBLES. Un estudi de la consultora Schickler conclou que l'enviament de diaris als subscriptors deixarà de ser una activitat rendible en un 40% dels municipals l'any 2025. Aquesta investigació ha estat encarregada per l'Associació Federal d'Editors de Diaris d'Alemanya per anticipar-se al futur i demanar ajudes al govern perquè financi la distribució de la premsa mentre es consolida el model digital. Les despeses d'enviament pugen a uns 1.360 milions d'euros anuals i podrien arribar a 1.770 milions el 2025.

9 d'abril

PERIODISME JOVE JOAN MARC SALVAT. La presidenta de la Demarcació de Tarragona, Coia Ballesté, i la periodista Alba Cartanyà conversen sobre experiència i joventut en el marc de l'acte de lliurament del premi de Periodisme Jove Joan Marc Salvat. Ambdues periodistes parlen sense embuts del paper de les dones a les redaccions. El guardó reconeix la trajectòria de joves periodistes compromesos amb la professió, l'honestat, el compliment del Codi deontològic, la capacitat d'iniciativa i l'emprenedoria en la comunicació.

Ballesté i Cartanyà durant la conversa

Foto: CFC

12 d'abril

TALLERS CONTRA LA DESINFORMACIÓ. El Col·legi de Periodistes i Barcelona Activa posen en marxa diferents tallers per ajudar la ciutadania a lluitar i combatre les notícies falses. Una activitat que es va acordar

tirar endavant conjuntament, en virtut del conveni signat el passat mes de novembre, per arribar a un públic més ampli que el que ja acull el programa "La Premsa a les escoles". Aquesta activitat la impartirà la col·legiada Nereida Carrillo a les Antenes Cibernàrium situades als espais multimèdia de la xarxa de Biblioteques de Barcelona.

13 d'abril

GALLONI, DIRECTORA DE REUTERS. Reuters News informa que nomenarà Alessandra Galloni com a nova directora i es convertirà en la primera dona que dirigirà la coneguda agència de notícies en els seu cent setanta anys d'història. Galloni substituirà Stephen J. Adler, que es jubila. La periodista italiana parla quatre idiomes i compta amb una àmplia experiència en la cobertura de notícies empresarials i polítiques a Reuters i anteriorment al *Wall Street Journal*. Reuters té una plantilla de 2.450 periodistes d'arreu del món.

Foto: Reuters

Galloni, la primera dona que dirigeix Reuters

14 d'abril

VACUNES CONTRA LES MENTIDES. Google i Newtral anuncien la posada en marxa de la campanya "Vacuna't contra les mentides", un projecte per combatre la desinformació sobre les vacunes. Posaran a disposició del públic guies senzilles a través de les plataformes digitals per tal d'identificar mentides i eines per a desmuntar-les. A més, la divulgadora i periodista Rocío Vidal emetrà en directe entrevistes i debats amb experts mèdics i científics pel canal de Twitch i YouTube de Newtral.

15 d'abril

UNA ABRAÇADA DE PREMI. La primera abraçada, del fotògraf danès Mads Nissen, és la foto guanyadora del World Press Photo a la Fotografia de l'any. La imatge mostra la primera abraçada en cinc mesos que van fer a Rosa Luzia Lunardi de vuitanta-cinc anys, des de l'inici de la pandèmia de la Covid-19. El concurs

va rebre 74.470 imatges de 4.315 professionals de tot el món. World Press Photo promou el periodisme gràfic i premia els fotoperiodistes d'arreu del món des de l'any 1955.

20 d'abril

LA CARA OCULTA DE XINA. El periodista i col·legiat Isidre Ambrós presenta el llibre *La cara oculta de Xina* a la seu de Barcelona del Col·legi de Periodistes. A continuació, l'autor conversa en una taula rodona amb José Àngel Martos, editor de l'editorial Dièresis, i Joaquín Luna, periodista de *La Vanguardia* i excorresponsal a l'Àsia. Els ponents debaten sobre l'emergència de la Xina com a gran potència mundial i la seva projecció internacional arran de la gestió de la pandèmia de la Covid-19.

23 d'abril

LLIBRE D'ESTIL. *The Guardian* desenvolupa l'aplicació Typerighter per indicar als periodistes si s'estan saltant el llibre d'estil. "La Guia d'estil del *The Guardian* s'ha tornat més gran i més complexa. Cada vegada conté més pautes en temàtiques com la immigració o el gènere que volem corregir", declara Maxton Walker, subeditor de funcions del mitjà. Typerighter va néixer el desembre de 2019 per posar-la a prova durant les eleccions generals del Regne Unit.

26 d'abril

SISÈ SIMPOSI SOBRE LLIBERTAT DE PREMSA. La Demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes de Catalunya conjuntament amb la Universitat de Lleida organitzen el Simposi sobre Llibertat de premsa, que enguany se centra en el *periodisme amenaçat*. Aquesta sisena edició se celebrarà en dues jornades: una conferència-col·loqui —el 26 d'abril— i un programa especial —el 3 de maig. Josep Cuní i Neus Bonet clouen el simposi.

Un moment del simposi

Foto: CFC

28 d'abril

JOSEP CORBELLA AL "PESSICS". El periodista Josep Corbella, responsable de Ciència i salut del diari *La Vanguardia*, és el convidat de l'entrevista del cicle "Pessics de Vida" d'abril, que organitzen la Demarcació de la Catalunya Central del Col·legi de Periodistes i l'Ajuntament de Manresa, a través del Centre Cultural del Casino. Corbella també és assessor de Ciència i salut a programes de ràdio i televisió. Conversa amb la periodista Montserrat Xixons.

CONDOL PELS PERIODISTES ASSASSINATS. El Col·legi de Periodistes de Catalunya dona el seu condol a les famílies dels periodistes David Beriain i Roberto Fraile. Els periodistes van morir assassinats el passat

dilluns a Burkina Faso, on gravaven un documental per a una ONG sobre la caça furtiva. Un grup d'homes armats van assaltar-los quan acompanyaven una patrulla contra la cacera il·legal.

Beriain i Fraile, assassinats a Burkina Faso

30 d'abril

EUROPEAN PRESS PRIZE. El reportatge interactiu del diari *Ara*, *La infertilitat: l'altra cara de la maternitat*, i el treball de *Maldita.es*, *WhatsApp, un chatbot para luchar contra la desinformación*, han estat nominats com a finalistes del guardó European Press Prize en la categoria d'Innovació. Els autors de l'interactiu, que es va publicar el passat 7 de febrer del 2020, són Lara Bonilla (text), Francesc Melcion i Sara Cabarrocas (fotografia), Ricard Marfà (direcció d'art i disseny) i Idoia Longan, Jordi Guilleumas i Marc Funollet (programació). Durant el mes de juny s'anunciarà el treball guanyador. L'European Press Prize és un premi europeu que guardona anualment els millors treballs periodístics del continent.

Foto: Arxiu

MIRAVÉ CO

ODONTOLOGIA 360°

Entre d'altres especialitats:

- Ortodòncia invisible
- Odontologia Infantil
- Odontologia Integrativa

Disposem d'un servei de gestió de l'ansietat dental

Serveis sense cost per col·legiats i familiars (mateix domicili):

- Visites Odontològiques
- Higiene dental anual
- Visites odontològiques urgència
- Rx intra-orals
- Tarifes preferencials per la resta de tractaments

C/Muntaner 239 Telf. 93 200 93 39

Ens hem unit, hom ampliat i seguirem creixent plegats

www.mirave.es

E08031203

— • COM ENS VEU... CARLES PONSÍ • —

els digitals

el clickbait

les visites

les xarxes

Aquesta PROposta és per a tu, de PROfessional a PROfessional.

T'abonem el 10% de la quota de col·legiat fins a 50 euros

Si ets membre del **Col·legi de Periodistes de Catalunya** t'abonem el 10 % de la teva quota de col·legiat o associat, amb un màxim de 50 euros per quota.

La bonificació es fa un únic any per a quotes domiciliades durant els 12 primers mesos (es considera com a primer mes el de l'obertura del compte). El pagament es fa en el compte el mes següent als 12 primers mesos.

Aquesta oferta és vàlida fins al 31/12/2021 per a clients nous amb la quota domiciliada en un compte de la gamma Expansió PRO.

Contacta amb nosaltres i identifica't com a membre del teu col·lectiu i un gestor especialitzat t'explicarà detalladament els avantatges que tenim pera PROfessionals com tu.

T'estem esperant.

Troba la tranquil·litat a Asisa

ASISA SALUD

L'assegurança de salut més completa amb:

- Ampli quadre mèdic
- Gran xarxa hospitalària
- Avançats mitjans de diagnòstic i tractament
- Garantia de mascotes inclosa

ASISA DENTAL

L'assegurança dental més completa amb:

- 50 Clínicas Asisa Dental
- Més de 1.800 especialistes
- Avançades tecnologies de diagnòstic i tractament

I per a més tranquil·litat, posem a la teva disposició la **nostra plataforma de Medicina Asisa LIVE**, amb la qual podràs ser atès per un especialista a través del canal que prefereixis:

Xat Mèdic

Un servei d'orientació mèdica disponible les 24 hores i amb resposta al cap de menys de 4 minuts

Videoconsultes

Programa la teva cita en una gran varietat d'especialitats mèdiques

Support Psicoemocional

Contacta amb un psicòleg a través de xat mèdic, trucada o videoconsulta

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

900 10 10 21
asisa.es

asisa+